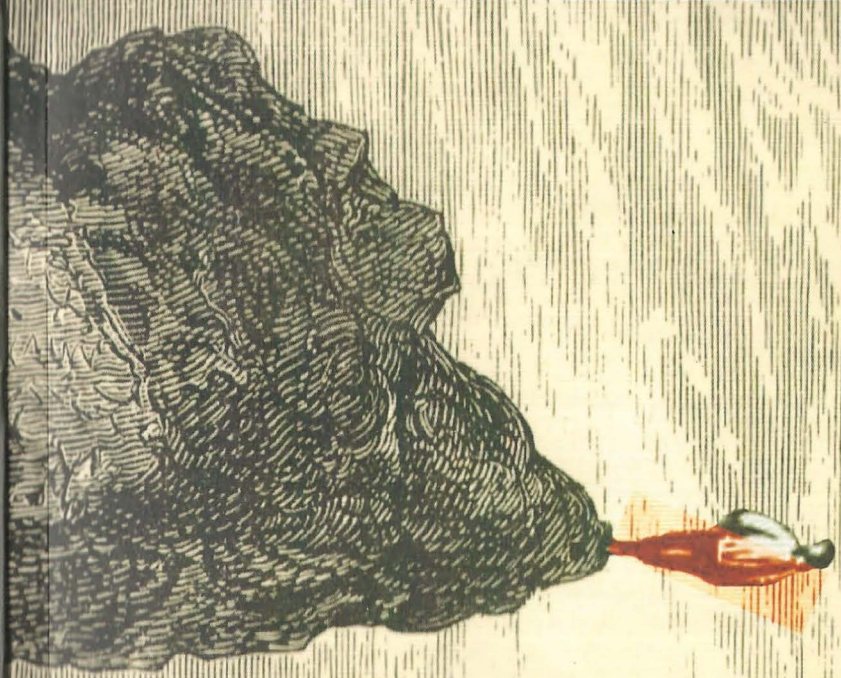
Cem Selcen • Tek Kişilik Din

Cem Selcen

TEK KİŞİLİK DİN*

*SEL

TEK KİŞİLİK DİN*

CEM SELCEN, İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bursa'da tamamladı. 1984'de Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Değişik işlerle doldurduğu iş hayatı halen gece kulübü işletmecisi olarak sürmekte.
Uzun yıllar *gaSte* ve *S* adlı bir sanat ve şehir dergisi de çıkaran yazarın daha önce *1578-Bir Korsan Hikayesi* (İmge Yayınları, 1999), *Saat Kaçtır Acaba* (Everest Yayınları, 2003) *Elmanın Suçu* (Sel Yayıncılık, 2007, 2. baskı, 2013) adlı romanları ve *Öğle Paydosu* (Sel Yayıncılık, 2009, 2013, 2. baskı) adlı bir hikaye kitabı yayınlandı.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 618
ISBN 978-975-570-638-2

TEK KİŞİLİK DİN
Cem Selcen
Roman

© Cem Selcen, 2013
© Sel Yayıncılık, 2013

www.cemselcen.com

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Ayşe Ece
Kapak tasarım: Aye Karamustafa
Teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ağustos, 2013

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Cem Selcen

Tek Kişilik Din

Roman

Tanrım! İşe yaramaz şeyleri görmemize engel ol.
Sen'in tüm gerçeğini görmek için
herşeyi gören gözler ver.

Søren Kierkegaard[1]

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ HAYAT

14 Eylül 2012 New York,

Bir otel odasındayım. Her zaman olmam gereken yerde yani. Genişçe bir yatak, iki küçük komodin, tek bir koltuk ve masa niyetine, uzun, geniş bir raf — herşey yettiği kadar... Şu anda, biraz da sürüklenerek geldiğim o rafın kıyısında, yazmaya oturdum. Kafam, her zamanki gibi karışık... Arada gülüyorum kendime... Şimdiye kadar, ne yapar eder, bir fırsat yaratır, bir süreliğine kendibaşıma dışarı kaçar, hatta olabildiği kadar uzak ülkelere gider ve tümüyle yabancı bir otel odasında, ait olmanın sorumluluklarından uzakta, rahatlamaya çalışırdım. Olurdu da... Rehavet bastığı bile olurdu. Bu kez benim keyfimi beklemediler. Olan oldu ve İlhan Berk'in 'kurşun kubbeler şehri'nden, bir gecede, buraya, şu beton kuleler kentine atıldım.

Böyle olması gerekti. Belki de bir çizgiyi takip ediyorum. Bilmeden çizdiğim ya da benim için çizilmiş... Böyle bakınca — hele bir 'Batı' kentinde, herşey belirli bir kişi tarafından çizilmiş gibi geliyor bir taraftan da. Bütün o yollar, kaldırımlar, yürüyen adamlı trafik lambaları, taksiler ve elbette şu dev binalar. Sanki aynı çizgiyi inatla izlesem, hepsinin kenar köşelerini tek tek geçecek, o kulelerin keskin hatlarını tırmanacak, inecek; sonra da buraya, otel odasındaki dümdüz, masa- rafa geleceğim. Evet, kesinlikle hep aynı çizgi... O çizgi, herşeyi herşey yapan sınırları belirliyor — geçiyor. Biz de kıyısında yaşayıp gidiyoruz. Ama giderek daha tekdüze... Sanırım çizgiyi çizende, aslında anlaşılır bir sıkıntı var ne zamandır. Yeni birşey yapacağına, kendini tekrar eden, herşeyi herşeye, onu da nerdeyse aynı şeye benzeten bir güçsüzlük, bir tıkanıklık... Herşey, sanki yeni model bir animasyon ya da müzik klibinde olabildiği gibi birbirinin içinden çıkıyor ya da tersine birbirinin içine girerek, birleşerek, başka -ama ne olacağını az öncesinde sezdiğim- bildik bir 'şey'e, bir 'aynı şey'e dönüşüyor. İnsanın algısı eziliyor — canı sıkılıyor. Ve o

sıkıntı, yıkılamaz bir tekdüzelik olarak, herkese bulaşıyor. Bu durmadan oluyor. Yeryüzüne özenle serpilmiş gibi duran, bütün o cicili bicili nesneler, o aynı kolun çevirdiği bir mikserde hızla ufalanarak, bir tek şeye, anlamsız bir lekeye dönüşüyorlar.

İşte yine başladım... Galiba yapabileceğim başka birşey de yok... Yazmalıyım... Günlerdir, şu sahte ama irkiltici büyüklükteki bina blokları arasında yürüdüm durdum. Bazen durup, başımı döndüren bir binanın tepesine bakmaya çalıştım, bazen de öylesine, şakacıktan, ordan oraya hızla akan yığına bıraktım kendimi; onlarla birlikte metro istasyonlarına, yürüyen ve yürümeyen merdivenlere, yarı aydınlık, içinden buhar çıkan sokaklara ve hızdan insanın midesini bulandıran caddelere aktım. Onlar işyerlerine girdiler; ben, yürümeye devam ettim. Amerikan iç savaşında son İngiliz kuvvetlerinin ülkeyi terkettiği ve daha sonraları, okyanus aşan gemilerle, yığınlar halinde gelecek göçmenlerin, ilk ayakbastığı Battery Park'tan Manhattan'ın sonuna, Harlem, Broadway ve Washington Heights'ın filmlerde kaçılan, yangın merdivenli binalarına kadar durmasıya yürüdüm. Geceleri, barlarda kim olduğumu unutuncaya kadar içtim. Bir fahişeyle birlikte olmaya çabalar gibi yaptım. Barın birinde, biri zenci irisi, iki kişi tarafından dövülmekten beter, tartaklandım.

Bir noktada oturup yazacağımı biliyordum. Buna yine ihtiyacım vardı. Bilmiyorum... Belki de, boşuna olmaz... Belki de herşeyin birbirine dönüştüğü, tekleşerek farksızlaştığı o umutsuz yerde tersine bir yer de vardır da — yaklaşırım. Bir nokta... Anlamlı bir nokta — belki de vardır. Hatta şaka olsun diye, tam da üstüste bir yerdir orası. Herşeyin anlamsız bir hiçlikte eşitlendiği yerle herşeyin anlamlı bir hiçlikte eşitlendiği yer. Hani, detay dolu bir resmin karşısında adım adım gerilerken olduğu gibi... Hemen her geri adımda bir detay kaybolur -ya da daha doğrusu- az sonra oluşacak lekedeki yeri için kişisel özelliklerini terk ederek erir ya! Sonunda, ne var ne yok aynı lekenin içinde kalır hani... Sanki resmin de dünyanın da hem genel bir leke, hem de hâlâ bir anlamı olduğunu anlayabileceğin bir mesafe — bir yer bulsan... Eğer bilebilsen,

o noktayı tam olarak tutturabilsen; o bakış açısına tam olarak gözünü ve ruhunu uydurabilsen — sırrı çözeceksin.

Bu nerdeyse tamamen bir bakış açısı. O, herşeyi herşey yapan sırrı çözsen, o özü görsen ya da işte başka türde, etrafındaki insanlara anlatamayacağın şekilde olsa da anlasan — rahatlayacaksın. 'Rahatlamak' ne kelime, sanki hayatınca aradığın huzura ereceksin.

Huzur, sırra erişince mi oluyor? Bilmiyorum elbette... O sırra ulaşmamızı, durmadan aklımızı çelen, dünyayı hıncahınç dolduran ayrıntılar mı engelliyor acaba? Olmadık ayrıntılar...

Sanki o da değil... Aşağı — içeri doğru, yani ayrıntıların ayrıntılarına girince de bir yol var sanki. Orada da herşeyi herşey yapan o öze ulaşabileceğini seziyorsun. "Biz tam o arada yaşıyoruz," diyorsun. Herşeyin herşey olarak ayrı ayrı gözüktüğü, dolayısıyla ayrı ayrı ilgi ve anlayış isteyen, o kafa karıştırıcı yerde.

Yazmam gereken hikayeye gelince...

I

Cinayet ve tanışma...

Yaklaşık üç ay önce benim alt kat komşum öldürüldü. Böyle işler eskisi kadar ilgi çekmese de, bazı insanların bir şekilde haberi olmuştur, diye düşünüyorum. Televizyon haberlerinde vardı galiba. Gazeteler yazdı ama. Kiminde ana sayfada, küçük bir köşede; kiminde malum üçüncü sayfa haberleri arasında iki sütuna filan çıkmıştı.

Böyle haberleri pek sevmem. Cinayet, cesetler, o soğuk, paslanmaz çelik masalı morglar, bütün o morarmış, buz kesmiş bedenlerin başında geçen son derece mantıklı konuşmalar, ayak başparmağına paket lastiğiyle tutturulmuş kimlik kağıdı... Midem bulanır, kusacak gibi olurum. Sonra, kenarları eprimiş dosya kağıtları, onların sokuşturulduğu, üzeri numaralı dosyalar... Ben olabildiğince yaşayan şeylerle ilgilenmişimdir. Zaten yazabildiğim birkaç kitapta da hep diri şeyler üzerine yazmaya çalıştım. Galiba tırsıyorum. Ama işte, korkunun faydası bu kadarmış. Günün birinde böyle bir işe istemeden dalmak, sonra darmadağın olmak, sonra da savrulduğum uzak bir ülkede, yabancı bir parkta, kimliksizliğin, bomboşluğun, duygusuz huzurunu hissedip, beyzbol oynayan gençlere, oyundan hiçbirşey anlamadan bakarken, "Galiba bunu da yazmalıyım," demek durumundaymışım.

Böyle şeylerin insanın bu kadar yakınına gelivermiş olması bile sinir bozucuyken, ben dibine kadar bulaştım. Ya da 'o bana bulaştı' demek daha doğru. Benim oturduğum semtte, arada cinnet geçiren olsa da pek cinayet işlenmez. Çünkü burası az çok akıllı uslu insanların oturduğu bir mahalle; çok sıkılırlarsa biraz yurtdışına çıkıp rahatlıyorlar filan.

O gece -yani cinayet gecesi- her zamanki gibi bardan dönüyordum. Beni orada yakalayacağını bilen eski bir sevgilinin cen-

deresinden kurtulmak için biraz da erkenden sıvışmıştım. Döne devrile eve dönerken, önce apartmanın önünde, sonra da alt kat komşumun kapısında gördüm polisleri...

İçlerinden biri -normal bir polis olarak- dik dik baktı.

Ben de, her zamanki vatandaşlık eğitimimle, zararsız olduğumu belirten gülümsememi yaptım ve saf bir merakla -aslında masumiyetimi sağlamlaştırır içgüdüsüyle- ne olduğunu sordum.

O -normal bir polis olmaya devam ederek- beynimi delen dik bakışını bir an bile yumuşatmadan "Kimsiniz?" dedi...

II

Yarım saat sonra, evimde, sivil bir başkomiser ve sanırım yardımcısı başka bir polisle -o da komiser- karşılıklı oturuyorduk. Biri bıkkın ve yaşlı, öteki cevval ve gençce... Bu hep böyle galiba: insan, başkalarını ve farklı meslek gruplarını tanıdıkça klişelerin nerdeyse tümüyle doğru hikayeler olduğunu düşünüyor.

Tanıştık... Yardımcı olan, küçük bir not defterine adımı yazdı. Soyadımı bir türlü doğru yazamadı. Sonunda dudaklarımıza bakarak heceleştik.

Polisler, evimin detaylarını kafalarına kaydederken; ben de ayılmaya ve düzgün durmaya çalışıyordum. Onlara ne verebileceğimi sordum, lafı ağzımda geveleyerek.

Başkomiser, yorgunluğunu bozmadan bana baktı.

Gülümsedim.

Sanırım, her aklı başında polis gibi, "Yalnız ve sarhoş bir serseri daha... Bu yaşına gelmiş adam olamamış," diye düşünüyorlardı. Haksız sayılmazlardı.

Ben, ne versem, diye ayakta beklerken; büyük ve yorgun başkomiser zorlanarak ayağa kalktı, pencereye doğru gitti. Oradan caddeye baktı. Sonra tekrar kanepeye gelip, yardımcısının yanına yayıldı.

Ne hissedeceğimi bilemiyordum. Şaşkınlık ve korku zaten bulutlu olan zihnimi iyice dağıtmıştı. Aslında herşey başka biryerde oluyormuş da ben hasbelkader seyrediyormuş gibiydim.

"Sağolun, bir su varsa yeter," dedi, Başkomiser. Hakkımda tüm kararları vermiş, beni açıkça küçümsemekte bir sakınca görmüyordu.

III

Alt komşum, bildiğim kadarıyla, bir üniversitede öğretmenlik yapan, hep aynı, eski model ceketi giyen -nasıl denir- düzgün biriydi. Kapı önünde, şöyle gözucuyla birbirimize bakıp, efendi efendi "İyi akşamlar!" diyeli de çok olmamıştı. Daha ilk anda birbirimizi gözümüz tutmuştu kanımca.

Ben dünyadaki insanların en fazla dörde, bilemedin beşe ayrılabileceğini düşünürüm. Aynı kesimden ya da işte bölümden olanlar, tıpkı vahşi hayvanlar ya da şu acayip çeşitli karınca kolonilerindeki karıncalar gibi birbirlerini hemen tanırlar. Konuşmaya bile gerek olmaz. Eminim çoğu insan bunu yaşamıştır. Bakarsın ve bilirsin. Konuşmaya sıra gelmeden önce koca bir dünya var. Hatta konuşmak giderek fuzuli bir iş...

Yine de tedbiri elden bırakmamış, ne menem adamlar olduğumuzu iyice anlamak için bir iki ayaküstü sohbet etmiştik. Apartmanın sorunları, birkaç genel haber yorumu filan... Zamanımızda, bu kadar konuşma, bir insanı oldukça temelden tanımak için fazlasıyla yeterli. Bilgiliydi. Ama boş laf kumkuması bir ukala asla değildi. Adam gibi adama benziyordu. Tamamdı. Hafif bir dostluk kurmak için yeter de artardı.

Sonraları kapı aralarında daha uzun konuştuklarımız da oldu elbette. İnsanın yakınlarında kendisi gibi birisinin olması — ama iki tarafın da sınırlarında, ötekini rahatsız etmeden durması rahatlatıcı birşey.

Bunları komisere de anlattım. Anlattıkça ayılmış, arada hükümeti ve uygulamalarını çekiştirdiğimizi, onun "Ne yapayım, çocukları seviyorum," diye kaldığını söylediği üniversiteden yakınmalarını filan anlatmamıştım — devlet korkusu en ağır sarhoşluğu bile iyi ediyor.

Gerçekten yorgun bir adamdı komiser. Gecenin karanlığına uyan bir yanı vardı. Konuştukça, düşündüğüm kadar yaşlı olmadığını anladım. Bıkkınlık, yorgunluk, o gereksiz sert duruş çaba-

sı, yaşlı gösteriyordu onu. Önceki gece veya gündüz olağandışı birşeyler görüp görmediğimi, her zamankinden farklı sesler duyup duymadığımı sordu.

Görmemiş, duymamıştım. "Dün gece de genelde takıldığım bardaydım. Bu saatten de geç dönmüştüm. Sonra da bütün gün yataktaydım. Her zamanki araba gürültüleri filan," dedim.

Adamı, yaklaşık bir saat önce, ona yardım eden kız bulmuş.

"Anahtarı mı varmış kızın?" dedim.

"Evet," dedi yorgun komiser, benim soruma hafifçe şaşırarak. "Ama kıza çok fazla birşey soramadık daha. Ağlıyor, arada da çığlık atıyor. Biliyor musunuz Hüseyin Bey, artık kadın ağlamasına katlanamıyorum. Mesleki deformasyon herhalde."

Ben anlayışla gülümserken; yardımcısına dönüp, "Gerçi, onun da birşey bildiğini sanmıyorum ya!" dedi. Sonra da yine bana dönüp, ne düşündüğümü anlamak ister gibi dik dik yüzüme bakmaya başladı.

"Hüseyin Bey, kızı buraya getirip biraz konuşabilir miyiz? Taze taze aklına gelen birşeyler olabilir, orada anca odaya bakıp ağlıyor. Konuşmanın imkanı yok. Belki burda..."

IV

Şimdi "Bu işi yazacağım," dedim ama bir yandan da nasıl yazmalıyım bilmiyorum. Çünkü işler -hep olduğu gibi- zamanla biraz karıştı. Aslında kimsenin canını sıkmaya ya da başlarını tekrardan belaya sokmaya hakkım yok. Yazmayabilirim de elbet... Ama yazmazsam tadım kaçıyor; kendimden de dünyadan da iyice soğuyorum. Sıkıcı bir kepazelik içinde 'yaşasan ne olur yaşamasan ne'ye gelip dayanıyorum. Yani yapacak birşey yok... Bu lanet, bir alışkanlık... O yüzden ya isim vermemeli, ya da illa gerekirse de isimleri değiştirmeliyim.

Kızı getirdiler. Kumral, kıvırcığa yakın dalgalı saçları omuzlarına dökülmüştü. Perişan görünüyordu... Üzerindeki öylece geçirilivermiş gibi duran V yakalı, boncuk mavisi, incecik triko, dar bir pantalonun üzerine salınmıştı. Koltuğa bırakıverdi kendini. Kafasını kaldırıp yüzlerimize bile bakamıyor, durmadan derin derin hıçkırıyordu. Koltuğun kolçaklarıyla, yüzü, saçları arasında gidip gelen elleri gözle görülür şekilde titriyordu.

Kimsenin, kızı -ona anlamsızca ve dik dik bakmak dışında- sakinleştirecek birşey yaptığı yoktu.

Gittim bir bardak su getirdim.

Bir yudum alıp, elini havada birşey anlatmaya başlamak ister gibi öylesine salladı. Ama hıçkırıklara gömüldü yine... Başaramayacaktı.

Ben orada ona bakakalmıştım. İçgüdüsel olarak, sanırım acıdığımdan, kızın havadaki elini tutup avuçlarımın içine aldım. Hani, sakinleşsin diye.

O zaman yüzünü kaldırdı kızcağız ve saçlarının perdesinden kurtardığı gözleriyle gözlerimi aradı. Bana baktı. Ama öylesine, hani durumun gerektirdiği minnet ve çekingenlik arası bir bakışla değil, derinlemesine, iyice tanımak ister gibi...

Nasıl bir durum içinde olduğumuzu o an farkettim. Ve bir suçluluk duygusuyla elimi yavaşça çekip, dikkatimi komisere verdim.

V

Kız -kesik kesik anlatışından anlaşılanlara göre- birşey sormak için telefon etmiş Profesör'e, uzun süre cevap alamayınca da meraklanıp gelmiş. Çünkü, Profesör pek bir yere çıkmazmış; ayrıca bu ara kendini pek iyi hissetmediğinden kıza da bahsetmişmiş. Arada kalbi mi ağrıyormuş ne... Adamcağızı yerde bulunca çok korkmuş. Çığlık atarak yanına gitmiş. Fakat, Profesör o kadar düzgün şekilde yatıyormuş ki, bir an, oraya uzanıp uyuyakaldığını düşünmüş. Sırtüstü, bacaklar bitişik, kollar göğsün üzerinde bilekler üstüste... Oldukça, hatta fazlasıyla düzgün durumdaymış. "Daha.." deyip kaldı kız. Gözleri ileride biryere takılmış, buz gibi kaskatı duruyordu şimdi de...

"Sanırım titiz biri öldürmüş onu," dedi komiser.

Ona bakınca dudağının kıyısındaki gülümseme gölgesini gördüm. Anlaşılan şaka yapmıştı. Yaptığı saçma şakadan soğuk bir memnuniyet duyduğunu hissettim. Saklayacak değilim, "Duygusuz hıyarın teki," diye düşünmüştüm o zaman.

"Kan filan yok muydu?" dedim. Cümlenin sonu anlaşılmaz olmuştu. Çünkü ağzımı açar açmaz "Bana ne oluyor, neden bu işe bulaşmaya çalışıyorum ki?" diye düşünmüş, son kelimeler dilimin ucundan çıkamayıp mideme düşmüştü. Gerçekten de — tamam, hoş, iyi bir adamdı; öyle bir komşum olduğundan memnundum; ama ölmüştü işte! Ne yapabilirdim ki?

Kız hıçkırarak burnunu çekti, kafasını çaresizlikle sağa sola salladı.

"Kan da, boğuşma da yok. Gayet temiz şekilde boğmuşlar adamı," dedi komiser, biraz da beni tersleyerek.

Beni terslemesini anladım ama tonlamadaki aşağılama can sıkıcıydı. Yine de iyi oldu. Yoksa heyecanımı bastıramayıp "Öyleyse tanıdık biri," diyecek ve kendimi de bir şekilde ateşe atmış olacaktım. Çünkü o tanıdığın ben olmadığımı ima etmek için bunu söylediğimi düşünebilirlerdi. Bilindiği gibi: insan nasıl bir cümle kurarsa kursun kendini mükemmel şekilde koruyamıyor. Herşeye tersten bakılabiliyor ve birileri istedikleri anda sizi suçlu bulabiliyor. Sanki bu bir güç meselesi sadece.

"Sizi yalnız bırakmamı ister misiniz?" dedim.

Gülümser gibi yaptı başkomiser. Her dakika daha da geriliyormuş gibi duran yardımcı da yerinden kalktı ki çabucak geçip, defolayım.

İşte başlamıştık... On dakika içinde evim, yegane sığınağım olmaktan çıkıp, suçlu olduğum yer olmuştu.

Kalkıp içeri, yatak odasına geçtim. Böyle iyiydi. Baştan beri hiç orada olmamalıydım. Canı aralayıp, yatağıma uzandım. Başucumdaki minik radyoyu açtım. TRT3... Yaylıların ilk sesiyle birlikte, içimde o bildik, tatsız duygu oluştu ve o an, bir şekilde, olan biten herşeyden uzakta olmak istedim. Hem de hemen... Benim evimde ne arıyorlardı ki şimdi? Bir cinayet, kötü bir ölüm şekli benim evime de bulaşmıştı. Suç, en berbat hastalıktan bile daha bulaşıcıydı. Ben de -görüldüğü gibi- ister istemez parçasıydım bu acayip işin.

"Demek Profesör'müş... Hem de felsefe bölümünde..." dedim kendi kendime. Evet, iyi bir adamdı ama bir ölüydü artık. Bir faydam dokunmazdı ona. Zaten darmadağın olan sinirlerimi daha da bozmaktan başka bir halt edemezdim.

Sarının bir saate yakın öylece uzandım. Yaşadığımı hissetmek için derin nefesler aldım. Aralık camdan süzülen Haziran gecesi, perdemi hafif hafif kımıldattı. O sürede ruh halim biraz değişti; korkmaktan, sinirlenmekten azıcık uzaklaştım. Profesör'e gerçekten üzüldüm. Kapı önünde, mırıl mırıl konuşurkenki yüzünü gözümün önüne getirmeye çalıştım. Kırışıklıklar arasından derin derin bakan bir adamcağızdı. Hani "O herşeyi affeder," diyeceğiniz cinsten bir adam...

O sıra Puccini'nin bir quarteti çalmaya başladı radyoda. Müzik, kopuk düşüncelerimin arasındaki anlık bir boşluktan içeri sızdı. Ben de kendimi bıraktım... Çok geçmeden, sevgili yatak odamı dolduran, kıça denk gelen kısmı çukurlaşmış yatağım, kumaşı yırtık yatak başı, eski komodinler, dededen kalma, küçük çalışma masası ve bir koltukla birlikte odanın içinde dönerek yükselmeye başladık. Kafam iyiyken, yattığım yerde, kılımı kıpırdatmadan yaptığım bir dansı bu. Alkol, devlet zoruyla bastırıldığı yerden tekrar damarlarıma dönüyordu sıcak sıcak.

Müziğin gel gitlerine göre, dalgın dalgın odanın bir orasına bir burasına dalgalanarak uçarken, yaptığımda yanlış birşey olduğunu düşünüyor, bir tanıdığı ölmüş biri olarak, duruma uygun daha ağır bir şeyler aklıma getirmek istiyordum. Ama olmuyor, içimde, garip, tanıdık bir hüzünden başka birşey uyanmıyordu. Sonunda "Hayat ne garip, zaman geçtikçe üzülme şekillerimizin bile belirgin bir şekli oluyor. O yüzden yaşlandıkça — giderek bir zamanlarki kendimizin karikatürleri oluyoruz," diye, kendi dünyamın tanıdık çukuruna dalıyordum ki; cevval yardımcının kapıyı vurmasıyla açması bir oldu.

Yakalanmış gibi fırladım yataktan... İyi ki internette güzel hatunların resimlerine bakmıyordum. Çünkü o zamanlar, sıkılınca -ki pek sık olurdu- öyle şeyler yapardım. Gerilen ruhumu rahatlatmak için ekrandan boş bir neşeyle bakan kadınların, zamanın dışına kayan güzelliklerine bakardım boş boş — uzun uzun. Videolara ya da ilişki halinde olanlara filan bakamıyordum neden-

se. Onlar insana yalnızlığını hatırlatmaktan başka birşey yapmıyordu. Olmuş bitmiş birşey. Ama sahte olduğunu bilsen de tatlı bir vaatle sana bakan, azıcık çıplak ya da çokça iç çamaşırlı bir hatun daha neşelendirici oluyordu. Sanırım eski kafalı biriyim. O resimden ötekine atlardım, boş boş sayfaları çevirdiğimiz dergiler gibi. Bu bir yazar için küçümsenecek birşey belki ama malum acılı Ruslar gibi arzularımızı kumara yatıracak ya da eski zaman Paris bohemleri gibi genelevlerde kafa yapacak durumda değildim maalesef. Ayrıca, modern vakitlerde tutkularımızı buralara kadar geri çekmedik mi? Nasıl diyorlar?... 'Sanal tutkular vakti.'

Şimdi bunu buraya niye yazdım ki? Halbuki şu an, tüm tutkulardan da uzağa atılmış gibiyim. Günlerce barlarda, sokaklardaki fahişelerin gözlerinde, o kendimi canlı hissettiğim halimi 'eski ben'i uyandıracak isteklerin gölgesini aradım. Hatta birini tutup otele getirdim. Onu yatağa oturtup yüzüne baktım. Ellerine, ayaklarına, daracık elbisesinden fırlayan göbeciğine... Onu sevdim. Öylece — biri olarak, hoş birşeydi. Orada, yanımda, birazdan yapmamız beklenen harala güreleyi bekliyor, belki aklında tamamen başka, kendi dünyasına ait birşeyler düşünüyordu. O dünyaları düşünmek istememiştim. Ama sevişmek bir yana, ona, başka şekilde -arzuları uyandırmak için- dokunmak bile geçmiyordu içimden. O kadar başka zamanlara ait haldeydik ki. Onu anlamak filan da değildi bu durum. Zorluklar, ona acıma filan... Hayır! Ben fahişelere hep saygı duydum. Acımak başka birşey. İşini doğru dürüst yapan birine acınmaz, saygı duyulur... Demek istediğim o değil. Sanki ikimiz birlikte, koyu mavi, koca bir suyun içinde yavaş hareketlerle başka yönlere hareket ediyorduk. Ona bakmak ve boş boş gülümsemek dışında bir istek yoktu içimde...

Sonunda kaldırıp, ellerinden öptüm kızın. Şaşkınlıkla gülümsedi. Parasını verdim. Beraber çıktık otelden. O sokağa, ben bara döndük.

VI

Salondaki yerime oturur oturmaz sordum: "Birşey çalınmış mı? Hani hırsızlık filansa bizim de dikkatli olmamız gerek..."

Yine tamamen bir 'korunma refleksi'ydi bu soru. Hayır! Caniden değil, polisten. Böyle durumlarda, çoğumuz, sizin de sıradan insanlardan biri olduğunuzu düşünmelerini sağlamanın ne kadar önemli olduğunu biliriz. O bildik, milyonlarca — sözümonabenzeriniz gibi, son derece tahmin edilebilir güvenlik endişeleri ve korkular içinde yüzdüğünüzü, olabildiğince açık ve kısa yoldan anlatmaya çalışırız. Bunun ilk anlamı -bildiğiniz gibi- sizin korkulacak biri olmadığınızı ilan etmek değil, karşıdakine itaat beyanıdır. Öteki anlamlar o kadar da önemli değil. Elbette karşı taraf, bunun ne anlama geldiğini anlar. Sonuçta biraz aşağılanıp, küçük görülseniz de, itaatkarlık; her zaman kabul görür. Bir polisle eşit olamazsınız — ya yukarıda ya aşağıda yer almalısınız.

Başkomiser yüzüme derinlemesine bakıyordu.

Yardımcı, cevval genç, yüzünü sıkıntıyla buruşturdu. Kalktı. İlerideki küçük sehpanın üzerine üstüste yığılmış kitaplardan birini aldı. Şöyle bir içini karıştırdı. Sanırım Nabokov-Lolita... Sevmemiş olmalıydı ki atar gibi bıraktı yerine ve pencereye kadar aynı mutsuz yüzle ilerleyip aşağı baktı. Sonra da başkomiserine aşağı inmesi gerektiğini belirten bir hareket yapıp, bir zamanlar benim olan dairenin kapısına yöneldi.

Başkomiser, "Okan! Bilgisayarı da götürün!" dedi, yüksek sesle.

Sonra da bana dönüp, "Yok... Kıymetli birşey çalınmamış gibi gözüküyor Hüseyin Bey," dedi ve sıradan birşeymiş gibi ekledi "Profesör bir keresinde Esin Hanım'a sizden bahsetmiş."

Kanepe ve koltuğu dolduran üçümüz arasında, yarışma programlarında, doğru şık açıklanana kadar insana afakan basması gibi bir sessizlik oldu.

İçeriden Beethoven sesleri geliyordu. Apassionata... Halimize uymuyordu.

"Ne demiş?" dedim. Sesim biraz kılçıklı çıkmıştı.

"Sizin dediğinizden farklı değil. O da sizi sevmiş... Sanırım hanfendi ders alıyormuş. Bazen de eski yazdığı kitapların yeni baskıları için yaptığı düzeltmeleri bilgisayara girmesine yardım ediyormuş."

Tüm polisler gibi, ona söylenen hiçbir şeye inanmıyor.

"Kitaplar?" dedim.

"Belki bilmiyorsunuz, Profesör'ün daha önce yayımlanmış 14 kitabı, birkaç da çevirisi var. Hemen her yıl kitaplarından birkaçı yeni baskı yapar. O da kitapları, yeni düzeltmeler ve sunularla gönderir yayıncıya. Bir süredir ona yardım ediyordum. Eskisi kadar yazamadığı için canı sıkılıyordu," dedi kız.

Ona gözümün kıyısıyla, ama dikkatle baktım. Biraz toparlanmış gözüküyordu. Saçlarını düzeltmiş, yüzünü silmişti. Ondan içerilerime doğru yayılan sıcaklığı ayan beyan hissediyordum. O da bizim parçadandı. Üstüne üstlük güzeldi ve acı çekiyordu. Dolayısıyla yanına gidip onu sarmak, hâlâ titreyen içi sakinleşinceye kadar kıvırcık dalgalı saçlarını okşamak geçti içimden. Hatta bu duygu o kadar güçlüydü ki bir iki kıpırdandım.

"Doğrusu bizimki bir kapı önü arkadaşlığıydı. Beyefendiyi tanıdığım pek söylenemez," dedim kıza.

Anladığını belirtti üzüntüyle. Sonra kafasını çevirip öylesine sağa sola baktı.

Duvarları kaplayan kitap yığınlarını bir de onun gözünden gördüm. Kitapların sırtlarına dayanmış, düştü düşecek, çerçevesiz fotoğrafların ve bazı kartpostalların ne olduğu, yaklaşık hikayeleriyle belliydi, makuldü. Ama şöyle büyüğünden, koca kulaklı bir Kafka, açık yakasından fırlayan kıllardan pek gurur duran bir Balzac, bir yazarın çocuksu dünyasını yargılayan bakışlı, sabahları bahçesinde paten kayan, sakalı karnına kadar Tolstoy Amca resimlerini asmış olmak, pek genç işi geldi. Bu arada başkalarının

görmemesi gereken, kimi sararmış, darmadağınık ve karmakarışık, broşür, not kağıtçığı, dergi, fiş, fatura dağcıklarını, onların aralarına terkedilmiş, terbiyesizce uç gösteren kalemleri, hatta şifonyerin ayağına siperlenmiş çorap tekine kadar bir sürü ıvır zıvırın ne anlama geldiğini -beni utandırmaktan başka- bilemedim.

"Beyefendinin kitapları politik miydi?" dedim.

Komiser yine bana baktı.

Yine kendimi tutamamış, halt etmiştim. Hemen geri çekildim: "Pardon!... Yazarlık merakı işte. Siz boşverin hanımefendi. Bir de ben kaygılandırmayayım şimdi sizi. Bir şey içer miydiniz?"

"Hayır!" dedi kız; ben şaşkınlıkla bakınca da, "Hayır, kitapları siyasi sayılmazdı demek istedim," diye devam etti: "Neyin politik olduğunu ben hiç kestiremem; ama o, gündelik hayat pratiklerimiz üzerine düşünen bir adamdı. 'Niye kot pantalon giyeriz; güzel olan bize ne der,' gibi... Sanırım reklamcıların ilgisini çekiyor onun yazdıkları. O da farkındaydı ve hiç hoşlanmazdı bu durumdan. 'İnsanları, daha çok soymak ve iyice köleleştirmek için anlamaya çalışıyorlar. Bizim bilgi kırıntılarımız onların elinde hemen sınırlayıcı, baskıcı bir güç haline dönüyor,' derdi. Bilimin, çoktandır merkezi iktidarı güçlendirmekten başka birşey yapmadığını, ama yapacak başka birşey de olmadığını söylerdi."

Kızın hiç de kolay lokma olmadığını düşünüyordum ki derin bir nefes alıp konuya gireceğini belli etti başkomiser. Sanırım kızın dediklerini anlamak için dikkat kesildiğinden daha da yorulmuştu. Bana döndü ve ne tip kitaplar yazdığımı sordu.

O anda Schumann'ın çello konçertosu başladı — yatak odamdan doğru. Aslında bayılırım; ama o yüksek giriş, zaten gergin sinirlere iyi gelmemişti. "Şunu kapatayım," diyerek kalktım.

"İşe bak!" dedim kendi kendime. "İki saat önce, bir barda, eskimiş bir aşkın sonsuz kere tükenmiş kavgasından kurtulmak için 'şu anda burda olmayayım da ne olursa olsun,' diyordum. Şimdiyse komşumun öldürüldüğünü öğrenmiş haldeyim ve anlatacaklarıma dikkat etmezsem, kâbuslarıma yeni semboller eklenecek. Dünya, üzerime gelmekten ne zaman vazgeçecek?"

Yapacak birşey yoktu. Salonum çoktan sorgu odasına dönmüştü. Aşağıda, kapının önündeki polis arabasının mavili beyazlı, parlak floresan ışığı, acımasızca çakıp sönerek camda yansıyor, beni -olağan suçlular içindeki beni- bir adım öne çıkmam için tekmeliyordu.

"Suç üzerine bir takım saçma sapan kurgular yazdım işte!" deyiverdim, tekrar yerime yerleşirken.

"Suç üzerine ha!" dedi komiser; beklendiği gibi ilgilenmişti.

Elimi, önemsiz birşeyler manalı sallayıp, gözümü kısıp yüzümü yamulttum. Yandan dilimi çıkarmış bile olabilirim.

Komiser ellerini dizlerine vurup ayağa kalktı. "Pekala," dedi, bir saçmalığa el koyuyor havasıyla, "sizden, yani ikinizden de yarın öğlen üçte emniyet müdürlüğüne gelmenizi rica edeceğim. Tanıklıklarınızı zapta geçirmem gerek. Hanfendi, arkadaşlarım sizi evinize bırakacaklar isterseniz. Şu da benim kartım. Bizim işte telefon hep açıktır. "

Bana döndü. "Bizde bazı şeyler hâlâ eski usul işte!" dedi, arkadaşça. Hakkımdaki ilk fikrinde gevşemeler sezdim.

Kızla bakıştık. Gizli bir sırrı paylaşıyormuşuz hissi ondan mı geliyordu?

VII

Kızın hayatıma girişi...

"Yalnızlık kaygılarımızın kaynağıdır. İlk insanın günahına karşılık ödediği bir bedel olan yalnızlık eşini bulmasıyla son bulur. Sağlık, normallik ve affedilme ancak böyle yalnızlığın son bulduğu birliktelik olarak görülür."

Otto Rank[2]

Uyuyamadım elbette. Birara kalkıp evin içinde gezinmeye başladım. Profesör hâlâ aşağıda mıydı acaba? Ruhu varsa yukarıya, beni ziyaret etmeye gelir miydi? Tam olarak böyle düşünmedim belki ama onun daha iki gün önceki canlılığı aklıma geliyordu. Pek konuşmamış ama içten selamlaşmıştık. Sanırım manavdan geliyordu. Çıkarıp bir tane Çengelköy hıyarı ikram etmişti. Şimdi, orada ya da taşındığı yerde sonsuz bir hareketsizlik içinde yatıyor olmasını hafsalam almıyordu. Babam öldüğünde de bu kısma takılmıştım. Sonunda onu toprağın içine karga tulumba yerleştirdiklerinde; yine anın acısına odaklanamamış ve kendi kendime sormuştum: "Ne fark var?" demiştim. "Onunla benim aramda nasıl bir fark var ki ona ölü, bana yaşıyor, diyoruz?" Sadece bir fark bulabilmiştim belirgin olan: hareket! Ben hareket ediyordum o etmiyordu. Ya da edemiyordu. O günden bugüne -ki aradan onbeş yıldan fazla zaman geçti- hâlâ başka inandırıcı bir fark bulamadım doğrusu. Ölmek, hareket etme yeteneğimizin sonsuza kadar elimizden alınmasıydı. Hepsi bu...

O günden sonra daha çok şey yapmaya çalıştığımı hatırlıyorum. Ama insan ne yaparsa yapsın, ne kadar hızlı davranırsa davransın, başka bir saat kendi bildiğince işliyor içinde ve kahredici şekilde yavaşlatıyor insanı.

VIII

Sabahın ilk ışıkları, perdesi her zaman ardına kadar açık penceremden odama gürültüyle doluşmaya başladığında -çoğu zaman olduğu gibi- daha gözümü kırpmamıştım.

Önce o her zamanki tatlı, yumuşak, hafifçe umutlu, kızılmavi aydınlık, sonra sabah pusu denen, hızla herşeyi içine alan kirli beyaz bulut...

Kalkıp pencereden baktım. Sis, ağaç diplerinden toprağın ruhu gibi göğe yükseliyordu. Caddenin kenarına parketmiş arabalardan her zamanki ikisi -hep olduğu gibi- aynı anda hareket etti. Şehrin ilerilerinden gürültüler yükselmeye başlamıştı. İşe giden adamları düşünmeye çalıştım — daha önce yüzlerce kez yaptığım gibi... Hiçbirşey kuramadım. Hem yorgundum, hem şaşkın ve tedirgin... Profesör'ün öldürülmesi üzerine düşünmek istiyor ama aklıma ne gelmesi gerektiğini bile bulamıyordum. Tekrar uzandım. Aklım oradan oraya kayıyor, annemi filan merak ediyordum.

Bu sıkıntım yetmezmiş gibi birden kapı zili çalmaya başladı.

Yüreğim ağzıma gelmişti. Yatağımdan nasıl fırladım, yatak odamın kapı kolunu sımsıkı nasıl tuttum — bilmiyorum. Polisten, işini yarım bıraktığını düşünen katile kadar herşey aklımdan geçiyordu. Kalbim, vücudumu sarsarak bulduğu heryerde çarpıyordu. Çaresiz ve savunmasızdım. Ya hakikaten katilse? Hiç olmadı elimde kafasına vuracak birşeyler olabilirdi. Bir beyzbol sopası?!.. Komiktim. Öyle birşey, çalışma masasının yanında vardı. Oraya koştum; ışıkları filan yakmadan ve ayakuçlarına basarak... Odanın loşluğunda elimi boşlukta dolaştırırken kapının zili yine çaldı. Hiçbir ses çıkarmamak için tümüyle sessiz kaldım. Hatta çocukken oynadığımız "tıp!" oyunlarına benzer şekilde bir adımımı atmış, elimi uzatmış halde dondum.

Kapıdaki ısrarcıydı. Katil olsa "Ben geldim," diye, zile mi basardı? Basardı basardı. Amaç bana ulaşmak değil mi? Aklıma

polise telefon etmek geldiyse de; sonuçta rezil olmak, o ahmak yardımcıyla duygusuz komisere çerez olmak vardı. Kapının gözetleme deliğinden bakmaya karar vererek, yavaşça ilerledim. Ya filmlerdeki gibi gözümü deliğe dayadığım anda hiçbir balistik muayenede kime ait olduğu belli olmayacak, kaçak bir tabancadan çıkan bir kurşunla gözümden muhlanıverirsem? Ayrıca kaçak olmasa ne olurdu?

Neyse ki kapının öte yanındaki bana acıdı da küçük sesiyle dile geldi: "Benim Hüseyin bey, Profesörün öğrencisi. Bugün tanışmıştık. Lütfen! Mutlaka konuşmamız lazım."

Birden rahatladım. Hemen ardından da başka türden bir sıkıntı bastı içimi. Ne işi vardı bu kızın şimdi burda? Mutlaka izleniyordur.

"Ne istiyorsunuz?" dedim, korkudan çatallaşmış sesimle ve kapıyı bile açmadan, yani terbiyesizce.

"Konuşmamız lazım... Lütfen!" dedi kızcağız.

Onu malum Kanepeye oturttuğumda ikimiz de çaresiz gözüküyorduk. Kimin lafa başlayacağı belli değildi. Yine su verdim ona. Çok iyi hatırlıyorum: "İşim bu tatlı çiçeğe arada su vermekten ibaret olsa çok daha iyi olacaktı," demiştim içimden. Nedense bu kez telaşeyle dağılmış ama daha kendinde yüzüyle iyice güzel gelmişti gözüme.

O başka şeyler düşünüyordu sanırım. Suyundan koca bir yudum aldı.

O anda, orada kalmamamız gerektiğine karar verdim. Çıkmalıydık. Ona dışarıda güzel bir kahvaltı yapmayı önerdim.

Pus kaybolmuş, güneş yükselmişti. Az önce parktan çıkan araçlardakiler trafikte cebelleşiyor olmalıydılar.

Esin... Ona bu ismi vermek iyi oldu. Daha önce yazınca da fena gelmemişti. Ama bu yazıda öyle kullansam da o asla Esin değildi. Ben de Hüseyin değilim. Bu zaten malum.

Bunlar önemli mi? Evet! Dünyaya, -yani ötekilere- gün gelip de saklanmamız gerektiğinde; izlerimizi, yolumuzu öyle hemen bulamasınlar diye devamlı bir şaşırtmaca vermek zorundayız. Her zaman olabildiğince az şeyimiz su üstünde yüzmeli. En güvenli hissettiğimizde bile hangi kısmımızın ne durumda olduğunu, hangi kısmımızı sanki tedbirsizce dışarıda bıraktığımızı bilmeliyiz. Zor bir oyun bu, ömür boyu sürecek kadar da uzun. O yüzen, yani öteki gözlere gözüken kısım her zaman olabildiğince sıradan birşey olmalı. Bu sınırı, çok az -ötekiler tarafından kolaylıkla anlaşılabilir bir karakter verecek kadar- aşmamıza izin verilebilir belki. Ama en mükemmeli bunu bile istememektir. Dünyaya çok az şey kaptırmalıyız. Çok az şey — uzun yaşamanın başka yolu yok.

Onlara, yani benim dışımdakilere sıradan gözükmek için hepimiz gibi çok düşünüyor olduğum doğru. Ama biraz daha fazlası da var: Onlarla yaptığım uzlaşmalar kadar onlardan sakladıklarım... Bütün bu tasarıyı gece gündüz milim milim nasıl planladığımı ben bilirim. Belki evet, bir de benzerlerim... Elbette sorulabilir, o kitapları, hele kendi hakkında gözükenleri niye yazdın? Kitaplar, insanın içindekini saklamak için yazılmaz mı?

IX

"İletişim, birbirleriyle ilişki kuran, iki kişinin iletişimi olarak kalmak durumundadır. Onlar, birbirleriyle yalnızlığın getirdiğini ve yalnızlıklarını tanırlar, çünkü iletişim içerisinde bulunmaktadırlar. İletişime girmeden kendim olamam, yalnız olmadan da iletişime giremem... Kendim, kendi temelimi oluşturma ve bunun içinde en derin ilişkiye girme cesaretini göstereceksem, yalnız olmayı istemek zorundayım.... Ya kendim olmayı kazanmak için tekrar tekrar yalnızlığı istemeye cesaret ederim ya da bir başkasının varlığında eririm."

Karl Jaspers[3]

Profesör'ün evinin kapısında, çarprazlamasına tutturulmuş, bence yabancı polisiye dizilerden sonra âdet edinilmiş, ya da oralara eğitime giden müdürlere tırla hediye edilmiş, kırmızı beyaz, plastik bantlardan vardı.

Oraya bakmamaya gayret ederek indik.

Mahallemiz sabahları pek kalabalık olmaz. Kendi evine gitmek için, akşamın dağınıklığı ve uykusuz yüzlerle, her an devrilecekmiş gibi sarsak sarsak ilerleyen birkaç kişi ve henüz alınmamış çöp torbalarındaki ziyafetten gevşemiş, öylece durarak size bakan, tüyleri darmadağınık bir iki köpek görürsünüz olsa olsa.

Ancak epey yukarılarda açık bir kafe bulup, oturduk.

Kızın sıkıntılı olduğunu, bu acayip konuyu doğal olarak kimseyle konuşmadığını, bu yüzden yanıma geldiğini, bende bir sıcaklık bulduğunu düşünüyordum. Onu rahatlatacak konuşmalar yapmam gerektiğine karar verdim. "Sarurım çok iyi bir adamdı," dedim, denebilecek en tehlikesiz şekilde.

Ne dediğimi duymamış gibi bir ifadeyle baktı bana. Boğazından geçmeyen bir lokma varmış gibi yutkundu. Tek tek ve ancak

benim duyabileceğim sesle, "Polise söylemedim, hazırlık yaptığımız son kitabın dosyaları kayıp," dedi.

Ona bakakaldığımı hatırlıyorum. Birden gizli birşey açıklanan biri gibi ürkmüştüm. Cesur biri olduğumu iddia edecek değilim. Kitap kaybolması da çok büyük birşey olmayabilirdi; ama midemin üstünde o malum duygu karışıklığı, o çöküntülü boşluk oluşuvermişti. İçimde uyanan his, bütünüyle dışında olduğum olayların sarpasardığını ve beni de girdaba çağırdığını söylüyordu. Benim istediğim, beklediğim bu değildi. Ne bu kız için, ne de kendi hayatımda... Ama şimdi herşeyden önce sakin davranmalı, işi akıllıca yönetmeliydim. İçimden gelen ilk sese uymamalı, bu kızı öyle bırakıp kaçmamalı, erkekliğe bok sürmemeliydim. Çayımdan bir yudum içtim. "Ne kitabıydı?" dedim, ciddi ve soğukkanlı davranmaya çalışarak.

"Aslında daha bir kitap bile değildi, belli bir mantıkla notlar topluyor..."

Kız daha diyeceğini bitirmemişti ki karar değiştirdim. Elimle ağzını kapatır gibi yapıp susturdum. "Bilmem gerekmiyor. Hatta bilmeyeyim."

"Haklısınız!.."

İkimiz de sustuk. Çaylara hamle ettik. Sonra kısa bir sessizlik...

İlk ben pes ettim: "Peki nasıl anladın?"

İyice şaşırmıştı. "Neyi? Ha! Evet!... Size çıktıktan sonra birara komiserle tekrar aşağı indik. Profesör'ü kaldırmışlardı. Heryerde naylonlar, birtakım adamlar... Zavallı adam... Bilgisayar açıktı. Üzerinde çalıştığımız dosyayı sordu komiser. Orada masaüstünde olmalıydı... Ama yoktu. Belki içeri, dosyaların arasına atmıştır, diye, oraları aradım. Oralarda da yoktu. O an nedense söylemek istemedim. Birkaç gün önce bir iki düzeltme yaptığımız dosya vardı, onu gösterdim."

"Peki ama, neden polise söylemediniz? Hem ne belli onun kaybolduğu, belki kendisi başka bir yere almıştır."

"Bilmiyorum. Korktum sanırım. O kitap çalındı ya da tüm kopyalarıyla birlikte yok edildi. Ben de onun içinde neler olduğunu biliyorum. Gerçi o haliyle... Yani henüz tamamlanmış değildi, pek birşeye benzemiyordu. Kime ne zararı olur; onu da anlamıyorum."

Normal olarak telaşlıydı kız. Bir susuyor bir konuşuyordu. "Bilmiyorum... Hay Allah!.. Ne yapmam gerek? Kusura bakmayın lütfen! Akıllıca düşünebildiğimi zannetmiyorum. Belki de abartıyorum."

"Hiç bilmiyorum," dedim. Bu işe daha fazla bulaşmak istemediğimi belli eder bir soğuklukla. O an karar vermiştim. Kıza ve erkeklik duyguma rağmen kaçacaktım. Bir kere olsun akıllıca davranmak istiyordum. Herşeyde fazla -başedebileceğimden fazla- klişe kokusu vardı. Cinayet, kaybolan kitap, yorgun komiser, cici bir kız ve avanak bir yazar bozuntusu.

Kız hassastı, hemen anladı beni. "Gitmemi mi istiyorsunuz?" dedi, yerinden kalkar gibi dikleşip.

"Yo, asla!" deyip, telaşla koluna uzandım ki kalkmasın... "Öyle demek istemedim," diye ekledim çaresizlikle. Hakikaten de istemiyordum. Şimdi o anı düşününce, sanırım, kız başından beri hoşuma gittiği için ne yapacağımı bilemedim, diyorum. Tabii biraz aşağılık bir davranış: onunla havadan sudan konuşup yakınlaşmaya evet, ama bizi biraraya getiren ve ucunda iyi bir adamın öldürülmesi olan olayla ilgilenmeye hayır!... Ama herkes bilir ki, iş bu konulara geldi mi aşağılıklaşmak sıradandır.

O zamanlar yine yalnızlığıma kapanmıştım. Tüketen, durmadan başa saran, aynen tekrar eden, ama rutinin o kendince huzuru bile olmayan ilişkilerden yorulmuştum. Tabii ki beynimizin tüm kapılarını kendi tutsun isteyen, başka bir şeye aklımızın kaymasına bile dayanamayan 'devlet-memleket'ten de... Bir süre

yeni bir şey istemediğimi düşünüyordum. Yeni bir heyecan, yeni bir ilişki! Bütün o gel gitler... Bilemiyordum. Hayır, elbette beni dünyaya bağlayacak bir ilişkiyi bal gibi istiyordum ama o sıra bu riski alacak gücüm yoktu. Yoksa, içimin karanlığını azaltacak güzel bir kadının ışıltısına ihtiyacım olduğunu karşı kaldırımdan bakan biri bile görebilirdi. Ama görüldüğü gibi durum sadece bir kızla tanışmak değildi maalesef. Her ilişki sorumluluğuyla, sorunlarıyla geliyordu. Paketler öyle hazırlanıyordu, evlerde, odalarda, ofislerde ve romanlarda elbet. Yaşlanıyordum, ne zamandır gücüm azalıyordu. Artık akıllı davranmalı, bu kızı, ne kadar çekici de olsa, yardıma ihtiyacı olduğu için bana kendimi erkek hissettirse de, sistemimden dışarı çıkarmalıydım.

Kız, benim suskun ve ne yapacağını bilemez halde kaldığımı anlamıştı. Lafa girdi. Hem de nasıl: "Peki ne istiyorsunuz beyefendi? Sizi hiç ilgilendirmiyor mu olan biten? Geçtim insanlıktan, galiba güzel bir arkadaşlığınız olmuş. Hiç mi bir duygusu kalmadı hemen? Siz de mi o kendinden başka bir şeyle ilgilenmeyen yeni model sinik tiplerdensiniz? Nedir böyle? Ne sardı etrafımızı, kime gitmemiz gerek başımız sıkıştığında? Kim kimi saklayacak? Nasıl koruyacağız birlikte yaptıklarımızı? Onların dışında birlikte yapılan şeyler yok mu insanlar arasında? İnsanlar dışarıdakilerin bilmeyeceği şeyler yaşayamazlar mı? Birbirimizin evine girip, orada ruhumuzun bir kısmını, korkularımızı saklayamayacak mıyız? Kimsiniz siz bayım? Profesör sizi tanımış hesapta... Sanırım yanılmış. 'Adam gibi bir adam,' demişti bir keresinde... Çok yaşlıydı aslında. Ben onun yalnızlığını bozmadan yanındaydım. Ben onun yanına, onun yalnızlığına saklandım. İkimiz de yalnızdık ve bu hiç bozulmadı... Sizi de bize benzer biri sanmıştık birara... Ama siz zavallı olmak istiyorsunuz. Bir yalnız değil!"

Ağzım açık bakakalmıştım. Kızın sinirleri bozulmuş olmalıydı. Ne çok laftı böyle? Yine de etkilenmiştim. Halbuki akıllıca bile

değildi. Heyecanından olsa gerek, saçma sapan atılmış bir ok, derimin zayıf bir yerini sıyırmış, beni şaşkınlaştırmıştı. Sarıldığımı, kuşatıldığımı filan hissettim. Demek çok çakılmasın diye, biraz dağınık bıraktığım dekordan, ummadığım mahrem yerlerim de ayan beyan gözüküyordu. Çok da birşey söylememişti aslında. Bir yalnız olmak ya da zavallı olmak... Bir de 'Adam gibi adam olmak!..' Demek bunlar zayıf düştüğüm alanların kodlarıydı. Ama niye zavallı oluyor muşum ki? Hâlâ teslim olmadığım için mi?

"Ne demek istiyorsunuz?" diyebildim, kuruyan dilimin izin verdiği kadar, "Evet! Bir yalnızım... Ayrıyeten onların arasına giremeyecek kadar da korkağım. Çünkü onların arasında, hiçbirşeyimi koruyacak gücüm olmadığını anlayacak kadar yaşadım. Ve tüm o oyunlara karşı bütünlüğümü bozmamak, her seferinde acımasızca parçalanan ruhumu toparlamak için ne kadar yorulduğumu ben bilirim. Size birşey diyeyim mi hanımefendi, kimsenin günahını almak için değil ama en acımasızların da dostlardan çıktığını üzülerek öğrendim. Evet, Profesör iyi bir adamdı; anladığım kadarıyla da başka türden bir yalnızdı. Ama o sizlerle yaşıyordu. Bense... Gördünüz, evde bir hayvan bile yok. Ben... Pardon! Neler anlatıyorum şimdi, bu durumda... Beni affedin! Hay Allah! Bu böyle sürmez... Hanımefendi, siz şimdi evinize gidin. Öğleden sonra emniyet müdürlüğünde buluşalım. İstediğiniz kadarını söyleyin bildiklerinizin. İstemediğiniz size kalsın. Bu gece hiç olmadı, ben sizden hiçbirşey duymadım. Bu işe daha fazla bulaşmadan yırtmak, akşamları, o içi geçmiş barıma gidip bana benzer birkaç ayyaşla birlikte kafayı bulandırmak, bir kenara kusmuklar içinde düşünceye kadar içmek istiyorum. Sonra belki bir yerde yalnız başıma yürür, Profesör'ü düşünürüm kendi kendime. Ama hepsi bu. Hepsi bu..."

Zavallı kız ayağa kalktı. Ceket benzeri şeye kolunu geçirirken nerdeyse koltuğunun altından fısıldadı."Korkuyorum sanırım."

Her bir hece içime işledi. Bu kadarı benim gibi sinik bir yalnız -kızın deyimiyle 'zavallı'- için bile fazlaydı. İnsanın -ne olursa olsun- kendisini saklama sınırı vardır. Çünkü lanet olası sevimsiz vicdanımız hergün ve gece durmadan, ara vermeden sorgular bizi. İyice yorgun düşürüp, hayattan bezdirinceye kadar...

Kahve parasını fincanın dibine bırakıp kalktım. Kız bir adım önümdeydi, kolundan tutup bir taksiye soktum.

Ah! Bu kadar güçsüz olduğum için kendime hep kızmışımdır. Ey güçlülük! Ey, o andaki kendi en temel, doğal isteği için hiç bir başka gücü dinlemeyecek kadar büyük olan güç! Ey barbar!.. Şu Cengiz Han'ın genlerinden geçenlerden olmadığım o kadar belliydi ki... Bana neydi değil mi? Bana ne? Neden, her acayip, hatta en akılsız, dengesiz rüzgardan etkileniyor ve yelkenimi ona göre çeviriyordum hemen?

Sonunda sahildeydik.

Bebek sahiline bağlı yatlar birbirine çarpacak gibi sallanıyor, ileride, gövdesi kiremit renkli koca bir tanker üzerimize doğru geliyordu.

Yanyana yürüyorduk.

Birkaç kişi, Boğaz'ın aşağı yukarı dalgalanan çeri çöpü içinde balık tutmaya çalışıyordu.

Şişe dibi gözlüklü, yaşlı biri, bize pamuk helva satmaya çalıştı. Aldım mecburen. Birini kıza uzattım. Denizin üzerindeki yağ birikintilerinden yansıyan ışıklar gözümü alıyordu. "Seni de öldüreceklerinden mi korkuyorsun?" deyiverdim.

"Bilmiyorum. Ama hem onlarla uğraşmak istiyorum, hem de korkuyorum. Bildiğim şeyler değil bu işler," dedi, o da...

"Bence yazdıkları yüzünden filan kıymamışlardır adamcağıza. Vardır birşeyden takan. Hem kitaplara bakan mı kaldı artık?

İnsanları ekranlarla yönetiyorlar. Yakında kitap diye birşey kalmayacak." Böyle der demez de bu harcıalem sözleri ettim diye kendimden utandım.

Kız da boş boş baktı zaten.

Orada bir bank vardı. Oturduk. Ağzını açacaktı yine susturdum.

"Şimdi baştan başlayalım istersen," dedim. Sanki birşeyleri hallediyor ve durumu kontrol etmeye çalışıyor gibi gözüksem de az sonra ne diyeceğim hakkında bir fikrim yoktu. Sanırım ilk amacım onu etkilemekti. Ne zamandır ilk kez, bir kızı etkilemek için istek duyuyordum. Birlikte olduğumuz her an, daha da sıcak, daha benden birşey oluyordu. Yine de içgüdüsel olarak, korunmamız, hatta önce bu ağzından çıkanı kulağı duymayan kızın korunması gerektiğini kestirebiliyordum.

"Bak!" dedim, işin ciddiyetini belirten bir tonlamayla "Tamam. Ben de ürktüm. Kitaptı, nottu anlamam, bilmek de istemiyorum. Bir tek iş var, korunmak; sonra da bu işin çözülmesini beklemek. Herşeyden önce şu ya da bu konuda bir fikrin olduğunu, senin birşey bildiğini kimsenin düşünmemesini sağlamalıyız. Eğer mesele o kitap diyorsan... Ki bence öyle birşey değildir, dediğim gibi — ama olsun, ortada bir cinayet, yani ciddi birşey var. Evhamlanmaya da hakkın var ayrıca. Çok iyi bilirim o duyguyu. Bu yüzden herşeyi elden geçirmeli ve en yakın tehlikeden, en uzağına kadar bir savunma hattı kurmalıyız."

Sarının sahiplenmem hoşuna gitmişti. Ben de kendimi kaptırmıştım. Bir yerlerdeki, yani bir kitaptaki ya da bir filmdeki bir şeylere benziyordum.

"Öncelikle yarın poliste söyleyeceklerini kurgulamalıyız. Anladın değil mi? Bu kitabı bildiğini senden başka kimse öğrenmemeli hatta günü geldiğinde sen de bir hayal olduğunu düşünmelisin. Belki de hayal zaten. Neyse, polise, Profesör'ü en son ne zaman gördüğünü söyledin?"

"2 gün önce."

"Ne yaptınız?"

"Dediğim notları geçiriyordum."

"Unut şu kitabı. Polise ne dedin ya da diyeceksin? Tümüyle onun ağzından konuşuyorum."

"Eski kitaplarından birinin, yeni baskısı için notlarını geçiyordum bilgisayara, dedim. Zaten iki gün önceki dosyayı gösterdim."

"Hangi saatler içinde?"

"Bunu sormadı."

"Soracak!"

"Öğleden sonra, dört beş gibi, derim."

"O saatte gerçekten yazdınız mı?"

"Evet! Ama..."

"Tamam o kitabı... Bu durumda sana saati soracak. Sonra da bilgisayarda o dosyayı bulup, dediğin saatte üzerinde çalışıp çalışmadığınızı öğrenecek. Sen zaten ona bir kitaptan bahsettin. Dolayısıyla, ne kadar kurarsan kur, sonuçta yalan söylediğini anlayacak ve klişe olarak 'Bana neden yalan söyledin?' diyecek. Zaten şüpheliyken daha kuvvetli bir zanlı olacaksın."

Bu tarz pek iyi olmamış, kız iyice tedirginleşmiş, gözleri iyice büyümüştü. Sanırım başka bir plan yapmak gerekiyordu.

"Bak!" dedim. "O kitap hariç, onunlayken yazdıklarınızla ilgili, aklına geldiği gibi cevaplar ver. Ama orada olduğun saatlerle dışarıdaki saatleri kesinlikle karıştırma. Onlar tam ve doğru olsun. Başka her soruya da doğru cevap ver. Eğer çok sıkışırsan yalan söylediğin ortaya çıkarsa; ki bence hemen çıkacaktır, Profesör'le bir süredir bir ilişkin olduğunu söyle. Öylesine, aralıklı, tam adı konamaz, kısa bir ilişki... O saatlerin çoğunda onunla vakit geçirdiğini ama bunu kimseye -ne arkadaşlarına, ne ailene- söylemek istemediğini söyle. Dur! İtiraz etme hemen..."

X

Komiser, üzerinde kabartmalı bir Fenerbahçe logosu olan koca bir kupada kahve içiyordu. "Onun cam bardakta ve çay olması gerekirdi," diye düşündüm. Oda, tümüyle uygunsuz gözüken, beyaz alüminyum doğramalı camlı eklenti hariç, eski, bildiğimiz — artık taşlaşmış memur odalarındandı. Metal formika karışımı masa, masanın üzerinde üstüste kağıtlar, dosyalar, kenarda düştü düşecek bir kartvizit kutusu, kiloyla alınan tükenmez kalemlerden birkaç tane birden tıkılan yuvarlak, plastik kalemlik, kimbilir nerden gelmiş, sararmış, ama hâlâ güzel, yarım küre cam ağırlık, bir bira firmasına ait bardak altlıklarından üç tane, içine eklenen iğne, paket lastiği, ataç gibi ürünlerin bir kısmını kusmuş, karton not kağıdı kutucuğu ve elbette böylesi her masanın demirbaşı, sağa sola eğimli iki bayrak direği ve bayrakçığı olan, siyah mermer altlıklı, -ne denir- alameti farika... Duvarın belden aşağısı aşırı, üst taraf yeterince kirli; camlar, toz, nem ve kirden pis bir buğuyla kaplanmış — üzerine parmakla 'Beni yıka!' yazma kıvamında... Ha, bir de pencerenin kıyısında, radyatörün üzerindeki beyaz mermer rafa kondurulmuş, minik, siyah plastik bir saksıda fesleğen...

İçgüdüsel olarak, biraz da rahatlatıcı birşey olsun diye, uzandım ve fesleğenin saçlarını elimle şöyle bir karıştırdım.

Bu hareketim Okan'ın hoşuna gitmemiş olmalıydı ki bana dik dik baktı. Belki bu fazladan samimiyetimi sevmemişti. Çiçek onun muydu acaba? Rahatsız ediciydi.

Yine de, gençliğimin karabasanlarından biraz daha farklı gelmişti bana polis odası.

Heryer, hatta herşey o günkü duygumuza göre değişiyor sanırım. Nesneleri ve hayatı eğip büküyor bakışımız. Dünya, üzerinde anlaşmaya vardığımız bir ortalama sanki. Şu New York, şu çizgileri üstüste binerek göğe uzayan Manhattan, şu otel odasında hayatına yeni bir yol

bulacağı zannıyla kağıtlara birşeyler yazan adama başka, onun vadi benzeri sokaklarında, blok blok koşturan, yaşayan birine başka... Kişiliğimiz dünyayı algılama şeklimiz belki de. Yalnızların dünyasında o kadar da düz değildir çizgiler mesela.

Bize de kahve söylediler.

Komiser, benim ifademi orada almak istedi. Kızı, yandaki alüminyum modernliği bölmesine aldılar.

Kalkarken yarım, hüzünlü bir gülüş attı garibim. Az sonra bölmeden, şaşkın profili gözüktü.

Bilgisayar geldi. Ad, soyad, ne işle uğraşırım, eve gidiş gelişim, Profesör'le ilişkim, ne zamanlar görürdüm, başkalarını gördüm mü?

Komiser soruyor; ben cevaplıyordum.

Bir iki kere Okan girdi araya. En son ne zaman şehir dışına çıktığımı sordu mesela.

"Aylar geçti..."

Fakat komiser cevabımı detaylandırmama gerek bırakmadı. Ayağa kalktı, kafasıyla kızı işaret etti Okan'a.

Toparlandılar ve bilgisayarla birlikte onun yanına gittiler; ben kahvemi içtim.

Çok geçmeden başlangıçtaki yerlerimize dönmüştük. Kısa sürmüştü.

Bizimle daha sonra da görüşeceğini, benim kitaplarımdan birini aldığını, suç üzerine düşünmemin ilgisini çektiğini söyledi. Sanki soracağını sormuş da artık sohbet etmek ister gibiydi. "Nerden çıktı suç üzerine yazmak, Hüseyin Bey? A! Aman ha, bu ifade filan değil sohbet ediyoruz. O iş bitti."

Bu da neydi şimdi? Sırası mıydı? İlla herşeyi öğrenecekler. Sadece suçun kendisiyle ilgilenmek sıkıcı geliyor; ancak böyle rahatlıyor olmalıydılar — geveledim ben de...

"Aslına bakarsanız, ben sizin, yani polislerin çalışma yöntemlerini nerdeyse hiç bilmem komiserim. Kusura bakmayın, 'başkomiserim' demem gerekiyor galiba. Üzerinize alınmayın, pek anlamıyorum. Bir de küçüklüğümden beri pek bir ürkerim sizin meslekten. Hem sanırım şimdi daha da gelişti herşey. Bilim size çalışıyor. Bazen televizyonda, dizilerde filan seyrediyorum. Adamı gölgesinin izinden yakalıyorlar. Ben nasıl ya da neden olduğuyla değil, o suç anıyla ilgilenmek isterdim. Peki, 'istedim' diyelim. Suç anı ilgi çekici bir kendinden geçiş aslında."

Birden sustum. Ne diyordum ben? Kendimi hem tam anlamıyla ateşe atıyor hem de daha dün katledilmiş iyi bir adamın, daha şaşkınlıkla karışık duran acısını olmadık gevezeliklerle eziyordum. "Neyse," dedim, "siz benim saçmalıklarımı boşverin lütfen ve şu halde bile kendimden bahsetme utanmazlığında bulunduğum için beni affedin. Özellikle siz Esin Hanım... Komiserim, umarım zavallı kapı komşumun katilini çabuk yakalarsınız."

Komiserin sohbeti kapatma isteği pek yoktu: "Herkes her türden suçu işleyebilir. Bu işte insanın aklı şaşıyor. Ben neden suçlu olduklarıyla ilgilenmemeye çalışırım insanların. Sadece onları bulmak için bir süre izlerim o yolu. Yani, neden yapmış olabilir, diye... Ama gerçekte onun içinde ne fırtınalar koptuğunu, onun yaptığını sezdiğim anda umursamam. Bu işte öğrendiğim ilk şey herkesin herşeyi yapabileceği oldu. O mesele, en sonda, yani onu yakalayıp başka yerlere gönderirken yapılan sunumun bir parçasıdır. O zaman biz de edebiyat yaparız kendimizce. Onu çok arzulamış, çılgınlaşmış vesaire... Fakat burada, yani Profesör'ün öldürülüşünde sanırım başka yollar da olacak. O yüzden sizin gibi kitaba meraklı biriyle detaylı konuşmak isterim. Çünkü basit bir olay değil bu. Orada bulduğumuz sahne tamamıyla profesyonelce hazırlanmıştı. Kendini kaybederek işlenmiş bir cinayetin dağınıklığı yoktu ortalıkta. Çok detaylı birşey bulacağımızı da zannetmiyorum. Ama aramaya devam edeceğiz elbette. Arada sizinle dertleşmek istersem size zul gelmez değil mi?" dedi.

O an olduğum yerde olmama isteği tezahür edip, boyun damarlarımı şişirmeye, şakaklarımı baskılamaya başlamıştı. Aslında bu dünyaya bir daha gelirsem böyle bir güçle, yani istediğinde yokoluveren bir adam olarak doğmak isterim.

Aslında o zamanlar, yani eskiden, isterdim... Çünkü, şimdi — şu an, böylesine birşeyi istemiyorum. Hayır! Birşey istiyor olmak da istemiyorum. Birşey istemek beni ilgilendirmiyor. İlla birşey isteyeceksem de mümkünse kendimi bu 'yazı yazan adam'dan da geri çekmek isterdim. Kendimi akışa bırakmak ve sonrasız olmak istiyorum. Sadece şu an varolan bir adam... Bunu da şu an yaptığım şeyi -yazı- yapmaya devam ederek başarabilirim gibi bir his var içimde. Marangoz olsaydım — marangozluk yapmaya devam ederdim. Sadece o kadar ama. Birşey demeyecek kadar azaltmak isterdim yazımı. Bir marangozun masası gibi, sadece yazı olan yazı. Ama zamanım var daha belli ki...

"Yoo, neden olsun?" deyiverdim, kibarlıktan. Ama ekledim: "Hani bir yardımım olacaksa elbette... Ama birşey itiraf edeyim mi, siz bakmayın benim yazdığıma filan, benim aklım bu konulara pek yatmaz. Cinayetten de cesetten de ürkerim ayrıca. Şöyle bir ürpermeden ceset bile yazamam. Aslına bakarsanız komiserim benden birşey olmaz... Gevezelik bizimkisi."

O ara,"Spinoza?" deyiverdi, başkomiser.

Bakakaldık... Ben de, kız da...

Bizim şaşkınlığımızın geçmesini beklemeden devam etti amirim. "Bu sabah biraz çalıştım Profesör'ün dairesinde... Profesör, son zamanlarında Spinoza, Foucault ve Nietzsche'den alıntılar yapıyormuş. Öyle bakmayın Hüseyin Bey... Elbette bunda anormal bir yan yok. Bu isimlerin kimisini ben bile biliyorum. Ayrıca adamın işi bu... Ama durun, bitmedi. Profesör, yine bekleneceği gibi, son derece düzenli çalışıyormuş. Ben böyle adamlara hep hayran

olmuşumdur. Bir şeyi olsun unutmaz mı insan? Değil mi?.. Neyin nerden geldiğini, neyle ilişkili olduğunu filan hemen söylerler."

Kafamızı sallayarak onayladık.

O devam etti. "Neyse, bunu da şöyle anladım: Kitaplarda, altı çizili bölümlerin bazılarının hemen yanına, küçücük bir tarih ve bir tireyle bir numara konmuş. Yakın tarihlerde altı çizilmiş olanların yanında çoğunlukla aynı numara var. O numaralar, rafta sırayla duran ebruli desenli kapakları olan defterlere ait. Çünkü bazı kitaplardaki alıntının yanındaki numarayı aynı numaralı defterlerde buldum. Hatta kimisinin sırtında, numara dışında bazı başlıkların olduğu etiketler de var: iyilik, kötülük, arzu, kadınlar, gibi... Fakat son zamanlarda yaptığı alıntıların gösterdiği 62 nolu defter rafta değil. Yani öyle bir defter olmalı değil mi hanfendi?" Durdu ve önce Esin'e sonra bana baktı.

"Kitabın ucu gözükmeye başladı," diye düşündüm.

Beklediği katılımı bulamayan komiserimiz, dudak büküp devam etti "Ama gözüktüğü kadarıyla evde yok. Gerçi, hanfendinin dediğine göre: son olarak 'Bulaşık yıkamanın tarihi' ve 'Evde olmadık hayvanlar besleme üzerine bir rehber' kitabının düzeltmelerini giriyorlarmış bilgisayara. O zaman, ortada olmayan 62 nolu deftere sadece Profesör not alıyordu, diye düşünüyorum. Defter, Esin hanım görmemişse gizli olmalı, ama alıntı tarihleri öldürülüşünün iki gün öncesine kadar geliyor."

Genç yardımcı, huzursuzca kımıldandı. Anlamadığım bir gırtlak sesi çıkardı. Suratını buruşturdu, kıza acıyormuş gibi bakmaya başladı, "Bizden birşey sa.." diyordu ki...

"Evet, haklısınız," dedi Esin. " O defterleri biliyorum. İki ayrı rafta dururlardı. Sırtlarında, dediğiniz gibi konular yazardı. Ama onlarla benim işim olmazdı. Sadece, bir iki kez, benden istediği

defteri bulup vermiştim. Ama numaraları pek hatırlamıyorum doğrusu. Sonuçta ben onun kütüphanesini karıştırmam. Haftada bir iki gelirdim zaten." Az önce rahatlamış gözüken kızcağız yine tedirginleşmişti. Hani adamlar bir laf daha etseler, bildiği bilmediği herşeyi söyleyecekti.

Araya girdim. "Belki yazmamıştır. Yazarlar bazen tıkanır ve dağılırlar. Bırakın yazamamayı, yazdıklarını yok eden bile çoktur. Ayrıca okuldaki odasına baktınız mı?" dedim, komisere doğru, arkadaşça konuşuyor havasıyla.

Gülümsedi, yorgun ve yaşından büyük gözüken, hafifçe yassı burunlu başkomiser... O adam bazen hoş, bazen de inanılmaz çirkin geliyordu insanın gözüne. "Biraz da bu yüzden sizinle konuşmak istiyorum Hüseyin Bey. Ben bu işlerden pek çakmam. Siz hem kitaplara yakınsınız, hem de kafanız bizimkine benzer çalışıyor. Analitik demek istedim. Belki mühendis geçmişinizden kalmadır -o an biraz manalı mı baktı nedir?-. Bizim çocuklar böyle meseleleri sevmezler. Tabii, bugün okulda odasını arıyorlar. Akşama görmüş oluruz neler bulduklarını. Kusura bakmayın. Sizi biraz yordum galiba. Bir de acınız... Ama dostunuz için uğraşıyoruz. Eh! Şimdilik teşekkürler." Ellerini masaya vurarak ayağa kalktı ve sıkmamız için sağ elini uzattı. "Gerektiğinde ben sizi ararım. Esin Hanım, tüm hayatınızı eski düzeninde yürütmenizi istesem? Akşam evde kalmadınız sanırım. Birşey sormuyorum. Sadece bu sıra gerektiğinde sizi hemen bulmalıyım. Telefonunuz açık kalırsa sevinirim."

Kız bana baktı.

Ben hem ona, hem komisere, hem de çaktırmadan şu cevval gence. Ortalıkta sürekli bir güvensizlik duygusu vardı. İnsan, polis karşısında, doğru bile söylese "Yalan mı söylüyorum acaba?" diye kendinden şüpheye düşebilir. Polis olmak, her daim sonsuz şüpheler zincirinde yaşayan biri olmak galiba. Herşeyin ardında başka birşey aramak — ne yorucudur kimbilir.

"Peki, o alıntılar ne üzerineymiş?" dedim, ayrılmadan.

"Onu yarın konuşalım isterseniz. Biraz ilerleyelim önce..."

Çıktık. Uzun süre konuşamadık. Ben araştırıldığını anlamıştım. Eski devrimcilik yıllarımı önüme kakabilirlerdi. Aslında umurumda değildi. Belki de biraz konuşurduk üzerine. Bu memleket onurlu, daha iyi yaşanır bir yer olsun, çocuklar benim gibi kötü bir çocukluk geçirmesin diye, gencecik bedenimizi ortaya atmışsak bundan hayıflanacak da değildim bu kadar yaş sonra, korkacak da... Otuz yıldan fazla geçti ve ben... Hah! Fırsatını bulmuşken bir iki eylemden ötürü böbürlenirdim bile... Kızla ilgili birşey söylememişti. Böyle düşünür giderken, arkamızdan gelen olup olmadığını kontrol ettiğimi farkettim.

XI

O zaman yaz başıydı. Haziran'ın ilk günleri... Hava, sert geçen bir kıştan sonra hâlâ pek ısınamamıştı. İstanbul'un karışık atmosferi malum... Bazen nemli bir pusluluk düşüncelerinizi bulandırıyor, bazen de Afrika çöllerinden uçagelmiş toz bulutları, insanın boğazında huzursuz edici bir yanma yaratıyordu.

Gazetelere göre Güney'de herkes denizdeydi. Profesör'ün haberi, her zamanki toplumsal cinnet haberleri arasında, iki sütunda ve nüfus kağıdından alınma gibi bir vesikalık resimle sunulmuştu kamuoyuna. Polis yakınlarını sorguluyormuş. "Herhalde bizleriz," dedim, kendi kendime.

Aslında bu kısmı başta da yazmıştım galiba. Sanırım düzgün ilerlemiyor... Zaten yazdıkça, bir yandan -alışkanlıkla- roman yazar gibi davranıyor; bir yandan da olup biten herşey, hepbirden beynime çullandıkça bulantı basıyor, içimden tüylü bir canavar çıkacak gibi oluyor, neyi, ne zaman yazmam gerektiğini kestiremez oluyorum. Gerçi o kadar düzgün ilerlemesine de gerek yok. Kurgu bir roman yazmak değil isteğim. Dön, düzelt, tekrar yaz!.. Yo, bu kez öyle yapamam. İstediğim tek şey, bunun şimdi benden çıkması. Belki birkaç gece uyumadan, pek dışarı çıkıp hava almadan olacak, ama olacak... Herşeyden önce şimdi bulunduğum yerde, duyguda olmam bütün bu hikaye yüzünden. Ya da bu hikaye, ben 'ben' olduğum için zaten başlamış olan bir süreci, başka bir yola başka bir şekle soktu. Şimdi yazdıkça tekrardan anlamaya çalışacağım şey de belki beni bir daha böyle şeyler yazmaktan da, ülkemden de iyice uzaklaştıracak. Uzun bir süre — boşlukta, ne yapacağımı, ne olacağımı bilmeden dolaşacağım. Belki de içimde kendince büyüdüğünü hissettiğim, beni hiç rahatsız etmeyen, sessiz durağanlık, kişiliğime yerleşecek ve dediğim gibi, bundan böyle gelecekten hiçbirşey beklemeden yaşayıp gideceğim. Ama şimdi acele etmem gerek; çünkü herkesin bildiği gibi: zaman geçtikçe, varolan herşey gibi, geçmiş de değişiyor.

XII

"Artık biliyorum ki iki ayağımla üzerine bastığım yeryüzünün sallanmaması için, benim dışımda başkaları da onun üzerinde yürümeliydiler. Görsel yanılsama, serap, sanrı, uyanıkken görülen düş, düş kurma, sayıklama, işitme bozuklukları... Tüm bunlara karşı en emin siper, kardeşimiz, komşumuz, arkadaşımız ya da düşmanımızdır; ama birisidir, tanrım birisi!"

Cuma ya da Pasifik Arafı, Michel Tournier[4]

Kızla yine bir kafedeyiz. Sağa sola dağılmış sandalyeleri, telaşlı gencecik bir garson kız tekrar yerlerine koymaya çalışıyor; birkaç masada daha gençler var. "Ya ben, kafeler için bile yaşlı kalmaya başladım, ya da burası fazla genç bir nokta," dedim, mırıldanarak. Fonda çalanı Radiohead sandım. Hayır! Tanımadığım ama o ayar, buğulu bir müzik — gayet iyi...

"Bana bundan bahsetmedin," dedim, biraz bozuk atarak. Canım sıkılmıştı iyice. Herşey anlamsız geliyordu. Ne işim vardı bu hikayelerin arasında? İçimdeki koca boşluk, yanıbaşımda işlenen cinayetle daha da büyümüş, 'Kaç git!' iyice basmaya başlamıştı. Maalesef, kız inadına güzeldi ve ben hâlâ onu etkilemek istiyordum. Keşke bir adamın ölmesine ihtiyaç duymadan buluşmuş olsaydık. O an bir katili anlamayı, bulmayı düşünmektense, yabancı bir ülkede, mesela Paris sokaklarında, garsonun bize kötü davrandığı bir kafede olmayı dilerdim. Yaşadığımız ülkenin ağırlığından kurtulmak, birbirimizi başkalarına yabancı olduğumuz bir yerde tanımak... Tabii o beni tanımak istiyorsa...

"Evet! Öyle bir defter de vardı; kitaptan başka... Ama en son evde miydi, okulda mı — bilmiyorum. Onunla, en son iki gün önce konuşmuştuk. Ters hiçbirşey yoktu. Hatta yayınevi şu kıla-

vuzlardan yine basmak istiyormuş; artık eski kitaplarla hiç uğraşmak istemediğini söyledi. Herşeyi hatırlamamı istemiyorsunuz herhalde. Hem konuşmamı istemeyen siz değil miydiniz?"

Onun senli benliliğe geçişi zaman alacaktı.

"Bence kayıp kitaptan komisere bahsetmelisin."

"Bilmiyorum."

"Haklısın! Yani bu işe daha fazla bulaşmamak için sakınmakta haklısın."

"Hiç de öyle bir düşüncem yok. Onları ortaya çıkarmak için ne yapmak gerekiyorsa yaparım. Ama hem ne yapabileceğimi bilmiyorum. Hem de... Evet! Sanırım biraz ürküyorum. Ben bu şekilde anca başımı daha fazla belaya sokarım herhalde. Sizinkini de soktuğum gibi. Ama söylesenize nereye kadar çekileceğiz? Dünyayı onlara bu kadar kolay bırakmayacağız tabii ki... Aslına bakarsanız — ben böyle yaşarım kendimi. Siz bırakın, ben bırakayım işin ucunu, ne olacak?.. Dünyanın değiştirilmesi gerekmiyor mu azıcık olsun? Gidip... Gidip kötüleri yakalarından tutup, "Benim hayatımdan ne istiyorsun, siktir git!" diyemeyecek miyiz? Hem.."

Sinirleniyordu. O sinirlendikçe ben de ona doğru çekiliyordum. Konuştukça, kıvrılarak pembe içerilerini ele veren dudaklara yumulmamak için zor durduğum ve "Ne bok yersen ye — bu işin içindesin oğlum," dediğim anda buldum kendimi.

"Bu akşam evinde kalmayacaksın değil mi?" dedim, araya girip.

"Hiç düşünmedim," dedi, hâlâ burnundan soluyordu. "Nalan'da... Arkadaşım yani... Yok, onda da kalamam bu akşam; arkadaşı gelecek. Allah Allah! Ben evimde kalırım. Ne olacak ki?"

"Bende kal, diyeceğim ama benim evim cinayet mahallinden iki buçuk metre yukarıda sadece... Ben bile evde kalmamayı düşünüyorum."

Ona baktım. Pek iyi gözükmüyordu. İçime sinmedi. Bu halde 'Aşıklar Paris'te' biraz zor gözüküyordu.

"Öyleyse," dedim, "müsaade et, seni bu akşamlık bir arkadaşımın evine bırakayım. Yarın, salim kafayla buluşur, konuşuruz. Ben de anneme gideceğim. Huzurum kaçtı evde."

Bana anlamını çıkaramadığım şekilde baktı.

XIII

"Onu tanıdığımdan beri saçmalıyorum galiba," gibi şeyler düşünüyordum annemin getirdiği yemeğe bakarken... Anneme hiçbirşey anlatamazdım. Zaten ne zamandır yanımda bir kız görmediğinden laf sokuşturacak bir yer de bulamıyordu.

Sessiz sessiz yedik yemeklerimizi. Evin bir yerleri akıyormuş... Hep arıza çıkaran sigortalar için birilerini çağırmış; ayrıca şofbeni de değiştirmiş; bir de kazıklamışlar kadını...

Biraz söylendim. Adet yerini bulsun diye. O benim azimsiz mırıldanmalarımın güçsüzlüğünü anladı. Yeni bir depresyon çağına girdiğimi düşündü herhalde. Bense Profesör'ün ölümünün annemin evindeki su sızıntısına hiçbir hayrının dokunmadığını düşünüyordum. Profesör, benim tadımı kaçırmıştı o kadar... Dünya dönüp duruyordu. "O kadar bilgiliydi de ne oldu?" dedim.

"Ne dedin?" dedi, annem kaygıyla.

Demek konuşmuştum gerçekten; "Hiiç, şu kazıkçı pezevenklere bozuldum."

"Yaa! Başımda kimse yok ki."

Hah! Laf gene dolaşıp bana gelmişti. Nasıl oluyorsa dünyadaki bütün kötülüklerin faturası bir şekilde bana çıkıyordu. Ben görevlerimi yerine getirsem, bunlar olmayacak, tavandan su sızmayacak, şofbenci yavşaklar annemi kazıklayamayacak, belki de Profesör ölmeyecekti. O anda orada da olmak istemedim. Hatta, olur a! diye, bir an gözlerimi bile kapattım. Ama hayır! Aklıma komiserin 'Spinoza' deyişi geldi. Neydi acaba? Evde olmayı ve şöyle biraz kitap karıştırmayı diledim. Bu işten ürküyordum ama beynimi gıdıklıyan bir yanı da vardı. Biraz kitabi bir hikayeydi. Profesör gerçekten ölmemiş olsa korkmadan bakabilirdim ama tırsıyordum, doğruya doğru... Aslında bildik bileli hep aynı adamlar: Spinoza'lar, Nietzsche'ler, Kant'lar, elbette Marx'lar ve birkaç yazar daha... İnsan dönüp dönüp şu bir avuç adamda arı-

yor ne arıyorsa. Onların yazdıklarına bakıyor, derin birşey kavrarım umuduyla — sonra da hep aynı rezaleti yaşamaya devam... Annemin damı su alıyor, ahlaksız birileri yaşlı bir kadını kazıklıyor, kendi halinde bir felsefe öğretmeni boğazlanıyor vesaire... "Bir de şu kız..." dedim.

"Bir kız meselen olduğunu anlamıştım," dedi annem bulduğu belirtilerden çok mutlu olmuş halde...

XIV

O akşam, kızı, peşimizdeki olası katili ya da arkadaşlarını atlatmak için hızla icat ettiğim çeşitli dolambaçlı yollar ve ani yol değiştirmelerden sonra yazar bir kız arkadaşımın darmadağınık evine bırakmıştım. Yeri gelmişken, dağınık kadınlar, dağınıklıkta erkeklere bin basar bence...

Sonraki gün öğlen, kararlaştırdığımız gibi yine çetrefilli yollarla buluştuk.

"Nasıl alıntılar olabilir bunlar?" dedim, dünkü konuşmaya atfen.

Cebim o anda önce titreşti, sonra da metalik tonlu bir piyano parçası yükseldi. Telefonu bulup, metalik Bach'ı aradan çıkardım ve komiseri dinlemeye başladım. Benimle görüşmek istiyormuş. Gitmek istemiyordum aslında ama bir türlü kıvıramadım. Sanırım, kızın beni korkak biri gibi algılamasını istemiyordum; geleceğimi söyledim. Akıl yine batmıştı. Neremle düşünüyorsam? Kıza, ne yapacağız manalı, dümdüz baktım.

Dökülmeye başladı: "O kitaptan bahsetmemi istiyor musunuz, istemiyor musunuz?"

"..."

"Emin değilsiniz tabii. Benim yüzümden siz de işin içine daldınız. Zorladım tabii. Öyle huylarım vardır. Kızdığımda herkesi suçlu ilan ediveriyorum. Sanki dünyayı kurtarmak üzerimize vazifeymiş gibi. İlk gün de, dün de kızgındım. Hâlâ kızgınım ama düşündükçe süngüm düşüyor. Sizi de... Aslında bence bırakın bu işi. Gerçekten kızmam. Ne hakkım var ki? Kimin ne hakkı var? Bu ülkede yazı filan yazıyorsunuz. Bu yeter işte!.. Neyle uğraşacağınızı bile bilmiyorsunuz. Ben de bilmiyorum. Hem o notlar daha kitap olacak gibi değildi henüz. Birsürü ordan burdan karışık not.. Başladığımız yerle son zamanlarda uğraştığımız yerler de farklıydı zaten. Sanki daha çok bir sezginin etrafında gezinip duruyor; parça parça, çok da birbiriyle bağlantılı olmayan şeyler

düşünüyor gibiydi. Ama son zamanlarda, o garip düşünce kekemeliği sürse de, biraz rahatlamıştı sanki. Sanırım bir kaynağa ya da temel bir fikre ulaşmıştı. Başlangıçta..."

Onu yine susturdum. Dediği gibi, bu işin ne olduğu ve ne kadar içine gireceğimi halen bilmiyordum. Bir yerden yakalanmıştım. Gerçi, benim huyum da, bir tarafımdan yakalandığımda bırakamamaktır. Parmağımı kaptırmam yeter... Ama bu kez, hayatımı iyice mahvedecek kadar akılsız olmamalıydım. Ben de sustum. Önce şu komiserle konuşmalıydım. Kahvemi içtim. Bana acıyormuş gibi baktığını düşündüm.

Akşam için buluşma yeri kararlaştırdık.

XV

"Yaşamak kökten bir yanızlıktır"[5]

"Neden bayramlar, törenler, şölenler ve kalabalıklar yalnızlığı gidermiyor?"[6]

"Bütün insanlar yaşamlarının en az bir döneminde kendilerini yapayalnız bir kişi gibi duyumsarlar. Ve de gerçekten yalnızdırlar. Yaşamak, gizemli bir gelecekte varacağımız yere gitmek için geçmişte bulunduğumuz yerden yola koyulmak demektir. Yalnızlık, insan duygusunun en derindeki gerçeğidir. Yalnız olduğunu bilen ve bir başkasını arayan tek varlık insandır. Doğası gereği insan, kendi varlığını bir başkasında gerçekleştirme özlemi içinde ve doğaya "Hayır" diyerek yaşar — kendi kendini yaratan insanın bir "doğası"ndan söz etmemiz doğruysa eğer. İnsan özlemdir, kavuşmak için bir aranıştır."[7]

"İletişim, Jaspers için, yalnızca iki kişinin karşılıklı ilişkisi değildir. Her durumda kişiler, kendi kendileriyle ilişki içindedir. İletişim, o halde, kendi kendisiyle ilişki kuran iki kişinin karşılıklı ilişkisidir. Karşılıklı ilişki, kendi kendisiyle ilişkili olan iki kişinin bağlantısıyla ve öznelerin refleksiyonda bulunmuş Ben varlıkla olanaklıdır."[8]

"Yalnızlık veya yalnız kalma bir insanın boşluk duygusuyla karışık kendini dünyadan kopmuş hissetme duygusudur. Yalnızlık arkadaş eksikliğinden veya başkalarıyla birlikte olma arzusundan daha da öteye giden bir duygudur. Yalnızlık çeken insan kendisini toplumdan kopmuş hisseder. Başka insanlarla anlamlı bir iletişime girmekte zorluk çeker. Yalnızlık çeken insan içinde bir boşluk veya kopukluk hisleriyle doludur.

Yalnızlık duygusu sıradan bir yalnız olma halinden değişiktir. Bazen insanlar bilinçli olarak tek başına kalmayı tercih ederler ve yalnız olmaktan zevk alırlar. Bu yalnızlık duygusundan farklı bir durumdur. Yalnızlık duygusu istek dışı bir yalnız kalma durumundan dolayı ortaya çıkar. Yalnızlık duyan insan terkedilme, dışlanma, depresyon, güvensizlik, umutsuzluk, anlamsızlık, değersizlik ve kızgınlık duygularıyla doludur."[9]

Son alıntıyı zorlanarak, kelimeleri karıştırarak bitirmiş, sonra da önemli bir iş yapmış gibi, anlamlı anlamlı yüzüme bakmıştı komiser. Bu tip insanların size birşey okumalarındaki çocuksu acemilik o ağır havalarıyla nasıl da uyuşmaz! Sonunda, okuduklarının bende yarattığı o olağanüstü etkiden memnun olarak elindeki kağıtları bana uzattı. "O defteri okuldaki odasında da bulamadık. Belki de ben yanıldım, dediğiniz gibi. Çocuklarla ortalıktaki kitaplara tekrar baktık, kitaplardan 62 no yazan notlardan çıkarabildiğimiz kadarını çıkarttık. Hep aynı tipte olunca devam ettik. Biz fotokopi almaya yorulduk. Bu adamlar ömürle-

rince böyle incik cincik uğraşıyorlar; bir de hem insan yetiştiriyor hem de kitap mitap yazıyorlar. Bu sayfalardan var daha... Ama hemen hepsi okuduklarınız minvalde," dedi.

Yalnızlık... Neden şaşırmamıştım? Kızın konuşmaları mı hazırlamıştı beni? Başından beri dilimin ucunda olan söz buydu. Yalnızlık... Profesör'le aynı kıtadan olduğumuz için kanımız ısınmıştı birbirimize. O yüzden birbirimizin evine girmeye çalışmamıştık. O yüzden ötekinin kendini korumak için çektiği sıkıntıları anlayabiliyor, birbirimizin üzerine -kapı önü, ruh hafifleten gevezelik hariç- gitmiyorduk. Yine de yalnızlık üzerine alıntılar toplamış ya da hadi araştırma yapmış olmakla öldürülme arasında ne ilişki olabilirdi ki?

Yalnızlıktan kavrulan biri olarak elbette ilgimi çekmişti. Ama bu yüzden birini öldüremez, az bir ihtimalle gider -aslında daha çok onun gelmesini bekleyerek- arkadaş olurdum. Gerçekten yalnızdım. Şimdi de yalnızım ama o zamanki farklıydı. Hayatımı hınca hınç dolduran onca insandan teker teker, bile isteye uzaklaşmış olsam da; bazen, bir insan olsun istiyordum yanımda. Herşeyimi kucağına dökeceğim. Onunla olduğumda daha az acı çekeceğim biri. Ama bir yandan da, böyle birşeyin, giderek imkansız olduğunu yaşadıklarımdan biliyordum. Bütün tanışmalar, buluşmalar, yeniden karşılaşmalar, birlikte olma olasılıkları beni yormaktan, zorla birarada tuttuğum ruhumu parçalamaktan başka işe yaramıyordu. İnsansız da olmuyordu. Sonunda karar vermiştim: Evet, insanlar olmalıydı ama genelde kapımın dışında... Ama orada olmalıydılar. Kapılarımızın kaybolunmuş bir yalnızlığa açılması ayrıydı, insanlarla aramıza kendimizi olabildiğince koruyacak bir hat çekmek, sadece biz isteyince açılacak bir kapı koymak ayrı...

Bunu şu an, başka bir ülkede, başka bir haldeyken daha da iyi biliyorum. Burada henüz hiçbirşeye ait değilim. Halen ait olduğum ülkem ise uzakta.

Bu Araf'ta bir süre kalacağım sanırım. Bırakacağım ismim silinsin insanlar arasında... Komiserle de Esin'le de yazışmayacak, konuşmayacağım. Hâlâ aitlik hissettiğim anacığımı da bir telefon kulübesinden ararım arada... Yapacak birşey yok. Elbet içimde bir yanma var. Ama aynı anda -hem de derin- bir rahatlama olduğu da çok belli. Sanki özlemek, yaralayarak yaşayan onların arasında 'yalnız' olmaktan iyi...

O her daim birlikte yaşayan canlılar başka zamanlara aitti galiba. Artık başka birşeyiz. Ya da olmak üzereyiz. Sanki, o daha huzurlu ve alçakgönüllü başka dünyaya geçmenin, şimdinin kurmaca, sözümona mahremiyetin, sözümona teşhiriyle kurulan yalan pornografi dünyasından sıyrılmanın, yıkıcı bir yalnızlıktan geçmekten başka yolu yok.

Ne demiş Kundera Amca: "İnsan bir başkasıyla yüz yüzeyken, asla kendi olma gibi olma özgürlüğüne sahip değildir; birinin gücü, diğerinin özgürlüğünü sınırlar."[10]

Ama konuyu dağıtmamalı, devam etmeliyim. Bu alıntılar hafif, anlaşılabilir, herkesin bulabileceği şeylerdi ve onları komiserin elinden bir delil gibi okumak da biraz manasızdı açıkça... Ayrıca bu doğru bir yol muydu? Profesör'ün son zamanlarda ne yaptığını ve benzeri soruların cevaplarını ya da bir adım ötesini yakınımızda duran kız biliyor gibiydi. Şimdi kızın zaten bildiğini, bu yaşından büyük gösteren komiserimle birlikte baştan bulmaya gayret gösterecektik. Bana kalsa yeni hiçbir şey öğrenmek istemiyordum; ama ne çare... Bir an benden kuşkulanıldığını düşündüğüm için fazla verici davranmış ve tuzağa düşmüştüm.

Komisere ve karşımda yayılarak oturan ve her an beni içeri atacakmış gibi duran yardımcısına baktım. Okan... Pek de modern bir isim. Ama biraz fazla sabit bakışlı...

"Yalnızlık üzerine birşeyler... Demek ki Profesör de yalnızdı ve acılıyken acı dolu lafların ya da müziklerin hoşumuza gitmesi gibi, o da böyle lafları biriktiren biriydi. Ya da, daha mantıklı bir sonuçla, bu konuya ilişkin birşeyler karalamak için altyapı hazırlığı yapıyordu. Felsefenin ilgi alanına girer herhalde... Ama sonuçta ne önemi olabilir ki? Çok sıradan şeyler bunlar... Kusura bakmazsanız, neden bunlara takıldınız tam anlayamadım. Belki de öylesine, sıradan bir cinayettir. Belki dediğiniz gibi fazla profesyonel bir soyguncu ya da ne bileyim — her nasılsa kırık not almış, dizilerden etkilenmiş pislik bir öğrenci de bu işin faili olabilir değil mi?" dedim

"Elbette olabilir Hüseyin Bey, elbette..." dedi, Başkomiser. Bana iflah olmaz cahillere bakıldığı gibi, acıyarak bakıyor gibi geldi.

Karşımdaki genç yardımcısı ise sanki hem acıyor hem de bilgisizliğimden içinin yağlarını eriten bir keyif alıyor gibi sırıtıyordu. Sanırım fazladan gülmesini bastırabilmek için kafasını salladı ve Amerikan stili, kulak üstleri kısa kesilmiş, tepesi gür ve dağınık havalı saçlarını 'la havle!' edasıyla avuçladı.

O ara herkes bana acıyordu galiba. Ben dahil... Gözlerimi kaçırdım. Camlar silinmiş, temizlenmişti. Duvardaki üç çerçeve daha temiz oldukları için olsa gerek, öne çıkmışlardı. Biri malum, profilden, ilerilere bakan, çok kaşlı Atatürk; biri, her duyguyu biliriz havasında bir başbakan, bir de içinde madde madde birşeyler yazılı kağıdın olduğu üç çerçeve... Sağ arkada, bir sürü damgalı ve yazılı kağıdın yanyana, üstüste iğnelendiği panoyu yeni farkediyordum. Duvarlar aynı tabii...

Komiser boğazını temizledi.

Ona döndüm yine.

"Ama iş malesef o kadarla bitmiyor. Çünkü tek bir olay yok ortada. Son dört aydır, çeşitli şehirlerde aynı şekilde cinayetler

işlendi. Hepsi efendice yatırılmış, eller ayaklar düzgünce toparlanmış cesetler var heryerde. Hepsi lekesiz öldürülmüş. Etrafta pek dişe dokunur bir kanıt filan da yok. O yüzden öncelikle bilin ki sizden şüphelenmiyoruz. Bana olmadık yalanlar söylemeye çalışıyor ama, o kızdan, Esin Hanım'dan da şüphelenmiyorum. Belli ki dediğinden daha çok şey biliyor ama o kadar da önemli olduğunu zannetmiyorum şimdilik."

Şaşkınlıktan dilim damağım kurumuştu yine. "Kimler?" diyebildim.

"Hüseyin Bey, bizimlesiniz madem, şunda anlaşalım!..." Sesi, karşısındakini de havayı da ezen, kendine güvenli, alttan alta da tehditkar bir tona bürünmüştü. "Buradan ne şimdi, ne de gelecekte, dışarıya hiçbirşey çıkmaz. Olursa bozuşuruz. Bu çok önemli..."

"Anladım!" niyetine kafamı salladım. Biraz donuk bir evetti. Aslında "Hayır! Bin kere hayır!.." deyip, çıkıp gitmeliydim. Ama tersine hayır!.. Kaptırıp giden tiplerdenim ya... Kımıldayamadım bile.

O devam etti: "Dağda tek başına yaşayan bir dede, kendi halinde eski bir imam, bir ilkokulda sessiz -kavgasız bir öğretmen, küçük atölyesinde, ufak tefek ama ustalık gerektiren işler yapan bir marangoz. Sonra da Profesör işte!.."

Gözlerimin büyüdüğünü hissettim. Nasıl bir halta karışmıştım ben?

"Neden?.. Neden bunu yaparlar ki?" diyebildim kurumuş ağzımdan çıkarabildiğim sesle.

"Vardır bir bildikleri."

Hava yetmedi bir an. Cama baktım.

Komiser kalkıp araladı. Havayla birlikte araba gürültüleri doluştu odaya...

Paniklemiştim ama kafam sanki daha hızlı çalışmaya başlamıştı. İşi bir yarından tutmam, anlamam gerekiyordu.

"Nasıl insanlar öldürülenler?"

"Sıradan... İşlerinde güçlerinde zararsız insanlar. Birilerine zarar verdiklerine dair birşey bulamadık. Geçmişlerinde bir ortaklık da yok. Yaşadıkları yerler de farklı zaten. Ortak bir parmak izi, DNA verisi filan yok. Zaten bakmayın dizilerde abartıp duruyorlar DNA, DNA diye, sanki uzerinde isim, TC kimlik nosu yazıyor anasını satayım. Önce ortada bir zanlı lazım. Öyle olunca da işin çoğu bitiyor zaten. Neyse, bu sizin işiniz değil. Ama deli oluyorum şu işe... Bir laf duyuyorlar o mucize ve biz hep gerideyiz. Biz de tonla iş çözüyoruz burda... O dizileri yazan Batılılar gelsinler de bir gün iş yapsınlar şu masada... Neyse, neyse... Boşverin şimdi... Tepem atıyor gerçi. Geçen gün Tarlabaşı'nın aşağılarında, izbe bir evde, bir kimsesizi bıçaklamışlar. Mahalleden birine soruyoruz, hani birini görmüştür, diye. Hıyar! Adam gibi "Görmedim komiserim," diyeceğine "DNA sını aldınız mı, ordan bulursunuz," dedi. Koca da adam... Dövecektim... Kusura bakmayın... Ne diyordum? Evet! Bulduğumuz izler genelde orada yaşayanlara ait. Muhtemelen bayağı bir temizlik yapıyor adamlar. Ya da biz, o Amerikan dizilerindekiler kadar iyi değiliz."

Hem sinirliydi, hem de şaka yapmaya çalışıyordu sanırım. Gergin yüz, yarım yamulmuş ağız...

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Bir yandan onu dinliyor, bir yandan da bu felaket durumu sindirmeye, ne olup bittiğini anlamaya çalışıyordum. Bu işte profesyonel olmadığım da belliydi. Aklıma, DNA'dan ait olduğu yüzün resmini çizmeye çalışıyorlar bu ara, demek gelse de, geyik yapacak halde hiç değildim. Ortada acayip bir durum vardı.

"E, bir çay daha içer miyiz?"

Komiser, birden, son derece normal, hatta hafifçe 'hadi bir keyif yapalım,' havasıyla sorunca afallamıştım. Daha şimdi sinirli değil miydi bu adam? Ayrıca cinayetler filan... Ne keyfi? Ama komiserim toparlamış, herşeyin hem şüpheli hem de sıradan göründüğü, normal havasına geri dönmüştü bile. Gerçekten kızmamış mıydı acaba?

Okan da... O da rahatlamış, bacak bacak üstüne atarak kaykılmış, "Valla, ben bir de döner söyleyecektim başkomserim, siz de ister misiniz?" deyivermişti. Yoksa bir ruh halinden tam tersi ötekine atlayıvermek mesleki bir özellik miydi? Halen anladığım yok.

Çaylar gelene kadar, ben de onlara uymaya çalışıp, rahat tavırlarla, elimi masaya filan atıp, "Yaşlıları öldüren sapıkları duymuştum," gibi birşeyler gevelesem de, sesimdeki sıkıntıyı bastıramamıştım. "Daha yeni okudum gazetelerde: bir seri katil, Rusya'da... Hem de kadın... Desenize, bizde de çıkmaya başladı. Sarırım yaşları da farklı kurbanların?"

"Belli bir yaşın üzeri ama kimi kırklarında kimi altmış. Peki! Olgunlar, diyelim. Ayrıca zengin de değiller, fakir de, davalı oldukları, kanlı oldukları insan da yok. Para kaldırılacak özel sigortaları da..."

Evet! Yine kendince şaka yapıyor, benimle dalga geçiyordu. Bunları çoktan düşünmüş olmalıydı. Ben daha fazla kendimi ezdirmemeliydim. Topu, "Peki, hiç mi başka ortak yanları yok? Bizim Profesör'le o imam arasında mesela," diyerek ona bıraktım.

Bana alıcı gözle baktı Başkomiser, "Var... Yalnızlar..."

"Nasıl?"

"Hepsi yalnız yaşıyor."

"Eh! Bir katil için hedefi kolaylaştıran şey değil midir?"

" Evet, aynı şekilde tek başlarına yaşıyorlar ama öyle düşkün ya da bunalımlı insanlar değil bunlar. Az çok bilgili, kendi işlerini doğru dürüst yapan, toplumda bilinen, kimisi saygı gören tip-

ler. İzole filan da değiller, sadece kimseyle pek içli dışlı olmayan insanlar. Aralarında organik bir bağ filan da yok. Dediğim gibi, yalnız başlarına olmaları en temel ortak durum. Sık görüştükleri olan da var ama genelde toplumdan ayrı yaşayan insanlar. Profesör'ün son zamanlarında altını çizdiği alıntılar bu yüzden ilgimi çekti. O zaman, tüm maktullerin yalnız olduğunu iyice farkettim. Bağlantı ne bilmiyorum. Şimdi takıldım. 'Yalnızlık'la 'yalnız olma' arasında da bir fark var değil mi, yazar bey? Garip..."

"Yalnız yaşayan ve kendi işlerini doğru dürüst yapan insanlar... Ya dağdaki zavallı dede? O da mı izole değil insanlardan?"

"Yo! Pek değil. Yakındaki merkeze iner, insanlarla selamlaşır, kimisiyle konuşurmuş. Bazen aksilik ediyormuş ama kimse kavga ettiğini görmemiş. Ona yolda laf atanlara, küfür ederek dalga geçenlere bile takılmaz, geçer gidermiş. İnsanların arasında daha çok çocuklarla şakalaşırmış. Kimi insanlara yardım ettiğini, odun, sebze filan getirdiğini söyleyenler var. Başka bir kısım, böyle birşeye inanmıyor. 'Neyi vardı ki verecek? Kimseye zırnık verecek birine benzemiyordu,' diyorlar. Yani tam tanıyan yok. Ama onun yardımlarıyla karnını doyuran bir iki aile, ikide bir gelip dua ediyormuş kulübesinin önünde. Neyse, belli ki öyle çok içli dışlı değil insanlarla. Mesela yakındaki kahveye gittiğini hiç gören olmamış. Yani politika filan da konuşmuyordur. -Yine şaka yaptı- Hiç evlenmemiş. Börtü böcek adamı derler ya! O cinsten... Beş keçisi varmış. Arada süt, peynir, çaylık otlar, baharat filan satarmış pazar yerinde. Ormandan geçinen, kendi halinde, eski tip, derviş kılıklı ama kendi ekmeğini çıkaran, kimseye muhtaç olmayan, kimseden de birşey istediği görülmemiş biri... Göründüğü kadarıyla, sevmeyeni olmayan, canı sıkılanın öğüt almak için yoluna çıktığı bir dedecik. Genç de değil, paralı da... Gelen giden yakın akrabası filan da yokmuş. Bir oğlu çıktı, taa ne zaman sonra... Adam yurt dışında yaşıyormuş, yaşlı adamın kulübesinde telefon filan da olmayınca, arada etrafa, bakkala çakkala sorarmış babasını, "Nasıl?" diye.

Zavallı dedeyi, öldürüldükten dört gün sonra, pazara gelmeyince merak eden pazar arkadaşı bulmuş."

Bir anda korkudan çok bir bezginlik büyüdü içimde. Pis bir mide bulantısı... Nedir bu ya? Ne isterler adamcağızdan? Bizim Profesör'den filan... Diyecek lafımın bir kez daha bittiğini, ruhumun iyice büzüşüp, daraldığını hissettim. Yüzüm düştü. Bu kez temelli gitmek, ne zamandır hayalini kurduğum o başka ülkeye kesin göçetmek istedim. Bir süreliğine değil tümüyle yok olmalıydım.

"Pek birşey anlamadım. Yalnız yaşayanlara takmış bir seri katille mi uğraşıyoruz. Saçmalık... Şu acayip dünyada ayakta kalacağım, adam olacağım, kuyruğu dik tutacağım diye, her gün cebelleşmek, olmadık şeylerle savaşmak yetmezmiş gibi bir de herhangi bir mantığa oturtulamaz şekilde hayatları ellerinden alınıyor insanların. Birinin ne olduğu belirsiz seçimine göre boğuluveriyorsunuz gecenin bir yarısı... Yok komserim... Bakın! Gelin beni bu işten azad edin — benim ruhum bunlarla uğraşamayacak kadar yıpranmış halde. Bununla başa çıkılmaz. En azından benim aklım yatmıyor. Bu basbayağı çirkin birşey. Hiçlik... Birileri, birilerini hiçliğe göre yoketmeye başlarsa onunla başedemezsiniz. Ama... Şimdi böyle söyleyince de bir terslik var gibi geldi."

"Nasıl yani?"

"Çünkü bu ülkede öyle hiçlik miçlik yoktur. Kendimizden çıkardığımız o yıkıcı enerjinin yanına hiçlik yaklaşamaz bile. Yani bu işi hiçlik kafasına göre yapan için doyurucu bir ülke değil burası. Hiçliğe kapılmış kişilerin bu ülkeye girmesine pek izin verilmez; yaşamasınaysa hiç... Biz başkalarına anlatmak için yaşarız. Dolayısıyla, az önce dediğimi yok sayıyorum komiserim. Mutlaka sağlam bir neden olmalı. Henüz bizim bilmediğimiz... Mutlaka birşeye takmışlardır."

Komiserle bakıştık. O, masaya dağılmış kağıtlara baktı dalgın dalgın, onları şöyle bir toparladı ve bizi her daim şüpheyle seyre-

den yardımcısına uzattı. "Okan, şunları fotokopi çektirip Hüseyin Bey'e bir kopya verelim. Sana zahmet..."

Mutsuz mutsuz birşeyler söyledi Okan. Hiçbirşey anlamadım. O çocuğun ya gırtlağında bir sorun vardı ya da kendini gırtlaktan konuşmaya zorluyordu; konuştukları ağır gözüksün diye.

Başkomiserin adını vermeyeceğim. İlginç bir adamdı. Okan dediği yardımcısı komiserdi. Ama benim için asıl komiser baştakiydi. Öteki: yardımcı... Benim komiserim -yani baş- berbat, soğuk şakalar yapan, ama insani merakları olan, biraz çocuksu, arkadaş canlısı bir adamdı. Tanıdıkça derinlikli buldum, hatta bir yere kadar arkadaş da olduk. Tabii yanında başka polisler yokken... Onlarla oldu mu değişiyor, küfürlü, sert, yaşından büyük gözüken biri oluyordu. Herkesin işinin gerekleri var. Şimdi ne halde olduğunu bilmiyorum. Ya da ona ne olduğunu... En son beni havalanına götürecek taksinin kapısında, içimiz acıyarak bakışmıştık. Bana "Boşver! Herşeyi unut. Hep dediğin, istediğin gibi, yeni birşeye başla. Kimbilir, bu bir fırsattır belki. Evdeki eşyalardan önemli olanları sonra ben gönderirim," demiş; sıkı bir sarılmıştık. Yanıma itiştirdiği küçük çantanın içinde bir miktar para, iki gömlek, iki üç iç çamaşırı, çorap gibi acil ihtiyaçlar ve bir türlü kurtulamadığım, şimdi de yazının orasına burasına atıştırdığım yalnızlık üzerine alıntılar vardı. Sanırım olan biteni yazacağımı tahmin ediyordu. İçinden çıkamadığım olayları kitap haline getirdiğimi o bana söylemişti bir keresinde... "Sanırım haklısın. Yazmazsam rahatlayamıyorum," demiştim. Ama ne yazdığımı bilemez. Zaten birkaç gün içinde bu yazdığım -artık herneyse- şeyi bitirip, biraz da toparlanıp, bu yirminci yüzyılın dikitler — kuleler şehrinden de ayrılmak, başka yere doğru yola çıkmak istiyorum. Yavaş yavaş uzaklaşmak, herşeyi doyura doyura geride bırakmak istiyorum. Geride kalsın herşey... Bu saat ve bu yaştan sonra, yani bunca geçmiş varken geleceğe pek bir yer kalmasa da, gideceğim yerdeki boşluktan felaket korksam da — yapmam gereken bu. Bu yaştan sonra sıfır... Yakında biraz para gelir, sanırım. Sağda soldaki üçbeşkuruşa,

annem de ekler.. Belki Küba'ya kadar uzarım. Orada bir sahilde, ya da gidebilirsem Barselona'da bir tapasçıda dalıp düşünürüm. İnşallah, o yabancı olmanın huzurlu boşluğu içinde hafifler, toparlanır, yeni birşeyler yaşamak için kendime gelirim. Zaten son yıllarda onların içinde bir sürgün gibi değil miydim? Onlar da beni unutur, hatırlamayarak gömerler, kendi her zamanki gündemlerine devam ederler; ne yapsınlar ki? Bakınız Lévy-Bruhl ne diyor: "Ülkesinden ayrılan herkes topluluktan da ayrılmış olur. Ölür ve kendi toplumunun geleneksel ölüm törenine hak kazanır."[11]

XVI

Fotokopileri beklerken, kızı düşünüyordum: tehlikede olabilirdi gerçekten; ayrıca yalnız yaşayan biri olarak ben de... "Neyse ki o kadar saygı uyandırıyorumdur etrafta," dedim, kendi kendime mırıldanarak.

"Galiba canınız sıkıldı Hüseyin Bey — bu işler böyle... Kendinizi düşünmeyeceksiniz fazla... Kusura bakmayın ama, iyi olmuş sizden yardım istemem; kafamı açıyorsunuz. Bakın! Siz biraz düşünün, sonra görüşelim isterseniz," dedi Başkomiser. "Sizden sadece teknik bir destek istiyorum. Birşeye bulaşmanızı gerektiren bir durum yok. Şu bile iyi. Gittiğimiz yol tamamen yanlış da olabilir ama kitaba aşina olan, dışarıdan bir yardıma ihtiyacım olduğunu düşünüyorum. Mesela bu arada şu alıntılara bir bakarsanız sevinirim. Telefonum var değil mi sizde? İstediğiniz zaman arayabilirsiniz. Sağolun.. Gerçekten teşekkür."

"Peki!" dedim, içime sığmayan can sıkıntısıyla. "Ama lütfen çok şey beklemeyin."

Az sonra gelen büyük, sarı zarfı birşey söylemeden aldım. Ve yine birşey söylemeden çıktım. Güneş, Haliç'in dibine çökmüştü. Ona doğru yürümeye başladım. Tarlabaşı'nın Haliç'in üzerine yükseldiği yerde, kıçkıça kımıldaşan arabalar, parlak ışığın altında ezilip yokoluyorlardı. Nerdeyse hiçbirşey hissetmiyor, derinlemesine düşünemiyordum. Sarı zarfı tutan elim terlemişti. Karşı kaldırımda iki kişi tekme tokat kavgaya girişti. Daha o anda, nerden çıktıkları belli olmayan meraklı bir kalabalık perdeledi o kısmı. Ben hâlâ hiçbirşey hissetmiyor, egzoz dumanı fonunda ve güneşin incecik altın okları arasında öylesine ilerliyordum. Bir ömür harcayarak bir dünya kuruyorsun, birşeyler yazıyor — yapıyorsun — insanlara yararı olsun diye, sonra birden herşey yokoluyor. Yapılanın, ortaya çıkarın o alçakgönüllü hazzını yaşamana, bu yüzden kendi kendine o insansı gururu duymana, kendince tadını çıkarmana bile izin vermiyorlar. Hiçbirşey gü-

venli değilken hangi bütünlüğü koruyabilirsin ki? Bu noktaya nasıl geldiğimi bilmiyordum ama Profesör'ün, ona bir şekilde gıcık olmuş bir öğrencisi -mesela kızın gizli sevgilisi- tarafından cennete gönderilmiş olmasını yeğliyordum. "Şimdi," diyordum, "yalnız yaşamayı seçmiş insanları yokeden biriyle, aynı sokakta yürüdüğümü düşünmek durumundayım."

Bu ne demekti acaba? Birşey mi ispatlamaya çalışıyordu bu manyak? Ne bulmuştu o insanlarda? Nerede dururdu bu iş? Belki de durmuştu. Bizim memlekette sapkınlık bile uzun süreli bir heves olamaz zaten. Hem nasıl biri olmamız gerekiyor ki bizi yok etmesinler; hayatımızı alıp, sonra da dalga geçer gibi ellerimizi özenle birleştirip gitmesinler?

Arkamdan hızlı hızlı birilerinin geldiğini hissettim. Birine — bana mı?— küfür ediyorlardı. Bir an içimden geçtiyse de arkama dönüp bakmak istemiyordum. Birisi bir halt edecekse böyle yolda yürürken, içimi dolduran duygularla, kendimi toprağın birkaç metre üzerinde hissederken etmeliydi. O an onlardan korkmuyor, arkamı kontrol etmeyerek meydan okuyordum. Bakın! Yalnız bir adam! Yolda! Yapayalnız ve gururla yürüyor.

Az sonra iki bıçkın, hızla yanımdan geçip Kasımpaşa'ya doğru giden yola saptılar.

İşaret Ateşi

Burada, adanın denizlerin ortasında bitiverdiği,
bir kurban taşı gibi birdenbire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklere soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,

hep daha arı yükseklikere uzatıyor boynunu —
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti koyuyorum kendi önüme.
benim ruhumdur bu alev:
kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor, yukarı.

Ne demeğe kaçtı Zerdüşt hayvandan da insandan da
Ne demeğe bıraktı sağlam karaları?
Altı yalnızlığı tanımıştı bile —
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir yedinci yalnızlığa,
attı şimdi oltasını kafasından yukarıya.

Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların artıkları!
Siz ey geleceğin denizcileri! Ey keşfedilmemiş gökler!
işte atıyorum bütün yalnızlara oltamı:
bir yanıt verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, sonuncu yalnızlığımı!

Nietzsche[12]

XVII

İlişki ilerliyor...

Esin'le Karaköy'de alt geçidin çıkışında buluştuk.
"Yürüyelim mi?" dedim. Oraya kadar yürümek kesmemişti beni. Köprüye doğru yöneldik. İçimden birşey demek gelmiyordu. Sanırım onun da...

Az sonra sevimsiz geldi bu hal. Bir kızgınlık bastı sanki. Tüm dünyaya sinirlenmiştim. Elinden tuttum birden.

Önce şaşırdı. O şaşkınlıkla çeker gibi oldu ama hemen sonrasında gevşedi ve elimin içine bıraktı elini. Yine de elinin tedirgin gizli titreyişini hissediyordum. Muhtemelen, ayıp olmasın diye kötü davranmıyor, elimi o tutmuyor da oraya bırakıvermiş gibi davranıyordu. Elinin yumuşak ayası elimin içinde hafif hafif terliyordu.

İskelenin önüne kadar öyle — elele yürüdük. Az önceki kızgınlık, çocuksu, hafif ürkek bir sevince dönüşmüştü içimde. Pek yere basmadan yürüdüğümü, onca yaşıma rağmen ilk gençlik heyecanına yakın birşeyler duyduğumu çok iyi hatırlıyorum. Yine de tam bir coşku değildi elbette. Emniyette duyduğum şeyler ruhumu kazımaya devam ediyor, katilin soğukkanlı darbeleri ve şu fazlasıyla kırılgan hayatımızın düşüncesi gücümü emiyordu.

Manzara, o saat için her zamanki gibiydi. Hava hafiften alacalığa kaymış, büyük ihtimalle güneş, Haliç'ten de çekilmiş, kimbilir nereleri aydınlatmaya başlamıştı. Zaten Haliç'te güneş hızlı batar. Balıkçılar azalmış, kalabalık artmıştı. Hep öyle olur. Kocaman bir gürültü, bir iki leğende hâlâ çırpınan küçük balıkların önünden akıp gidiyordu. Dev bir apartmana benzeyen, bir yolcu gemisi, limanı gölgesiyle ezmişti. Boğaz vapurları, ilgi bekleyen küçük köpekler gibi, yalpalayarak yanına sokuluyor, sonra o tatsız tuzsuz, 'gecekondu' vapur iskelesine bırakıyorlardı kendilerini.

Durum giderek toparlanıyordu. Yürümek ve elbette o yumuşak eli avucuma almak iyi gelmişti. Halbuki hakiki Galata Köprüsü bir gecede yakılıp, parça parça Haliç'in dibine sürüldüğünden beri oralarda olmayı hiç sevmem. İstanbul, o köprü gittiğinden beri, aslında — ne olduğunu anımsatan çocukluk hediyesini, uğurunu ve böylece de giderek kişiliğini kaybetmiş gelir bana. Oradaki yaşamı, anılarımızı bir gecede sildiler. Biz, inatla tüm izleriyle birlikte silinmeye çalışılan bir nesiliz. Şimdi, New York'un o devasa gemilere benzeyen binaları arasında o köprüyü daha çok özleyeceğim.

Herneyse, işte o ahval ve şerait içinde o an, herşeye, başka bir dünyadan hüzünle bakıyor olmam gerekirken, pek öyle değildim. Belki üstüste hissettiklerim yüzünden hem kızgın hem şaşkındım ama bir bakıma güçlenmiştim. Musibetin yararları da var. Katillere kızdığından, dünyayı umursamaz hale gelmiş ve başka zaman yapamayacağım şeyi yapıp kızın elini tutmuştum.

Eli elimdeydi hâlâ. Ama o malum daralma anı yaklaşıyordu. Avuç içlerimizi ter basmış; saadetimin sınırına varmıştık. Yavaşça bıraktım eli. Hafifçe beline meylettim. Sanki korur ve yol gösterir gibi. Birden kopmak istemiyordum.

Bu sahiplenme tarzı onun hoşuna gitmedi sanırım. Hızlandı.

Fındıklı Parkı'na kadar, o önde ben arkada yürüdük.

Orada gitti bir banka oturdu.

Ben de dibine... Elimi arkasından omzuna atacaktım. Tıpkı gençlikte olduğu gibi heyecanla... Yapamadım. Sert bir yanı vardı. Ürkütüyordu da...

Fakat bu kez, o hafifçe yaslandı. Yorulmuştu...

Şimdi nefes alışları benimkine karışıyordu. Göğüslerimiz birlikte inip kalkıyor, tam bu noktada olması gerektiği gibi, bir boğaz vapuru, üzerine sallanarak gelen küçük motorlu sandalları iplemeden solumuza doğru akıyordu.

"Profesör'ün ölmesi bir işe yaradı galiba," dedim içimden — der demez de hem korktum hem de dediklerimden utanıp, kendimi sonu gelmez bencillikle suçladım. Herşey beynime çullandı.

O da korktu; bunu hissettim.

İkimiz de biraz toparlandık. Sanırım yaşadıklarımızın izdüşümü aynıydı o an. Profesör, ölümüyle bizi birbirimize göndermiş, o çekimin ilk müsebbibi olmuştu. Ama bilmeden açtığı yolun ağır zemini ayaklarımızı tutuyor, birbirimize doğru daha fazla ilerleyemiyorduk. Torbalanmış gözaltlarının izin verdiği kadar hüzünle, sevgiyle ve umutsuzlukla bize bakan hayaletin korkutucu etkisi herşeyi gölgeliyordu.

"Notlar yalnızlık üzerineydi değil mi?" dedim.

Bana baktı. "Evet! Nerden bildin? Polisler de biliyor değil mi?" dedi.

"Daha fazla şey biliyor," diye düşündüm; yine de onu zorlamayacaktım. Arada asıp kesiyordu ama korkuyordu da. Ben de korkuyordum. Şimdi onun için daha çok...

Onun için herkes korkmalıydı.

Bana gelince: ben de bir yalnızdım. Hem de bir noktadan sonra yalnızlığını bilerek kuran ve onu başka şekilde bozmak istemeyen biriydim. Tabii ki kendime göre... Herkesin yalnızlığı kendine göredir. Ama nasıl bir yalnız olduğum, dışarıdan bakınca, klişeleri değiştirmiyor olabilirdi. Ben de hedefteki yalnızlardan olabilirdim pekala. Ayrıca kızla beraber gözükerek onun bildiklerini benim de bilebileceğimi dünyaya ilan etmiştim. Bu iş, kısa zamanda çözülmezse bir şekilde kaçmalıydım. Belki de bir işaretti bu. Hayatımda yapamadığım değişimleri, bu şekilde yapmamı sağlayacak bir işaret... Komşum, beni de adam gibi adam sanan, yalnızlık uzmanı Profesör, belki de bunu demişti ölümüyle: "İşte!" demişti. "Kız burada, güzel ve sessiz... Al onu da, kaç!

Kaç bu ülkeden!.. Korkma, ardından gelmez bu şehir, bu ülke... Git başka yerde tohum ver. Başka bir toprakta kaldır kafanı. Belki yeni bir duygu bulursun. Git işte! Siktir git be adam! Bırak şu 'heryerde aynı alışveriş merkezi' hikayesini. Toprak aynı belki ama güneş hâlâ farklı. Sakinleş, ne zamandır yapamadığını yap, içine çekil, sakin bir şekilde, mesafeli neşelen oradaki insanların arasında... Huzuru içinde bul!"

Bu son söz hangi kitaptan ya da reklamdan sızdı bilmem ama pek harcanmış geldi şimdi. Evet! O zaman böyle birşeyler düşünmüştüm. Şu an, gerçekten başka bir ülkede, bir otel odasında, bir yandan, daha uzun yerleşeceğim bir yer var mıdır, diye düşünür, bir yandan da gırtlağıma kadar ülkemle dolu bu hikayeyi yazarken; henüz ne genişlemiş, ne de bu ülkenin güneşine bakabilmiş haldeyim. Sanırım o zaman, bunları düşünen, yaşayan adamla şu anki ben arasında bir fark var. Hem darmadağınığım hem de ağır — derinde duran bir şeyle sarsılmış haldeyim. Koca, duygusuz bir hayalet, sonsuz büyük, karanlık bir kuyudan başını çıkarmış, karanlık göz çukurlarıyla uzun uzun gözlerime bakmış gibi... Şimdi bir süreliğine geriye, o manasızlık mağarasına çekilmiş gibi olsa da ruhumda yarattığı parçalanma sürüyor. Peki daha derinde, henüz dile getiremeyeceğim kadar derinde hissettiğim, o 'huzur'a benzer şey ne? Umarım yazdıkça anlarım onu da... Hazmetmek... Hazmetmem lazım sanırım. Evet, bu önemli... Hem belki bu sırada aklım ve duygularım yerine gelir de neler olduğunu daha iyi anlarım. İşte! Şimdi, tam burada biraz ara vermeli — *bir bar ve beni rahatlatacak bir kadın bulmalıyım.*

XVIII

17 Eylül 2012 Pazartesi,

New York, aynı otel odası...

Cumartesi macerası umduğumdan uzun sürdü. İncecik kemikli, uzun mu uzun bir zenci hatun... Çok güzel de değildi aslında. Ama kemerli, tutkulu bir burnu, kocaman kütleli kıvırcık saçları, koca dudakları vardı. Ve sonradan vahşiliğini test ettiğim, çıkık bir kıçı... Bara adımımı atar atmaz yanıma geldi. Damar damar kanlı gözleriyle derin ve yumuşacık bakıyordu. Öyle takıldı yanımda. İçki içtik. Hiçbirşey konuşmadık nerdeyse. Adlarımızı söyledik mi, hatırlamıyorum. Beni hiçbirşey için zorlamadı. Yüzüme baktı ve birara, sevgi arayan bir ev hayvanıymışım gibi uzun uzun sırtımı okşadı. Biraz aksilik yapmak istedim ama içimden gelmedi. Okşamalar, tıpkı bir kedide olabileceği gibi huzur vermişti. Direnmem değil, kendimi bırakmam gerekiyordu. Ben de gerilmekten tel tel yorulmuş bedenimi onun pembe siyah, şifalı ellerine bıraktım. Böyle melekler, dünyanın her yanında hâlâ varlar neyse ki... Düşmek üzere olan adamların yanında biter, onların nefes darlığı geçinceye kadar orada durur, sonra yokolurlar. O gece de adını bile söylemeden yok olmuştu zaten. Ama ne önemi var ki bunun; bir adı olan melekler, şefkat değil görevler verirler adama... Hem adını bilmiyor olabilirdim ama elinin dokunuşu, ağzının ve kukusunun o yine pembe ama vahşi tadı tümüyle dilimde kalmıştı.

Şimdi burada memleketteki aşk hikayemi yazarken bir yandan da bir kaçamağı yazmam abes; ama not düşmezsem de meleklere ayıp... Zaten onlar âşıklardan başka işler yaparlar. Bazen biri yaralar öteki iyileştirir.

O zaman, bankta, akıllılık edip konuyu değiştirmiştim. Nasıl olduysa -şimdi, aşkın başka türden heyecanından olsa gerek, detayları tam hatırlamasam da- kendimizden bahsettik birbirimize. Ailesinden, evinden, okulundan, onların neslinin farklı duyarlılıklarından, duyarsızlıklarından... Benim hayatımdan, öğrencilik zamanlarımızdan, Başkomiserin de mırıldığı devrimci halleri-

mizden, dostluklardan, iki kere evlenip boşanmış olduğumdan, ama işte sonunda yalnız olduğumdan... İlerlemek için elimizden geleni yaptık velhasıl... Ötekinin gözünde, onun beklentilerini sarsmayacak şekilde, tekrar kurduk kendimizi, gereken kısımları özenle saklayarak ya da işe yarar hale getirerek... Ağır yaşanmış sevgilileri, olmadık vukuatları ve günahları ayağımızın ucuyla yatağın altına itip...

Yine de gençlik zamanlarımdaki gibi titreyen bir heyecan vardı içimde. O ilk an sıcaklığı, dünyanın aynı bölgesinden olma hali, yalan değilmiş.

Kızın eve gidip üstünü değiştirmesi gerekiyordu.

"Ben de geleceğim," dedim, koruma duygumu abartarak.

"Saçmalıyorsun," diyerek, bu erkeksi hareketimi küçümsese de gelmeme ses etmedi.

Evi karşıdaydı. Taksi, vapur, minibüs, iki adım da yürüme... Uzun bir apartman. Yoldan ferforje korkulukla ayrılmış küçük bahçe şeridi, her katın altında lacivert boyalı ince bir bant... Ferforje, iki küçük kanadı olan bahçe kapısı... Kenarları bir sıra hercai menekşeli, kısa, taş — parke yol... Camlı demir kapı, büyük, tersine V yapan pirinç tutamaklar... Apartmanın temiz orta sınıf kokusuna yapışan yemek kokuları, güvenlik, şefkat... Ortası uzunlamasına camlı, oluklu alüminyumdan asansör kapısı, 3. Kat...

Yalnız yaşıyordu. Anne baba bir süre önce Bodrum'a yerleşmeye karar vermiş, evi kızlarına bırakmışlardı. O da evi bozmadan yaşıyordu. Girer girmez o huzurlu kokuyu almıştım zaten. Anne, zamanında bir öğretim üyesi, baba hakimmiş... Artık ikisi de emekli...

Biz birbirimize kendimizi anlattıkça, bakışı hafifleyen ve bu işe olur veren Profesör'ün hayaleti uzaklaşmış olsa da; evin duyarlı ve temiz aile düzeni, birbirimizi hırpalayarak varılacak yatak odası düşlerimi parçalayıvermişti. Düzgün oturdum. Kızın sandığım kadar uçuk olmadığına karar vermiştim. Galiba biz orta yaşlıların böyle bir bakışı var: zamane gençlerini akıllarına gelen herşeyi fütursuzca yapabilen çılgınlar gibi görüyoruz. Neden öyle olması gerekiyorsa?

Uçuk değildi. Ama sandığım kadar mazbut da... Zamanı geldiğinde elimden tuttu, yatak odasına götürdü beni.

Seviştik... Kendi heyecanım dahil, hiçbirşey beklediğim gibi değildi başlangıçta. Belki de benim beklentimin bu olduğunu düşündüğünü düşündüğüm için; belki de yaşadığımız acayip olayların baskısı yüzünden tam havaya girememiştim.

Neyse ki öpüşmek diye birşey var. Nefesleri, dünyanın vasatlaştırıcı havasına bulaştırıp rezil etmeden karıştırmak, ötekinin gerçek tadını almak diye birşey... Belki de herkes dudaktan öpüşmeli, tanışmanın en iyi yollarından biri dudakları birleştirmek.

Başlangıçtaki korkak, tedirgin öpüşmelerimiz, önce güvene, giderek de şehvete döndü. Sanki hırslandık ve hırsımızı birbirimizden çıkarmak için şiddetli davranmaya başladık. Yine de birşey eksikti. Dudaklarımızı ısırsak, ötekinin etine parmaklarımızı geçirsek de birşey tam ilerlemiyor, kendimizi kaybedecek hale bir türlü gelemiyorduk. Az sonra kendimi küçük memeciklerin, gergin kasık kaslarının arasında bulduğumda kafam hâlâ açıktı ve ne yapmam gerektiğini düşünüyordum hızla. Neden sonra, yani tedirgin beden araştırmalarından epey sonra, yani ancak benim kavisli ve tüylü göbeğim onun düz karnına yapıştığında başka bir rüyaya geçmeye, aklım geriye çekilmeye başlamıştı. Sıvılarımız hızla birbirine karıştıkça, birbirimizin üstüne minnetle kapanmaya başladık.

Birara, üzerimde bütün gücüyle şahlanırken az da olsa kendime gelip yüzüne baktım. O da bana bakıyordu. Gözleri içimi arıyor, daha da fazla birşey istiyordu. Kalçalarını sımsıkı tutup kendime çektim. Hoşuna gitti, üzerime kapandı ve bir süre öyle durduk. Sonra o halde yavaş yavaş hareketlendik. Şimdi bedeni bedenimden kopmadan yavaşça aşağı yukarı kayıyor, beni yavaşça içine alıp bırakıyordu. Giderek o dönüşsüz noktaya yaklaşıyorduk. Artık o dayanılmaz anda, bir elimi sırtına çekip, bedenini bedenime kuvvetle iyice yapıştırdım. Nefesimiz kesildi, sanki tümüyle içiçe geçtik. O anda da büyük bir şiddetle, sanki kaburga kemiklerimiz ayrılıyor gibi sarsılmaya başladık... Bedenlerimiz çığrından çıkmış gibiydi. İkimiz de birer vahşi hayvan gibi tekrar tekrar sarsılarak geriliyor, sonra tekrar ötekinin üzerine kapaklanıyorduk.

Neden sonra, nefes nefese kendimize geldiğimizde hem korku hem de minnet doluyduk.

XIX

Sevişmek yalnızlığa çare olabilir mi?

O anı ve hayatımdaki benzeri birkaçını da çok iyi hatırlıyorum hâlâ. Bunun üzerine, tam da dün gece vahşi bir zenciyle halvet olmuşken, yazmam gerekiyor. O çirkin melek zenciyle Esin'le olduğu gibi bir hal oldu mu? Hayır! Sarsıldım mı? Evet! Aklımı yitirdim mi? Hayır! O büyük kendinden geçiş için, başka bir büyüye, hatta bedenden başka birşeye daha gerek var sanki.

Şimdi tekrar Esin'i yaşamama neden olacağı için azıcık didiklememde sakınca yok. Umarım beni affeder.

Sevişmenin başında, aslında ne kadar ilerlersek ilerleyelim, hırslanırsak hırslanalım; hafif bir çekingenlikle, kendimizi korumuş, bilinçsiz bir coşkuya kapılmamıştık. Çok zevk almış, öteki bedende kıymetli birşey arar gibi özenle eşinmiş, derinlikleri, ellerimizle, gözlerimizle araştırmış ama kendimizi tam olarak bırakamamıştık. Yani, ötekini -bunu Esin anlar- kendi yalnızlığımızda araştırmıştık. O oydu, ben ben... Ama o an, sadece o an, üzerime kapaklandığı, bedenlerimizin birbirine yapıştığı o boşalma anında, ne o oydu ne de ben ben... İki kişilik bir 'biz' de değildik. Başka bir şeye, hatta 'sadece insan' olmayan ve bizden çok daha büyük, biraz da vahşi birşeye aittik. Ve elbette muhteşemdi.

Yalnızlığımız, ancak kendimizden geçtiğimizde uçup gidiyor. Ama işin cilvesi — o da biz olmuyoruz işte. Ne oluyorsa, orada, başka bir bütüne -boşalanların ortak dünyası- dahil oluyor, bir an eriyor, sonra sanki o an ölmüşüz gibi, sarsılarak dönüyoruz yalnızlığımıza... Bir sırra eriyoruz; ama o kadar kendimizde değiliz ve o kadar kısa ki, bunun sarsıcı anısı bedenimizi savuruyor, sarsılmaktan başka birşey gelmiyor elimizden.

Böylece, otelin karanlık camına yansıyan silik aksime söyleyebilirim: Artık biliyorum ki — yaşayan yalnız, varolmak yalnızlıktır.

O gün, bu sarsıcı başkalaşımın yorgunluğu ve bunu -kendimizden bir an kurtulma nimetini- bahşettiği için ötekine duyduğumuz minnet yüzünden birbirimizden uzun süre ayrılamamış, hayasız sokak köpekleri gibi öyle kalakalmış, hatta birara daha da sımsıkı sarılmıştık.

Elbette o an da geçti sonunda. Kendimizi yavaşça toparladık, içinden çıktım, yalnızlıklarımıza döndük.

"Ne zamandır yalnızsın?" dedim, yattığım yerde vücudumu gererken...

"Kendimi bildim bileli."

"Ne demek bu? Hiç âşık filan olmadın mı?"

"Ben, yalnız olmamak nasıl birşey — onu bilmiyorum. Hem ne şimdi bu? Âşık olmak yalnızlığı yok mu ediyor yani?"

"Bilmiyorum," dedim gülerek. "Belki de, bilincini kaybettiğin için anlamıyorsundur yalnız olduğunu."

O gülmedi, havaya girmişti. Kafasını salladı, "Yani sen, bir ya da kaç kereyse işte, âşık oldun ve o zaman içinde kendini yalnız hissetmedin öyle mi? Peki, âşık olduğun zaman onun seni bırakıp gitmesinden korkmuyor musun?" dedi, bir açık yakalamıştı.

"Anladım..." dedim, bir ara nokta bulmalıydım. Tartışmayı uzatıp az önceki harika kayboluşun tadını kaçırmanın manası yoktu. Ellerimi kafamın altına koymuş, camdan göründüğü kadarıyla göğe bakıyordum. "İster aşık ister maşık, ne olursan ol, sonuçta sürekli bir yalnız kalma korkusu var; demek ki yalnızlığı yoketmiş filan değilsin diyeceksin değil mi? Doğru! Ama insanların yalnız olmaktan korktukları için birbirlerinin kıçına sokulmasıyla aşk arasında fark var. O bir yalnız kalma korkusu değil,

onsuz olmama isteği... Bu senin yalnız olmadığını mı gösteriyor en temelde? Haklısın, hayır! Göstermiyor. Ama o farkın içinde yalnızlığı umursamayan bir yan var. Bu bana iyi geliyor."

"Ben yalnızım. Ve bu benim canımı hiç sıkmıyor." dedi ve benim gibi, ellerini başının altına koydu. Aynı göğe bakıyorduk. Birkaç yaz bulutu geçiyordu. Kimi tavşana, kimi timsaha, sonra birden atlı bir arabaya benzeyerek.

"Ama Profesör vardı hayatında... Tamam, uydurduğumuz gibi bir ilişkin yoktu ama onunla çok vakit geçiriyordun."

"İkimiz de çok ustaca yalnızdık."

Tümüyle anlamama karşın "Bu iş aklımı karıştırıyor," dedim. Sustum. Aslında, aralarında gerçekten birşey olup olmadığını öğrenmek istiyordum. Rakibim belki de oydu. Belki de Profesör'le gerçekten birlikte olmuşlar, yani yatmışlardı. Bu 'yatmak' önemli... Ama o an öğrenmesem daha iyiydi. Bu kadar yeterdi.

Bana anlamını çıkaramadığım şekilde baktı.

"İçki var mı?" diye sordum.

"Birşeyler olacaktı... Ot içer misin?" dedi. Birden, dünyasına dönmüş, neşesi yerine gelmiş gibiydi.

Ben sigara bile içmediğimi, biraz kuru bir hayatım olduğunu, ama gördüğü gibi, içki içtiğimi söyledim.

Kafasını anlıyorum anlamında salladı. Böyle yapıyordu bazen. Onaylıyor muydu onaylamıyor muydu anlamıyordum. Ya da anlıyor ama yargılamıyordu. Biz — eski nesil, pek böyle değildik... "Onlarla bizim yalnızlığımız bile farklı," diye düşündüm. Eski insanlar -yani biz- ötekini kendine katmaya çalışmakla geçirdi ömrünü. Bu uğurda huzurunu, konforunu feda etti; bazen de bizim memlekette çokça görüldüğü gibi hayatını... Onlarsa "Sen öyle misin? E, peki ben de böyleyim! O zaman sinemaya gidelim, ya da ben gidiyorum," diye kestirip atıyorlar. Ne rahatlık... Biz, başka, olmadık bir fedakârlık örneği vererek, kendimizi, ötekilerle sonsuza dek paylaşabilir — böylece dünyayı kurtarır, huzura

ereriz sandık. Hatta bazen büyük bir yürüyüşün ya da gösterinin içinde, ciğerlerimizdeki tüm havayı kızgınlıkla dışarı çıkarırken, öyle olduğunu, bunu başardığımızı sandığımız bile oldu. Başka bir bakışla, o an için başarmış olabiliriz. Ama o anın hayatın tümüne yayılamadığı ortada. Yine eridiğimiz, kendimizden geçerek vecd içinde, ötekiyle birlikte olduğumuz, yalnızlığın bir anlığına unutulduğu anlardandı onlar da... Garip — aynı şeyi, aynı anda yapmayı ısrarla ve uzun süre tekrarlayan bir kalabalığın içinde de kendini unutuyor, kendinden geçiyor insan — hatta güçleniyor.

İki su bardağı yarıya kadar viskiyle dolu olarak geldi. Esin -gayet güzel bir isim- yüzüme, beni umduğundan hafif bulmuş gibi, küçümseyerek bakıyordu.

Haklıydı. Aşktı, yalnızlıktı derken saçmalamış, yetersiz kalmıştım. Bardağın dibine doğru başa döndüm.

"Yalnızlık nedir, Sayın Esin Hanım?" dedim dalga geçer gibi, "Yalnız kimdir? Etrafında hiçbirşey olmayan?.. Onu tarif edecek bir ilişki bulamadığımız?.. İnsanlarla ilişkisi olmayan insan. Yok böyle biri... Robinson'un yanında elli kişi daha olsa yine aynı yapıları kuracaktı. Ritüeller, ayinler vesaire... Çünkü yalnız ama yalnız yaşamak diye birşey yok... Öteki yoksa yoksun."

"Bunların hepsini fazlasıyla söylemişler," dedi Esin, konuşmamı keserek. Dudaklarını kıvırdı. Belli ki çabamı çocuksu bulmuştu. "Sendeki alıntılarda bile vardır," diye de acımasızlıkla ekledi.

İnsanı tekrar sekse çağıran, sözümona ukala, baştançıkarıcı bakışına karşın susmak gelmiyordu içimden. Sevişerek rahatlamıştım. Şimdi gevşek gevşek saçmalamaya ve şu cinayetlerle kafama doluşanları dökmeye ihtiyacım vardı. Neydi bu yalnızlık hikayesi? Peki! Biraz da onu etkilemek istiyordum."Herbirimiz,"

diye sesimi yükselttim, "bu umutsuz terkedilişi bir başkasının bakışıyla aşmaya çalışıyoruz. Evet! Kendimizden kurtulamayız... Yine de insan kendi dışında bir yere yönelmeli... Öyle bir yere yönelsin ki kendini unutsun. Kendinin dışında..."

Birden ayağa fırladı. Televizyonun oralarda birşeyler karıştırdı. Bir cd çıkardı bir yerden.

Az sonra odaya dolan müziği tanıyordum. Pek sevindim bu işe... Pink Floyd... Roger Waters olmadan yapılan albümlerden Momentary Lapse of Reason'dan havasını bulmuş tek şarkı: Learning to fly...

O ezbere biliyordu şarkıyı... Bir an bana güldü ve sonra da şarkıya bağırarak katılmaya, salonun içinde ellerini iki yana kuş kanadı gibi açarak, sağa sola koşturmaya — uçmaya başladı. Arada da neşeyle, "O zaman yaşasın gürültü!.. Yaşasın seks! Yaşasın ot!.. Yaşasın benliği kaybetmek! Yaşasın kendimden geçtiğim anlar!" diye bağırıyordu.

Gülerek onu seyrediyordum. Gençlik!... Başka herşey yalan...

Koca kuş etrafımda dönüp duruyordu. Ben de gülüyorduın. Sonra bir an tam karşımda durdu; gözleri bir av bulmuş gibi kısıldı ve hızla üstüme pike yaptı.

Koca kuşun altında mutlu mutlu ezilmiştim. Ama acımasız kuş, ezmekle kalmıyor, boynumdan göğsümden ısırıyor, arada da üzerimde zıplayarak pestilimi çıkarmaya çalışıyordu.

Beni ezmekten vazgeçince, üstüme ata biner gibi oturdu ve uzanıp dudaklarımdan öptü. "Bırak şu vır vır konuşmayı da bir cigara da sana sarayım."

'Yalnızlık' büyük laf... Şimdi, bu otel odasında yalnızım. Akşam, bir süre önce camının önünden yavaş yavaş geçti. Şimdi karanlık... Dev binalar ormanında yalnızım. Yazdıkça da birşeyleri geride bırakıyorum. Bir süre sonra, yani herşey tümüyle geride kaldığında, otel camını açıla-

bildiği kadar açacak, "Bana hiçbirşey yapamazsınız, Ben, ya — pa — yal — m — zım!" diye bağıracağım.

Yo, henüz bunu tam olarak istemiyorum. İnsan, birlikte yaşadığı şeylerden, ortada sürüp giden telaşeden tümüyle de kopmak istemiyor, bir şekilde. Ayağı toprağa, hayata değsin istiyor. Çünkü o telaşe, Sevgili Malraux Amca'nın dediği gibi: bir şekilde şu yıldızlar altına atılmış biçare ölümlü yaratıklar olduğumuzu unutturan bir güçle dolu şaşırtıcı şekilde.

Gidip şu zenci meleği mi bulsam yine? Bana yaşadığımı hissettirdi iki gün...

"Var olmak, ne demek var olmak? Dışarıda olmak, sistere ex demek. Dışarıda olan var olur. İçeride olan var olmaz. Düşüncelerim, imgelerim, düşlerim var olamazlar. Eğer Speranza, yalnızca bir sezi demeti ise o var olmaktadır. Ve ben de yalnızca kendimden başkasına doğru kaçarak var olabilirim." Michel Tournier.[13]

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA-POLİSLİK

18 Eylül 2012 Salı, New York, aynı otel odası...
Kötü uyudum. Hava bir açıp bir kapıyor. Tadım yok. Sokaklarda gezinmek istemedim. Türkiye'den haber de, para da gelmedi. Yine de işi tavsamamak, aşağı inmek, hızla akan araba ve insan seli içinde bir kafeye sığınmak ve sağlam bir kahve içip yazmaya devam etmek en iyisi...

I

Komiserle hergün belli bir saatte buluşma sözü vermiştik. Sanırım bu işten hoşlanıyordu. Böyle meslek dışı muhabbetler onu canlandırıyormuş; polisiye filan da okuyormuş çok... Oradaki müfettişlerin herşeyi, ne bileyim, astronomiden jeolojiye, oradan psikanalize her bir konuda ahkam kesmelerine hasta olurmuş. O da, biraz onlara özendiğinden, biraz da belki işiyle ilgisi olur diye, ne bulduysa öğrenmeye çalışmış. "Ama hayat öyle değil," demişti, dertlenerek. "Burada işler hâlâ eski düzen yürüyor. Hani o eski tip polisiyelerdeki gibi, şöyle sizin Hammett hesabı. Anladın... Şu DNAlar filan çok yeni, eskiler böyle züppeliklere kendilerine göre hâlâ pek prim vermiyorlar. Bildik kara düzen. Ben de yoruluyorum. Durmadan insan dövmek herkes için yıpratıcı. Sadece dövdüğün değil, sen de posalaşıyorsun. Hatta daha çok biz... Karşındaki çözmen gereken beden ve akıl, eğer toptan yenilmiş, ruhu çoktan, hatta senin önüne gelmeden beş paralık olmuşsa; iş kolay... Gerçi o zaman da, ondaki iğrençlik sende de varmış gibi, kendinden de tiksiniyorsun... Ama toptan çözülmemiş, yapaca-

ğı birşey kalmadığından konuşmuşsa, tüm bu olan bitene bütün benliğiyle kızıyor ve bu kızgınlık onu koruyor. Ben de ona zorla kızmaya çalışıyorum, iki tane daha çakma gücü bulmak için. Yine de aranızda olan orada bitmiyor, akşam, gece... Hatta yatağa, rüyalara, kabuslara kadar uzuyor. Yani yazar dostum — insan kendini kötü hissediyor bir yerden sonra... Sevimsiz bir güç bu. Tabii bu laboratuar işleri filan gayet iyi yürüyor. Biliyor musun? Adamlar DNA'dan sahibinin resmini belirlemeye çalışıyorlar. Düşünebiliyor musun, dokunduğun yerde, kepeğinde filan yüzünün fotoğrafı olacak. Gelecekte polis yerine, kameralar, büro elemanları ve laboratuarlar olacak herhalde. İyi tabii; olmadık insanın canı yanmıyor. Fakat, biliyor musun... Hah! Al sana bir itiraf: için için eski yöntemin daha insani olduğunu düşünüyorum. Ne dersin?"

İş meslek geyiğine girdi mi uzar gider bizim memlekette, insan bunalır... "Valla pek bilemiyorum komiserim... Siz alınmayın, ama birinin acısıyla iş yapmak benim pek becerebileceğim birşey değil. Benim kafam hep karışıktır. Profesöre gelince, haklı olmalısınız. Eğer bu notlar onun son zamanlarındaki alıntılarıysa — Evet! Yalnızlık meselesine takmış... Ama öteki kurbanların böyle notları filan var mı ki? Hem yalnızlık öyle birşey ki sırın yok. Hatta adamın birine göre, "Ben" dediğin bile karşındaki biri."

Komiser kafasını sıkıntıyla sallayarak yüzüme melül melül bakıyordu. Onu öyle görünce sustum.

"Yani? Yazar Bey, yani?" dedi, ellerini iki yana açıp. Gevezeliği kesip bir yere varmamı bekliyordu. Lafı değiştirmeme de bozulmuştu sanırım.

"Yani diyorum ki ne türden yalnız bunlar, ona bakalım."

"Yalnız yaşayan adamlar işte! Tek başlarına takılıyorlar."

Siniri geçmeyecekti; alttan aldım. "Çay içelim mi?"

"Kahve!" dedi, inat yapar gibi yumruğunu sallayarak.
Gülüştük...

"Daha fazla ortak yanları olmuş olması gerek komserim. Bir de hepsi başka başka yerlerde... İnsan tek başına, yalnız kalmayı seçebilir. Ama yabancılaşma daha farklı. İnsan herşeyden, kendinden, diğerlerinden, Tanrı'dan, doğadan ve dahası tüm bu varoluş alanından ayrı düşer. Şimdi şu bizim yalnız-maktüller nasıl insanlardı sizce? Camus'nün bir yabancısı vardır mesela: Meursault. Bir de -ki bence en iyisi odur- Melville'in Bartleby'si. Bizimkiler nasıl tipler sizce? Yalnızlar mı yabancılaşmışlar mı? Mesela, anladığım kadarıyla, Profesör gayet faal bir çalışan... Toplumla sıkıntıları olsa da kendini kopup koyvermemiş, halen hayatın içinde ve iyi birşeyler yapmak için savaşıyormuş."

"Öbürünü bilmiyorum ama o Yabancı'yı ben de okumuştum. Hani bir Arabı öldürüyor değil mi? Anladım seni. Haklısın... Dediğin gibi, bizde pek olmaz öyle tipler. En fazla birine kafayı takar filan. Yok... Dağdaki dede dahil, hiçbiri hayattan kopmuş sayılmaz. Aksine bayağı içindeler!.. Sen okudun mu Okan, o kitabı?"

Elinde bir dosyayla henüz içeri giren genç komiser, niye kendisine seslenildiğini anlamamıştı sanırım. Öyle baktı ve dosyayı oraya bıraktığını işaret etti.

"Yabancı, diye bir kitap... Oku oğlum! Cinayet romanlarını oku. İşine yarar. Takıyorsunuz dizilere... Bende olacak, getiririm. Otur biraz sen de."

Pek konuşkan değildi Okan. Ama üstü laf edince mahcup bir ifadeyle gülümseyecek kadar resmi eğitimi vardı. Bana, 'bu adam burda yine' bakışı atarak karşımdaki sandalye koltuk melezi şeye oturdu.

"Ya o imam?" dedim, araya girerek.

"O biraz garip biri," dedi komiser, "o da dede gibi hiç evlenmemiş. Kimse onun kendinden bahsettiğini duymamış. Profesör'den öncekiydi; bir ay oldu. Aslında oldukça geniş bir aileden geliyor. Babası, zamanında önemli bir cemaatte sözü geçen biriymiş. Baştan o da babasının yanında görünürmüş camide filan... Ama ne olduysa sonraları kopmuş o çevreden. Daha sonra atandığı imamlıktan da istifa etmiş. Ama elini eteğini tümüyle çekmemiş. Öyle biraz kendi başına takılır olmuş. Diyorlar ki, babası da kızmış, uzaklaşmış ondan. Kimse pek görüşmezmiş sülalesinden. Eskiden bir akrabası varmış arada yarına gelen; ama kimmiş o bulamadık. Ama öyle insanlara uzak filan değilmiş. Aksine gider yardım edermiş ihtiyacı olana. Çok seveni varmış çevrede. Son zamanlarda cemaatle namaz kılmamaya, kendi başına gidip gelmeye başlamış. Dediklerine göre aslında son zamanlarda namaza hiç gelmez olmuş."

"Anladım. En azından deli değiller... Peki!.. Biraz garip ve tek başınalar ama anladığım kadarıyla yabancılaşmış filan değiller. Belki toplum içinden biraz uzaklaşmışlar. Bunu seçmişler sanki. Sınır bir durum yani. İşin özü de bu galiba. Eh! Ben onlardan daha kötü bir halde sayılırım."

"Marangoz, Eskişehir'de en bilinen marangozlardan. Küçücük atölyesinde yeni hiçbir tezgâh yokmuş ama yaptığı mobilyalar tam ince işçilik. Bir görseniz, acayip birşey: ne sunta kullanıyor ne görünürde çivi filan var. Ama o biraz aksiymiş, acele iş isteyen müşterilerini azarlarmış. Pek sağı solu belli değil. Küfür etsen laf etmez, biri gereksiz birşey yapsa ses etmez, öylece olayın bitmesini bekler ya da geçer gidermiş. "

"Yalnızlık üzerine bir kulübe üye olmasın bunlar? Ama o zaman da yalnız sayılmazlar."

"Hah ha!" gürültüyle güldü komserim.

Çok hoşuna gitmişti. O kadar cinayet, kan gürültü içinde nasıl hâlâ öyle gülebiliyordu, hiç anlamıyordum.

"Zannetmiyorum. Yaşlı adamın okuma yazma bilmediği bile söyleniyor. Facebook'ta filan da yoklar."

Espri sırası ondaydı. O sevimsiz, yarım ağız gülümseme... Fena adam değildi aslında ama... Neyse ki o duygusuz esprileri yapınca biraz gevşiyor, 'adamı iyi bir hırpalar, sonra da içeri atar' havası birkaç saniye için bozuluyordu.

Birer çay kahveden sonra "Benimle Profesör'ün evine gelmek ister misiniz? Gözümüzden kaçan birşeyler var mı birlikte bakalım?" dedi. Sonra da Okan'a dönüp, "Savcı Bey'i de haberdar et istersen."

Bu angaryayı da beni de sevmediğini bakışıyla belli etti genç yardımcı.

II

Profesör'ün dairesi, benimkinin aynı küçük giriş holünden sonra koca bir salona açılıyordu. Benim dairede ayrı bir oda olan yeri de yıkıp salona katmıştı. Tahmin edileceği gibi, duvarları kitaplar sarmıştı. İki ayrı duvara dayanan masaların üzerinde, küçük gökdelenler halinde yükselenler hariç...

Dairelerimiz aynı sokağa bakıyordu; herhalde sık sık biz de... Aynı arabalar akşamları sırayla park ediyorlar, sabah aynı şekilde popolarını yamultup gidiyorlardı. İkimiz de, o camın önünde, kimbilir kaç gece sabahlamışızdır. Altlı üstlü ama birbirinden habersiz aynı şeye bakarak geçen saatler...

Yatak odasına bakmak istedim. Mahrem bir yere girecek olduğum için utanıyordum ama içimde biryerde, yatağın sağında solunda Esin'e ait birşey bulma korkusu ve merakı vardı. 'Gerçekten ilişkileri var mıydı acaba?'yı hep düşünüyordum çünkü.

Nenem zamanından kalma bir yataktı. Ahşap başlığın kaplamaları yer yer dökülmüştü. Yatağın solu, sanırım hep yattığı yer, çukurlaşmıştı. Sağdaki onun nenesi zamanından kalma komodinin üzeri yine silme kitap... Ve bir gözlük... Katlanmış, artık gelmeyecek, onu yerinden alıp açarak kulaklarına takamayacak sahibini bekleyen tel çerçeveli bir gözlük... Pencerenin önünde, harita harita morarmış, bej, kalın bir perde. Gündüz uyunuyor çünkü... Bir yandan adamcağızın hayatının eşyalarına bakarak içim acıyor, bir yandan da Esin'e ait birşey bulurum korkusuyla midemin üstü kanncalanıyordu.

En son yatağın arkasını kurcalarken başıma dikildi komiser. "Tanrı yoksa herşey mübahtır," deyiverdi, o birşey okurken edindiği anlam dolu sesiyle.

Bu aynı zamanda bana bir soru olmalıydı. Kalktım. "Çok meşhurdur. Dostoyevski, Karamazof Kardeşler," dedim, boşuna bir çabayla, komiserin gözlerini arayarak. "Kitabın çoğu yerinde, buna benzer şeyler söyler kahramanlar. Hatta, birara romana giriveren Şeytan bile aynı şeyi ima eder. Bunun üzerine her yönden ve tarzdan laf vardır. Buradan Nietzcshe'nin 'Tanrı öldü!'süne, Spinoza'ya, sonra işi tersine çeviren Lacan'a kadar gider işler. Anarşistlerden muhafazakarlara herkes bir yanından çeker bu lafın. Profesör de mi çekmiş?"

Komiser, beni pek dinlemedi sanırım. Sadece ağır ağır tekrar etti. "Tanrı yoksa herşey mübahtır. Kitabın başına kendi elleriyle yazmış, altını karalar gibi çizmiş, birkaç tarih var — en sonuncu 9.10.2009-62. Yine o kayıp defterin numarası... Bu başlarda olmalı..."

Yatağa oturdum. Perdenin kıyısından sızan ışık evin sahibinin orayı terk ettiğini söyleyen tozları havalandırmıştı. Tozlar bile biliyor kimle yaşadıklarını.

"Bilemedim," dedim.

Salona geçtik.

"Nasıl girilmiş?" dedim, cahil dedektif olarak.

"Pencerede de, kapıda da zorlama yok. Kapıdan girdiklerini düşünüyoruz," dedi genç yardımcı, yani Okan. Bana açıklama yapmaktan huzursuz olmuştu.

"Girdiklerini?"

"Birini hiçbiryeri döküp kırmadan boğazlayıp sonra da öyle düzenli bir şekilde yatırmak tek kişinin harcı değil gibi."

"Başka yerde yapıp buraya getirmiş olmasınlar? Tamam, saçmaladım. Pek makul değil. Yani size göre bir çeteden bahsediyoruz?"

"Kesin olmamakla beraber evet," dedi, genç yardımcı. "Boğulduğu yerin onu bulduğumuz yerden ileride olması gerekir; çünkü bu noktada, koltuk ve dolap yüzünden birinin arkasında durup, sonra da buraya yatırıvermek imkansız. Yerlerde sürümeden, birşeyleri devirmeden buraya çekemezler; kaldırarak o açıyı vermiş olmalılar. Yani en az iki kişi..."

"Ama hiç bir iz yok değil mi? Neyle boğulmuş?"

"Orta kalınlıkta bir boğma teliyle... İşlerini kesinlikle iyi biliyorlar. İnce, keskin bir tel kullanmak ya da boğma sırasında, dengesiz, ani bir baskı atardamarı kesebilir. O zaman da her yer kan olur, izleri temizlemek zor olur. Tam cellat işi. Sadece burda değil hepsinde böyle. Bütün işler tertemiz.. Çünkü öyle çok çabuk olmaz iş, asılmada asıl işi gören, birden düşen bedenin boyuna verdiği ani yüktür. O ani yük, boynu kırar ve iş nispeten çabuk biter. Boğmada ise nefessiz kalarak ölür maktul. Beden her yönüyle çırpınır, direnir, gözler giderek dışarı fırlar... Yani öyle hemen filmlerdeki gibi bitmez. Boğazlarındaki tel ya da ipe uzun süre direndikten sonra hayatta kalanlar bile vardır. Tabii burada kurbanların yaşlı olmaları da önemli, çok direnemiyor olmalılar. "

Yine fena oldum. Benden polis de, avukat da, doktor da olmazmış. Olan ne? O da belli değil...

Lafı Başkomiserim aldı. "Buraya hazır gelmişler ve sakin sakin içeri girmişler. Boğuşma yok. Demek tanıyordu adamları — ya da kibarlığından buyur etti. Ama tahmin edeceğin gibi, onu öldürecek arkadaşları yok. Ayda yılda bir görüştüğü bir iki kişi var ama hepsinin nerede olduğu belli, içi geçmiş adamlar. Öğrencilere tek tek bakıyoruz. Kimsenin kafasına taktığı bir adam değil, yönetim hazzetmiyor belki ama öldürecek kadar değil. Adamcağızın tırnaklarında, sağında solunda başka bir iz de bulamadık. Evde birkaç kişinin parmak izi var ama eve temizliğe gelen kadın, Esin, bir iki öğrencisi filan. Ya adamlar galoş, ameliyat eldiveni, bone filan taktılar ya da heryeri süpürüp, sildiler. Bu kitap, ıvır zıvır karışıklığında her tozu bulmak mümkün değil zaten. Gerçi bu aşamada bulmak da bir işe yaramaz. Kimin DNA'sıyla karşılaştıracağız. Sizin şu meşhur DNA'nızı..." Damarını bulmuştu yine...

Ben ise içimde korkudan çaresizliğe binbir duygu dolaşsa da yardımcı dedektif havasından kopmak istemiyordum. Profesör'ün bize birşey bırakmış olması gerektiğini düşünüyordum. Orada biryerde birşey vardı; bulacaktık. O da bize yol gösterecekti. En sonunda da bu ucuz klişelerin hepsi üstüste gelecek, ben de dayanamayarak yataktan fırlayacaktım ve bu aptal rüya sona erecekti.

Kitapları karıştırmaya başladım. 'Saf Aklın Eleştirisi' geride biryerde, 'Deliliğin Tarihi' elaltında, 'Zerdüşt' hemen şurada, 'İyiliğin ve Kötülüğün Ötesinde' onun altında, onun altında da 'Etika'... "Kimbilir kaç kez okumuştur," dedim.

"Ne?" Bu Okan pek kibar değildi.

"Bunlar! Durmadan, döne döne bunlar okunur... Ki belki bir yol vardır diye. Sonunda hafif bir bilgelik çöker insanın üstüne, nedense fena halde yaşlılığa benzemektedir bu bilgelik. Bu yazarları da kardeşin filan sanırsın. Onların öylesine dediklerinin bile seni ağlattığı olur. İşte tam bu halde, yani yolun artık biryere çıkmayacağını, hepsinin bu, görünenden başka hiçbirşey olduğu-

nu anladığın zaman, kapına bir sapık gelir ve sırtüstü yatırır seni. Hah! Neyse ki özenle..."

"Yazarlık damarınız kabardı galiba," diye, araya girdi Başkomiser, yine espri yaptığını sanıyordu — o kendinden emin, yarım gülüş. "Şu kitaptaki tarihler nispeten yeni. Hah! Yine yalnızlık üzerine notlar."

"Bu kadar kitapla yalnızlık... Onun başka birşeyin peşinde olduğunu düşünmek doğru gibi. Yalnızlık çok uçlu birşey. Kimi ucu çıldırmaya, kimi ucu arınmaya gider. Pardon! Haklısınız ben yine vaaza, ukalalığa başladım. Demiştim, yazarlar çokça bu işe yararlar. Sizden birşey rica etsem, şu son notların alındığı kitaplardan birkaçını alıp baksam bu gece?"

III

Koltuğumun altında birkaç kitap, yukarı daireme çıktım. Evim toz içindeydi, havasızdı. Camları açtım. Haziran öğle sonrası... Yazın vaatlerini taşıyan bu ayda doğmuş olmak güzel — hafif ve canlı. Ağustos gibi doyurucu ve az sonra gelecek olanı hatırlatan olgunlukta değil, genç gibi — hatalı ve umutlu...

Şimdiyse Eylül ve başka bir pencerenin kıyısında dışarıyla ilgilenmeden o zamanı yazıyorum. O gün, -çok iyi hatırlıyorum- karşı kaldırımda, duvara yaslanarak kıkırdaşan iki kız vardı. Biri dizini kıvırıp ayağını duvara dayamıştı. Öteki, eteği az daha uzun duran, omzu duvarda, ona doğru yan dönmüş anlatıp duruyordu. Etekler hafif esintiyle kıpırdıyor, uzun konçlu beyaz çoraplı ve spor ayakkabılı ayaklar sürekli sağa sola kımıldıyordu. Cılız çınar fidancıklarının geniş, seyrek yaprakları, durmadan değişen gölgeleriyle kızların yüzlerini dalgalandırıyor, tiplerini tam olarak seçemiyordum. Ama kimbilir hangi boş dedikodudan beslenen neşeleri pürüzsüz şekilde bana ulaşıyordu. "Cıvıldaşı-

yorlar." Tam olarak böyle demiş ve "Genç olsam, beni görsünler diye birşeyler yapardım," diye düşünmüştüm. Ama değildim. Ne gençtim ne yaşlı... Yalnız bir adamdım. Genç kızların neşesine özenen ama onların olası boşluklarıyla yaşayamayacak bir adam. Yine de orda olmaları iyiydi hâlâ... Bedenimi gerdim, sandalyeyi camın kıyısına çektim, salondaki müzik setini açtım. Bir iki kitap ve sevgili Profesör'ün kitaplardaki notlarından çıkarılan kopyaları elime aldım.

Beethoven 7... Böyle iyi.. Sağlam bir ritmin üzerinde yalnız nefesliler... Ne garip, mesela yaylılar, daha genişleyen, çoğalabilen sesler gibi gelirken nefesliler yalnızlık...

"Yalnız olmadan ortaya hiçbirşey çıkmaz," Picasso[14]

"'Yalnızlık', varoluşsal iletişimin zorunlu bir koşuludur." Karl Jaspers[15]

'Jaspers'e göre, mümkün varoluş, kaynağı ve amacı karanlık olan bir hat üzerinde iki kutup arasında hareket eden Dasein içindedir. Eğer kişi, her defasında tekrar tekrar yalnızlığı yenmek için, yalnızlığa katlanamazsa, ya karışıklık içinde yok olmayı ya da kendisi olmayan biçim ve yolları seçecektir. Kişi, eğer sabırlı olmaya cesaret edemezse, boş, donuk, katılaşmış bir "Ben" olarak mahvolacaktır.

Jaspers için yalnız olma, öznenin "Ben" demesiyle başlamaktadır. "Ben" dediğimde, kendimi, "benim" karşıma koyuyorum.'[16]

Bu son alıntı daraltmıştı beni. Bu güzel havaya yazıktı. Şiir lazımdı. Kalktım, buldum: Ayakta okudum, pencere önünde...

Sen, komşu tanrı, seni boyuna
uzun gecede sert vuruşlarla tedirgin ediyorsam, —
soluğunu ender duyduğumdandır
ve bildiğimden: Yalnızsın odada.
Ve birşey gereksesen, kimse yoktur,
duyularına bir içecek sunacak:
Hep kulak kabartırım. Küçük bir işaret ver.
Çok yakındayım.

Yalnızca daracık bir duvar aramızda,
rastlantıdan o da; çünkü olabilir ki:
bir çağrı senin ya da benim ağzımdan —
yıkılır hemen
tamamiyle gürültüsüz, sessiz.
Resimlerinden kuruludur o senin.

Rainer Maria Rilke[17]

Sonunda tekrar oturduğumda, bir süre sessiz kaldım. Dışarıda yaz, bir resim gibi asılı kalmıştı penceremde. İçimden bir ses, bütün bunlar arasında bir yol aramam gerektiğini söylüyordu. Bütün bir yol? Bütün olan gerçek değildir. Bu kimin lafıydı? Evet, herşey hem eksikti hem de durmadan birbirine karışıyordu. Zaten pek olmayan aklım, herşeyi ayıklayamıyor ya da aynı tencereye koyamıyordu. Profesör'ün bu alıntılar bombardımanıyla varmayı istediği şey, çocuklara kuru bir ders vermek miydi acaba?

Spinoza, Dostoyevski, Tolstoy, Nietzsche... Yalnızlık... Tanrı... Ne büyük şeyler...

Orada, uzun süre dibildendim — kağıtlar, kitaplar arasında... Kızlar gitti.

Güneş, birara karşı kaldırımdan vazgeçip benimkine iltimas eder gibi oldu. Hatta birara yüzüme vurdu. Tanrı'yı filan bırakıp öylece durdum. Yalnız adam yüzünü güneşte ısıttı... Mahallemizin arabaları park yerlerini kapmaya başlamıştı. Yorulmuştum... Son kez, şu meşhur Karamazov Kardeşler'e baktım. İşte biri:

"Tanrı varsa, o zaman suçluyum elbette, cezamı da çekeceğim. Ama yoksa, senin rahiplerine ettiklerim az bile. Kafalarını uçurmak bile yetmez! İnsanlığın ilerlemesini engelliyorlar çünkü..."[18]

IV

Akşam yine Esin'in evindeydik. Şarap içiyorduk ve o bu kez bana sormadan birşeyler tüttürmeye başlamıştı.

Aklım hâlâ profesörün öldürülüp yatırıldığı yerdeydi. Onun tavandaki boşluğa bakan gözlerini düşünüyordum. Ellerini düzgünce birleştirmişler... Saygıdan mı, dalga geçmek için mi acaba?

O sırada Esin, elindeki cigarayı bana uzattı. Geçen sefer istemediğim için bozulmuştu.

Bu kez reddetmedim. Üst üste iki derin nefes çektim. Ve bir öksürük tufanına kapıldım. Öksürükten, gözlerim dışarı uğramış, yaşla dolmuştu. Neden sonra, gebermem sakinleyip yavaşlayınca, gülümseyerek bana bakan Esin'in elindeki su bardağını gördüm. Sıra ona geçmişti demek... Bu ot işine bir türlü ısınamasam da ne zamandır bir kere daha denemek istiyordum. Aklımın başımdan gideceği korkusundan olabilir, bana pek sıcak gelmemiştir bu işler... Ayrıca, daha önce iki kez, şöyle ucundan denemiş pek de bir halt anlamamıştım. O kez de, "İşte yine birşey anlamıyorum," diye düşünürken, sanki biraz biraz başım döndü ve içimde bir boşluk oluştu. Ama yine de daha iyi gibi miydim ne?

"Oo, sen hızlısın, ben bir tane daha sarayım, şöyle kuvvetlisinden," dedi, gülümseyerek...

Az sonra, ilkinden daha 'baba' olduğunu söylediği ikincisi, benim arada nükseden öksürük nöbetlerimi iplemeden, ellerimiz, dudaklarımız arasında dolaşıyordu.

Sonrası biraz karışık... En son hatırladığım, yatak odasına girmiş ve kendimizi tutamadan gülüyor olduğumuzdu. Sonra birden, ne olduysa, tadım kaçtı — içimde anlatılmaz, büyük bir huzursuzluk duydum. Konuşmak, başka şeyler anlatmak istedim. Fakat ağzımdan çıkanları duymaktan çok görüyor gibiydim. Arka arkaya uçuyordu cümleler. Benden çıktığını bildiğim

kelimelerin ariel fontundaki halleri, Star Wars jeneriği gibi ardarda uzaya fırlıyor, orada benim de yavaş yavaş içine çekildiğim — ama çok da aydınlık olmayan, kesinlikle sezdiğim — ama net olarak göremediğim bir merkezde toplanıyorlardı. Hızla bir gülme krizi gelir gibi olduysa da hemen geçti ve tekrar kendimi kötü hissetmeye başladım. "Hayır!" dedim kendi kendime, "Hayır! Daha hazır değilim." Neye değilsem? Gözlerimi açmaya, kendimi o akıştan, o nereye olduğu belli olmayan gidişten çıkarmaya çalıştım.

Esin elimi tutuyordu. "Bunları yazmalısın işte!" diyordu ama ben ne anlattığımdan bihaberdim. Yere uzanmıştım, gözlerimi açık tutamıyordum. Kendime gelmeye çabalıyor ve içimdeki bilinmez bir kaynaktan yükselerek ağzıma gelen sözleri gelişigüzel havaya saçıyordum. O halde bile bazı sözlerimin gerçekten derin olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Hatta, "Demek bunun böyle bir etkisi var," diye düşündüğümü de... Ben bir yandan sebepsizce neşeli, aynı anda da huzursuz olup uyanmaya çalışsam da hayattaki amacımın böyle kelimeler etmek olduğunu düşünüyordum alttan alta.

İçimden hem bir panik hem de gülme isteği yükseliyordu. Birara kız üzerime doğru geliyor gibi oldu, sanki biraz akıyor gibiydi. İçmeyi abartmış olmalıydım. Gözlerimi kapadım. Kendimden geçmişim. Uyanıp da etrafa alıcı gözle bakmaya çalıştığımda çok geçmemiş olmalıydı. İçimdeki huzursuzluk büyümüştü. "Fena bir varta atlattın galiba," dedim, kendi kendime. "Yaşını başını almışsın, sana ne böyle işlerden." Başım uğulduyordu. Kendimi sevmiyordum.

Kızı gördüm. Yanıbaşımda yatıyordu. Bacakları ayrılmış, elbisesi poposunun kıyısına kadar sıyrılmıştı. İçimden fena bir heves geçmedi değil ama o an onunla uğraşamazdım. Banyoya sürüklediğim salaklamış bedenimi duşa soktum. Onu uzun süre soğuk

suyla suladım ve her zamanki aklına geri dönmesini telkin ettim. Böyle, mantığının çok denetleyemediği hikayelerin benim için olmadığını söyledim. "İçki sarhoşluğunun boku mu çıktı?" dedim.

Banyodan, orada bulduğum bir havluyu belime dolamış, yatak odasına dönerken, ne yalan söyleyeyim, sevişmekten başka birşey geçmiyordu içimden. O yüzüstü yattığı yerde, hemen oracıkta, arkasından yapışacaktım. Tahminimce bu ot işlerinde daha tecrübeli olduğu için, benim kadar dağılmamış, sadece uyuyor olacaktı.

Ama öyle olamadı. Çünkü yanına yatıp ona sarılmamla elim yapışkan bir ıslaklığa değdi. "Kusmuğa da battık, tam oldu," deyip iğrenerek elime baktım. Hayır, bu kusmuk değil kandı. Panikle, kızı çevirdim. Yüzü gözü kan içinde kalmış, hatta bir kısmı parça parça kurumuştu.

V

Hastanede, komisere, seks bölümünü kapatıp, ot bölümünü de içkiye çevirip, olduğu gibi anlattım.

Meğer biz kafayı bulmaya uğraşırken biri ya da birileri girmiş eve. Herhalde bizim evde olmadığımızı zannedip de içeride bizi görünce kızın kafasına birşeyle vurmuşlardı. O da yere düşerken burnunu vurmuş, kanama oradan olmuştu. Ben kendiliğimden gerçek dünyadan vazgeçtiğim için bana vurmaya ihtiyaç duymamış olmalıydılar. Sonra da evi epey bir talan etmişler. Yazık! Kızın laptopunu da götürmüştüler arada.

"Birşey arar gibi yapmışlar," dedi komiser. "Belki buldular, belki de sadece sizi korkutmak için kafanıza vurdular. Başka birşey yapacaklarını sanmıyorum ama en iyisi siz de bir süre başka yerde kalın. Burada odanın kapısına bir polis koydum. Meraklanmayın. Yapacak olsalardı yaparlardı."

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Esin'in yanına, odaya girdim, usulca.

Burnunu bantlamışlardı. Yüzü şişmişti. Bana gülümsemeye çalıştı.

Şaka yapmam gerektiğini düşündüm. "Burnu bedavaya toplattın galiba,"

"Benim burnum çirkin miydi ki?" dedi, genzinden. Sesi uzak diyarlardan gelir gibiydi.

Güleceğim çıktı — dediğim laf değildi elbette. Bazen kadınlarla nasıl konuşulacağını unutuyorum. Aslında sık sık... Lafı değiştirdim, gülümsedim. "Komiser, başka yerde kalın, diyor. Sanırım yarın sabaha kadar buradasın. Korkma, kapıda koruma olacak. Yarına kadar bir yer bulurum sana. Bu iş saçmaladı artık." Yanına oturdum. Elini tuttum. Yoğun olaylar yüzünden olsa gerek yeni tanıdığım biri gibi değildi artık. Elini öptüm.

"Annemlere söylemesinler," dedi.

"Konuşurum. Sen dinlen şimdi," dedim.

Onu öyle kanlar içinde bulunca çok korktuğumu anlattım. "Barton Fink" diye bir film vardı o geldi aklıma," dedim. "Orda da öyle bir sahne vardı."

Biliyordu."O kız kadar kötü durumda değilmişim neyse ki," dedi. O da o filmi severmiş.

Şaşırmadım. Benim gibi birşeydi Esin. O an da kendimi çok yalnız hissetmediğim ya da yalnızlığımı düşünmediğim anlardandı. İçimde tek başımaydım. Bunu biliyordum elbette; ama onun yanında olmak iyi geliyordu. Bu ilişkiyi sürdürmek, onunla tekrar sevişmek, gezmek, konuşmak istiyordum. Evet, onunla konuşabilirdim. Elbette herşeyi değil... Oradan buradan, hafifçe derinlikli ama kendimi yalnız hissetmemi az da olsa engelleyecek şeyler... İçimi bazen cehenneme çeviren düşünceleri, olmadık karamsarlığımı ona aktaramazdım. Aslında yapmak istediğim tam da oydu. Hayır, sadece karamsarlığımı ona aktarmak değil, herşeyi, hiçbirşeyi sakınmadan, karmakarışık, içimden nasıl geliyor-

sa öyle ortaya dökmek, kusmak, ona aktarmak istiyordum. Ancak öylesi bir anlayışa ihtiyacım vardı. Yalnızlığımdan bir çıkış da bu olabilirdi. O, ben olurdu. Sonra da ben o...

Bu düşünceler aklımdan geçerken bile saçmaladığımı biliyordum. Elbette olacak iş değildi. Bunu biliyordum. Çünkü onu kaybetmek istemiyordum. Çünkü zavallı tecrübelerim, bir ilişkiyi sürdürmek için insanın biraz saklanması gerektiğini öğrenmişti bana. Hep birazı tut! Heyhat! O zaman da insanın yalnızlığı süregiden birşey oluyor işte!.. Hâlâ bilmiyorum. Belki de bir ara yol vardır. Tüm ara yollar gibi dolambaçlı, bu yüzden herşeyi geciktiren ve başlangıçtaki yola çıktığımız yerimizi unutturan... Gençken, kendimi kadınlara olabildiğince açarsam daha samimi olacağımı, onların beni daha çok seveceklerini düşünürdüm. Bu yüzden içimden gelen her duyguyu önlerine atardım. Her kavgamı, her üzüntümü... Ama zamanla anladım ki samimiyetten beklenen bu değil. Önce beni bir çocuk gibi, sonra da katlanılmaz biri olarak belleddiler ve çekip gittiler. Çoğu da açık alanlarımdan acımasızca yaralayarak...

En sonunda nasıl olduysa "Dur!" dedim kendime, "Her zaman az geride dur. Kendini koruyacak kadar geride..." O zaman, daha iyi olduğunu gördüm. Evet, ötekilerden biraz daha fazlanı -her anlamda- görmeli ama sadece biraz daha fazlanı. Asla tümünü değil. "Oyunu sürdürecek kadarın açıkta olmalı!" dedim. "Oyunu sürdürecek kadar..."

Tabii işler böyle geometriyle yürümüyor. 'Kendim' dediğin şey giderek içeriye, en içeriye çekiliyor. Sonunda onu kimse görmez oluyor, belki sen bile unutuyorsun. "Nasıl biriydim ben?"

VI

Araştırma

Nedense, Dostoyevski'nin herkese bir şekilde söylettiği, şu mealen "Tanrı yoksa herşey mümkündür,"e gelen ve altı kalın kalın çizilen ve bazı notlarda tekrar göndermeler yapılan söz, aklımda yankılanıp duruyordu. Profesör'ün gönderdiği şifre o olabilirdi. Ben de sınırları belirlemek adına sordum Başkomiserime.

"Bu insanlar dindar mıydı peki?"

"Dün Okan'la onu konuşuyorduk biz de. İmamın, işi gereği öyle olduğunu söylemek gerekir ama... Dediğim gibi, istifa ettikten sonra camiye gitmeyi bile azaltmış adam. Hatta, bazen yakınlarda olduğu halde namaza gitmez, ya yaptığı işe devam eder ya da dağa doğru yürür, gün batımını seyreder ya da sokakta oynayan çocuklara takılır, onlarla konuşurmuş. Camiye gitti mi de, orada oturur, avluda gezinirmiş. Yine de semtte çok sevilirmiş. Son zamanlarda, evlere tamir işlerine gider olmuş. Parası olmayandan almaz da istemezmiş de... Evinde oyuncaklar yaparmış çocuklar için. Sonra da orda burda gördüğü çocuğa verirmiş. Herkesin evinde vardır bir tane, diyorlar. Birkaç kere mahalledeki çocuklara, sokak ortasında, yere çizerek, matematik öğretirken görmüşler mesela."

"Öylesine hafif çatlatmış bir adam yani. Peki, Dede, Marangoz, Öğretmen?"

"Dedeyi, Marangoz'u pek araştırmadık doğrusu. Dede'nin camiye gittiğini zannetmiyorum. Pazarın kurulduğu Salı günü dışında pek inmezmiş şehre. Yine de bir bakalım. Bundan ne çıkar bilemedim ama... Yahu! Sizi bu işe katmam iyi oldu Hüseyin Bey... Ha! Öğretmen biraz kapalı gözüküyor. Evlenmiş ayrılmış. Profesör'ün dışında bir tek o var evlenmiş ayrılmış olan. Öbürleri hiç evlenmemiş."

"Ötekilerin bilgiye ulaşmaları için okula gitmeleri gerekmemiş sanırım," dedim. Gülümsedim.

Yine pek beğendi Başkomiserim. Bayağı güldü. Onun evli olup olmadığını bilmiyordum. Onun hakkında hiçbirşey bilmiyordum. Sormaya cesaret edemedim.

Ama o espri yapma sırası onda diye düşünmüştü: "Ama Profesör dindar filan değildi herhalde. Felsefe profesöründen ne de güzel dindar olur."

Bu kez naziklik olsun diye bile gülümsemedim. O memnundu elbette.

"Dindar olmasa da rahatça inanan biri olabilir. Hatta inanan biridir. Ama bundan sürekli kuşkulanır."

"Şüphe deme bana... Şüphe etmekten, kuşkulanmaktan kafayı yiyorum ben."

"Şüphe değil, kesinlik insanı deli eder."

"Polisten felsefeci olmaz o zaman."

"Bilemem..."

Aslında ilk iki cinayet, bulanık bir sezgiyle aklımda bir yerleri kurcalamaya başlamıştı ama iyice emin olamıyordum. Zamanında benim de kafama takılan birşeylerdi. Ama o şeyler bu çağda cinayet sebebi filan olmazlardı. O zaman?

Komisere Eskişehir'e beraber gitme teklifinde bulundum.

Bana dimdik bakmaya ara vermeden, "Okan, savcılıktan bir arama kağıdı alalım; bir de Eskişehir Emniyet'e haber verelim," dedi.

Bu angaryadan yine hoşlanmadı genç yardımcı.

VII

Önce eve gittim. Küçük bir çantaya bir iki ıvır zıvır koydum. Notları aldım. Komiseri aradım, beni bir saat sonra Taksim'den alabileceğini söyledim. Sonra da Esin'i aradım. Tatsız bir halim vardı. Hem bu işin ne olduğunu anlamak, hem de hayatıma yeni sıkıntılar eklememek istiyordum.

Artık birer numara verdiğimiz yerlerden birinde buluştuk Esin'le.

Ona, aynı Profesör gibi birkaç kişinin daha öldürülmüş olduğunu anlattım. Korkacağını, ne yapacağız, diyeceğini düşünmüştüm. Duraksayıp, düşünceli davranmaya başladıysa da beklediğimden daha cesurdu. Detayları öğrenmeye çalıştı. Benim komiserlere sorduklarımı o da bana sordu.

Bilebildiğimiz tek ortak noktanın hepsinin yalnız olması olduğunu söyledim. "Bununla Profesör'ün son zamanlarında yalnızlık üzerine aldığı notlar arasında bir ilgi olabilir mi acaba?" dedim. Artık onun bildiklerini de bir an önce masaya yatırmaktan başka çaremiz olmadığını, baştaki planın değiştiğini, işin çözümünde de yer almamız gerektiğini anlattım.

O, böyle bir ortak noktayı pek manalı bulmadı. Ayrıca benim bulaşmamı da doğru bulmadığını söyledi. "Ne işin var orada Allahaşkına? Belli ki büyük bir iş. Bırak çözsünler. Doğrusu, ben onlarla yatıp kalkmak istemezdim."

"O notları hatırlıyor musun?" dedim.

İşin içine daldığımı anlamıştı. Yüzüme boş boş baktı. "Doğru, son zamanlarda hep yalnızlık üzerine araştırıyorduk," dedi, isteksiz isteksiz. "Ama, benim bilgisayara geçirdiklerimin pek azı Profesör'ün kendi notlarıydı. Çoğunlukla alıntılardı. Bir de, bazen üzerine konuştuklarımız olurdu. Ayrıca şimdiye kadar yazdıklarından çok farklıydı. Alıştığımız gibi bir plan yoktu ortada. Sanki ne nereye gideceğini biliyordu ne de tam olarak ne bu-

lacağını. Şaşırtıyordu beni. Benim bildiğim Profesör, sezgilerini bile bir plana göre ayarlardı. Şimdiyse eline bir o kitabı alıyordu, bir ötekini... Bir mantığı da yoktu bana göre. Aldığımız notlar da kopuk kopuktu. Nietzsche'de iki satır arıyor, sonra dönüp Dostoyevski, Tolstoy'a ya da ne bileyim Lacan'a, Spinoza'ya, Jaspers'a, Paz'a, Hermann Hesse'ye hatta Yahya Kemal'e atlıyordu. Bu garipliği ona da söyledim. 'Bu sefer öyle oluyor. Demek ki öyle... Bazen gizli olan kopuk kopuk gelir. Onun örtüsünü birden açmamalısın — o artık olması gerektiğinde apaçık olur. Sabır... Hemen ulaşılan bütünlük sadece bir aldatmacadır. Hazmetmek önemli. Sanırım artık benim de dediklerimi öğrenme, hazmetme vaktim geldi. Hazmederken neyin önce gideceğini de bilemiyor insan,' demişti. Bu araştırma sırasında değişiyordu da sanki. Başka seferinde 'Belki de parçalar arasında müziksel bir bağ var mı ona bakmalı; sonra onların olabildiğince saf bir melodi oluşturmaları için fazla olanları sabırla tek tek atmalı. Hayatımızda da öyle... Birgün, birlikte kendine ait bir sesi olan ama tümüyle ayrı cümleler söyleyen, sadece birkaç eşya kalmalı etrafımızda. Onlara baktığımızda, bizimle sabırlı ya da neşeli dostlarımız gibi konuşan eşyalar ve kendimiz sadece... Yine ulaşılacak olan bir bütün gibi gelmeyebilir kimi kulaklara... Ama artık dili buraya sıçratmalı. Artık plastik sanatlardaki gibi yapmalı ama çok daha sabırlı olmalıyız. Bir rüyayı kurar gibi, kendiliğinden — ama bir bitki yetiştirir gibi de aklıbaşında. Ve elbette sessiz...'"

Yine karışık konuşuyordu. Aslında birşeyler anlıyordum ama o an aradığım bu değildi. İşime yaramazdı. Az sonra Taksim'e doğru yürümeye başlamam gerekiyordu. "Yalnızlık üzerine ne konuşurdunuz?" dedim, acele ettiğimi belli ederek.

" Hepsi yalnızlık üstüneydi dedim ya! 'Yalnız insan nasıl yaşar?' diye bana bile sordu. Aptal yalnızlık şiirlerinden, Robinson Crusoe'ya kadar bulduğumuz herşeyi yığdık ortaya. Son zamanlarda İbn Tufeyl'in Hayy Bin Yakzan'ına takılmıştı. Dediğine

göre zamanında bir çevirisini Spinoza yapmış o romanın. Fakat bazı mezhepler, özellikle Quaker..."

Bu akademisyen kısmının düğmesine basmaya gelmiyordu. İş büyüyordu. Onu takip edebilecek gibi değildim. Benim de kafam karışıyor, komiser muhtemelen meydana doğru yaklaşıyordu. Önümdeki çaydan koca bir yudum aldım; dilim damağım yandı. "Quaker ne ya? Hay Allah! Neyse, şimdi vakit yok," dedim, lafını keserek, "Senden rica, geçen gün kaldığın yazar arkadaşımın evinde oturacak ve bunları toparlayacaksın. Gözünü seveyim, eskiden gittiğin hiçbiryere gitme şu iş biraz belli olana kadar. O neyse, o kitaplarla ilgili de bir bak bence. Yine de biryere ulaşmak istiyordu herhalde." Üzerinde çalıştıkları kitapları hatırlamasını, onları bulmasını ve hatırladığı kadarıyla herşeyi hemen yazmasını ve yazar yazmaz bana mail atmasını istedim. Ayrıca o yazar bozuntusu kız arkadaşımın fıştıklamasıyla barlarda, sağda solda kendini dağıtmamasını... Bunu söyler söylemez de utandım.

Neyse ki o güldü.

"Hay bin kunduz!" dedim, şakasına.

Anlamadı; ama yine de derinlemesine öptüm onu.

VIII

Neden tek bir noktaya takılmıştık tam olarak bilmiyordum. Bir bilim adamına -işin içinde özel bir gıcık yoksa- genelde üzerinde uğraştıkları yüzünden kötü davranılabilir, hatta öldürülebilirdi. Bu kadar ayrı yerlerde yaşayan kurbanların hepsine birden özel bir gıcığın pek mümkün olmadığını düşünürsek, adamcağızı üzerinde çalıştığı konu yüzünden harcadılar, diyebilirdik. Tabii, Profesör için doğru olabilecek bu çıkarımın, kendi halinde dağda yaşayan, belki okuma yazma bile bilmeyen bir dede ile kendi halinde bir ilkokul öğretmeninin öldürülmesi için ne demek olduğunu ise hiç bilmiyordum.

Bunu yolda komisere de anlattım. Buraya çok kolay geldiğimizi ama bunun hiçbirşey açıklamadığını anlattım. Sadece, bir şekilde tespit ettiğimiz ortak nokta ile Profesör'ün son zamanlardaki çalışmaları çakışmıştı.

Yakında, kızın bildiklerini ben de az çok bilecektim ama komisere hemen anlatma taraftarı değildim. Ben bulmuş gibi davranacaktım. Ayrıca eskiden, birara benim de araştırdığım birşeyler geliyordu aklımda. Ama herşey gibi bunları neden düşündüğümü de bilmiyordum. Ve nereye varacağı hakkında hiçbir fikrim yoktu. "Neyse ki, yazarken de olur bu," dedim. Öyledir — bazen, bir duygunun etrafında dolanır dursun; bulman, yazman gerekenin orada bir yerlerde olduğunu seziyorsundur, ya da işte — senin içinde bir yer bilir. O zaman doğru yolda olduğunu sezer — inatla ikna olmaz, dolanır dursun...

— Neydi?..

Yaşarım yaşamımı genişleyen
çemberlerde,
şeylerin üstünde dönenen.
Sonuncuyu tamamlayamayacağım

herhalde,
ama deneyeceğim bir kere.

Dönüyorum tanrının çevresinde,
çevresinde en eski kulenin,
ve dönüyorum binyıllar boyu;
ve bilmiyorum daha; bir şahin miyim
ben, bir borağan
ya da bir koca şarkı mı.

Rainer Maria Rilke[19]

Şimdi biraz ara vermeli, gün çekilmeden parka gidip hava almalı, şu beyzbol oynayan çocukları seyretmeli... Birkaç da bira...

19 Eylül 2012 Çarşamba, aynı otel, aynı raf masa...

Dün, beyzbol kesmedi. Sokak arasında, bağırış çağırış bir basket maçına takıldım zenci veletlerin. Tel kafes ardında filmlerdeki gibiydim herhalde. Sorunlu çocukla maç bitiminde konuşmayı bekleyen, dağınık lise öğretmeni... Sonra cılız bir kadının caz şarkıları söylediği bir yere girdim. Bourbon içtim. Caz, her zaman olduğu gibi hayatın akıp gittiğini söyledi bana. Kulüpten çıkarken yağmura yakalandım. Ama ne yağmur.... Sokakları renge boğan ışıklar, yağmurun altında titreşip duruyordu ve hiçbir taksi beni almıyordu. Birara "Benim ben olduğumu bildikleri için mi almıyorlar acaba?" dedim, bunda bir kasıt arayarak. Yürümeye başladım. Vaktim boldu. Sonunda ıslak ve yalnız bir sıçana döndüm. İyi geldi.

IX

Marangoz'un atölyesi

Eskişehir'e en son, sanırım on yıl önce filan gelmiş olmalıydım. Birden çok değişmiş buldum. Hoş ama bir garip... Zamanında kan revan, boz bulanık ve bazen de rengârenk akan Porsuk Çayı'nda Venedik Gondolları geziyordu. Çayın ortasında adacıklar, alttan gondol üstten tren geçen köprüler filan... Gülesim geldi.

Emniyet müdürlüğünde, memleketin heryerindeki malum girizgâh: Önce elbette çaylar, sonra sözümona şehirler ve polisler arası atışmalar, hertürden karşılıklı şişinme, havalar sönmeye başlarken tanıdıkları sorma, neden sonra dosyalar...

Ben sıkıntıdan ölecek gibiyken ayağa kalkıldı. İki araba, garip bir yukarıdan bakış ve dünyaya sahiplik duygusu içinde, Eskişehir'in içerilerine ya da dışarılarına doğru güvenle ilerledik.

Sonunda yarısı eski evlerden, yarısı yeni apartmanlardan oluşma malum mahallelerden birinde, 'Marangoz'un atölyesi' denen tek katlı yapının önündeyiz. Ben, sevgili Başkomiserim, Okan ve öndeki arabadan inen, Eskişehir Emniyeti'nden biri çok bıyıklı, iki polis...

Ön cephe boydan boya küçük kareler halinde ahşap çerçeve — cam... Geniş, ışık içinde bir atölye. Yerde, sertleşerek siyahlaşmış toprağa karışan talaşlar, süpüren olmadığından eskimiş. Tam karşımızda, bir kıyısı sol köşeye dayanmış, kalınlığı en az on beş santimlik üç metrelik yekpare masif ahşap bir tezgâh var. Tezgahın fil ayakları da tezgâh kadar kalın ve yine aynı ağaçtan masif. Tezgâhın dayandığı duvarda, aynı ağaçtan yapılmış koca bir pano var. Üzerine, rendeler, testereler, kerpetenler, burgular, mengeneler, gönyeler, pergeller, tokmaklar ve çekiçler, her biri boyuna göre, sırayla asılmış halde... Atölyenin ortasında, büyük

bir eşeğin üzerinde, yarım kalmış, biraz kararsa da henüz çiğ bir meşe dolap; yoğun ışığın altında dalgalanıyor gibi. Çelik bir gönye ile az önce dille ıslatılmış gibi duran, minicik bir kırmızı kurşunkalem dolabın üzerine yanyana bırakılıvermişler.

"Herhalde tam çalışırken gelmişler," diye düşündüm, kimse o cellatlar...

Herşey eski ama düzenli. Yatırıldığı yer, filmlerdekine benzer, beyaz tebeşirle çizilmiş... Yine dümdüz hatta pürüzsüz yatırılmış belli ki.

"Ölülerimiz bize ait değil," diye düşündüm.

"Yeni makineleri pek sevmiyormuş Marangoz Amca," dedi Başkomiser, her zamanki espri gücüyle...

"Doğru olabilir komiserim. Kimileri -inatla- ilerlemeye inanmıyor hâlâ. Bazı budistler de inanmaz."

"Yani?"

"Yanisi, bilinçli olarak yeni çıkan birşey, makine filan almamış, bile isteye eski usullerle çalışmış olabilir."

"Garip... Öyle olsa da ne çıkar bundan?"

"Bilmem... İyi mobilya çıktığını siz söylediniz. Komşuları ne diyor?"

Gönülsüzce lafa girdi Okan, "Durmadan çalıştığını, eskiden kimseyle pek içli dışlı olmadığını, arada uzun zamanlar dükkanı kapatıp kaybolduğunu, galiba İstanbul'a gidip geldiğini, ama son üç yıldır pek uzaklaşmadığını, hep işinin başında ve insan içinde olduğunu söylüyorlar. Ne yapacağı belli olmayan bir adammış. Aksiymiş, insanlar hem sever hem de ters birşey yapar diye çekinirlermiş. Ama yaptığı işin namı belli."

"Peki hiç kötü birşey yaptığını görmüşler mi? Hem hiç arkadaşı yok muymuş?"

"Kötülüğünü bilmiyoruz ama bir arkadaşı varmış, Remzi diye biri... Bir süre önce çalıştığı fabrika kapanınca ona yardım eder olmuş. Cinayetten sonra ayaküstü ifade almışlar. O gün başka

bir ilçedeymiş ölçü almak için. Dediklerine göre çok üzüntülüymüş. 'Daha sonra, ifadeye karakola gel!' demişler; ama gelmemiş. Marangoz'u gömdükten sonra kaybolmuş. Dosya bize gelince biz de arattık o ara; ama bulunamadı. Yine de onun yapmadığını biliyoruz. Çünkü ölçü almak için başka bir yerdeymiş. Muhtara çağrı filan bıraktık ama daha ortalarda yok."

"Evine bakalım mı Marangoz'un?"

Yine canı sıkılmıştı Başkomiserin.

Onun duygu değişimlerine ayak uyduramıyordum.

"Ben baktım. Eski bir ev işte, boş bir yer... Birkaç zavallı eşya vardı. Halbuki kendisi mobilyacı..." dedi, sıkıntıyla iç çekerek.

"Olsun! Ben biraz kaptırdım bu işe... Bir de beraber baksak bir mahsuru olur mu?"

Okan, "Nerden sardın bu adamı başımıza?" der gibi, La havle kafası yaptı, göstere göstere... Saygısız velet...

"Okan sen merkeze git, raporu yaz dosyaya; biz seni alırız giderken," dedi, beni kıramayan Başkomiserim.

X

Başkomiserimin dediği gibi, eski semtlerden birindeydi ev. Öyle fazlaca özelliği olmayan bir mahalle. Yeni, sağından solundan çıkıntılarla büyümüş, kimi kısımları hâlâ boyasız, beton-tuğla evlerle, taş avlulu, eski yapısını koruyan evler birbirine karışmıştı. Sokak biraz kırık dökük ama tertemizdi.

Eskişehir Emniyeti'nden resmi bir polis, Başkomiserim ve ben, üç katlı bir binanın önünde durduk. Haklıydı Başkomiser; dikkat çekecek bir yer değildi. Öyle geçen yüzyıldan kalmış, tarihi değerleri var gibi de gözükmüyordu. Yine de eskimiş, yavaşlamış bir zamanı gösteriyordu. Binanın üst katlarına dışarıdan bir merdivenle ulaşılıyordu. Polisin anahtarları şıkırdatarak gidişine

bakılırsa, Marangoz, ayrı bir kapıdan girilen, alt katta yaşıyordu — zamanında.

Kahverengi boyası çoktan solmuş bir kapıdan, belirsiz bir boşluğa adım atıyormuş hissiyle geçtim. Solumuzdan vuran yoğun ışığın altında tüm tozlar ayaklanmış, ancak birkaç tane olduğunu anladığım eşyanın ve odanın hatları silikleşmişti. Eşyayı hayaletleştiren ve gözümü alan toz ve ışık oyunları, çocukluğumun 'perili köşk' duygusuna benzer bir duygu uyandırmış, biraz heyecanlanmıştım. Gerçekten eşya fakiri bir salondu burası: bir masa, üç sandalye, cam önünde iki rahat koltuk, aralarında bir sehpa, yerde eski, kenarları eprimiş kırmızılı siyahlı Kürt işi bir kilim ve karşıdaki duvara dayalı, iki raf ve kapaklı alt bölümden ibaret bir de kitaplık...

"Bu adamlar eşya sevmeyenleri öldürüyorlar galiba," dedim içimden.

İçgüdüsel olarak eşyalara doğru ilerliyorduk ki, "Başkomiserim!" dedi biri.

İkimiz de irkildik.

Giriş kapısında yanında resmi bir polis ve Okan'la birlikte yaşlıca bir adam bize bakıyordu.

"Merhaba efendiler!" dedi, adam.

Okan araya girdi. "Marangoz'un arkadaşı Remzi... Aslında 'Geldim,' demiş, muhtara ama — bakmamışlar," dedi, adamın kolundan tutarak.

İçeriye bir adım attı Remzi. "Beni sorarmışsınız. Canım sıkkındı; yoktum buralarda biraz. Buyrun!" dedi. Genizden ve yavaş yavaş, sanki zorlanarak konuşuyordu.

Önce başkomiser toparlandı. Eliyle yanımıza çağırdı ve yılların mesleki tecrübesiyle yukarıdan baktı adama. Hayatımızın çoğunu işin kendisi değil, öteki insanlara nasıl davranacağımız kaplıyor.

Ben, "İşte! Suçluları dağıtan ilk darbe," diye düşünürken; adam pek tınmadı.

Hatta o da dümdüz baktı komisere.

"Remzi Aktütün değil mi?" dedi komiser. "Seni arıyorduk ne zamandır. Neden haber vermedin? Cenazenin ardından ailenle kaçar gibi gitmişsin."

Adam açıkça suçlanıyordu; ama bunu dert ediyor gibi değildi. Başka, daha büyük bir derdi vardı onun: "Tek dostumu kaybettim efendiler. Hayatımın gülüydü o benim. Onunla yürüdüğüm yol hayatımdır. Kimse bilmez, ne kapılardan geçtik ömrümüzce... O gitti. Ben onsuz bu sokaklarda bir hiçim. Arkadaşımı değil, yolumu kaybettim. Hepten gidecektim buralardan. Ama durmam gerekti. Yolda, içimden bir ses öyle dedi. Dostumun kokusunun olduğu yerde öleceğim ben de..."

İkimiz de sustuk elbette.

"Remzi Bey," dedi komiser, o da etkilenmiş gibiydi, elini yapacak birşey yok gibi açarak ve şimdiye kadar gördüğüm en saygılı haliyle, "üzüntünü anlıyoruz. Ama bazı bilgiler lazım. Biraz oturalım. Bizbize konuşalım. Sonra da karakolda yazılı bir ifade vermen gerek," dedi.

Ellerimizle, artık evin gerçek sahipleri olan tozları ittirip koltuklara oturduk.

Remzi Usta'ya bir sandalye buldular.

Yüzünde birkaç günlük beyaz bir sakal gölgesi vardı. Umutsuz ama derinlerde gururlu bir adama benziyordu. Beyaz gömleğinin üstüne, çizgili, cepleri torbalanmış bir yelek giymişti. Ellerini dizlerine dayadı. Bize sanki başka dünyanın yaratıklarıymışız gibi baktı.

Marangoz'u en son ne zaman gördüğünü, yanında kimse olup olmadığını, şüphelendiği kimlerin olduğunu filan sordu, komiser.

Adamcağız, aramızdaki duvarı delerek uzaklara bakmaya ve herşeye yavaş yavaş, tek tek cevap vermeye başladı. Bir gün önce görmüş, hatta bir eve ölçü almaya gitmişler. Genelde beraber giderlermiş. "Eskiden haftada bir görüşürdük. Uğrardım bir çay içer, sohbet ederdik. Benim iş kapanınca, arada ona yardıma gelmeye başlamıştım. Kimseyle çalışmak istemezdi pek. 'Laf etmek istemiyorum," derdi. Yaşlanmıştı. Ama her işini kendi yapardı yine de..."

"Demek ki gerçekten yalnız yaşıyormuş," dedim, kendi kendime.

"Ona kızan var mıdır, bilmiyorum. Bazen aksiydi. Ondan çekinirlerdi biraz. Belki sevmeyeni vardır. Bilemem... Ama o hakaret, hatta küfür etseler bile karşılık vermez, kafasını eğer bekler, 'Abes birşey yok,' derdi. Bu dünyada ömrünce sevgi dağıtsan, karşındakinin kendi içinde sevgi kalmamışsa, fesatlık ruhunu sarmışsa, yapacak birşey yoktur. Onu bırakacaksın biryerde, kendi çemberinde... Lâkin ondan nefret edecek kadarı yoktur herhalde," dedi. Son sözler boğazına takılmış, gözleri dolmuştu.

Adamcağızı biraz daha dinleyip kalktım. Manzaraya daha fazla dayanamadım. Bazen dalıyor, anlattığı detayı unutuyor, kendini suçlamaya başlıyor, "Adam olamadım ki, dilimi, kendimi ona göre ayarlayamadım ki," diyor, içindeki hıçkırık gelip gelip boğazına takılıyordu.

Onlar konuşurken evi gezdim. Son derece sade bir yatak odası, birkaç elbiselik bir dolap, salondakiyle aynı tipte ama az küçüğü bir kütüphanede, Kur'an dahil birkaç Arapça kitap daha vardı. Ciltlendiği bordo deriler solmuş, birkaç Türkçe roman da...

Hatta biri elli dokuz baskısı Reşat Nuri'nindi hatırladığım kadarıyla. Şimdi o evi düşününce aklımda ışıklı sakinlik ama hafifçe de sert bir duygu uyanıyor.

Sonra çıktık. Remzi Usta'yla Okan karakola gittiler; ifade zapta geçsin diye.

Biz de komiserle Eskişehir'in ortasından akan Porsuk Suyu'nun üzerindeki köprülerden birinden geçtik. O sırada altımızdaki yeşil suyu yararak ilerleyen bir Venedik Gondolu gördük. İçine üç genç kız oturmuş, kıkırdaşıyorlardı. Birbirimize bakıp gülümsedik. Ama çabuk dağıldı gülümsememiz. Remzi bizi dağıtmıştı. İçimden yalnızlığım ve artık çoğu eski ve kayıp olan dostluklarım geçiyordu. Birşeyi yanlış yapmış olmalıydım ki şimdi pek kimse kalmamıştı etrafımda. Kalbimi yokladım. İlk kim gelecek diye aklıma. Öyle ya! Seneca amca 'Dostun yeri dostun kalbidir,' demiş. Bir iki isim düştü içime — ama uzaktılar artık.

Bir kafeye oturduk.

"Çay," dedim, garsona..

Komiserim, bana baktı ve "Kahve!" dedi, yumruğunu sıkarak.

XI

"Yalnızlık duygusunun iki ayrı anlamı var: Bir anlamda yalnızlık "kendini bil"mektir; öteki anlamdaysa, kendimizden [yalnızlığımızdan] kaçıp kurtulma özlemidir. Yaşamın temel koşulu olan yalnızlık, kaygıdan ve kararsızlıktan kurtulacağımız bir sınav ve arınmadır. Bu yüzden, yalnızlık dolambacının çıkış kapısında, mutluluğa, tüm dünya ile yeniden denge durumuna erişeceğimizi umarız.

Yalnızlıkla acıyı özdeşleyen halk dili işte bu ikilemi yansıtır. Aşk acısı yalnızlığın sancısıdır. Birlikte yalnızlık hem karşıt hem bütünleyici duygulardır. Yalnızlığın kurtarıcı gücü, içimizdeki o gizli suçluluk duygusunu açıklığa kavuşturur; yalnız insan 'Tanrı elinin itelediği' kişidir. Yalnızlık duygusu hem bir ceza hem bir arınmadır, bir sürgün cezası olduğu kadar sanki o sürgünden artık kurtulacağımızı duyuran bir durumdur. İnsan yaşamının tümü bu diyalektiğin etkisi altındadır."

Octavia Paz[20]

Eskişehir'den çıkarken, kendimi düşünüyordum yine: evet yalnızdım ama biraz fazla sevimsiz gözüküyordum. Bunalımlı bir yalnız. Tek başına olmayı-kalmayı bir yerden sonra, bile isteye seçmiş, ama şekilde görüldüğü gibi, rahatlamamış, sakinleşmemiştim. Birşeyini eksik kurmuştum ya da hâlâ çok içindeydim hayatın. İçinde olmakla aynı zamanda ayrı olmayı becermek — ama hastalıklı da gözükmemek... Bu nasıl bir beceriydi. Evlenmemek, ama kimseye belli etmeden toplumun iyi olması için uğraşmak, aç da kalmamak ve kimseye yük olmamak — bunun için de adam gibi çalışmak.

Yalnızlığın böylesine örgütlenmiş olmasını modern kafam almadı aslında. O huzur neden bende yoktu? Benden alınan neydi böyle?

Marangoz'un arkadaşı Remzi, Marangoz'un, parasız olanlara bedava mobilya yaptığını, hem de en güzellerini onlara yaptığını ama kimseye söylememeleri şartıyla, yeminler alarak verdiğini anlatmıştı. Çevresindekilere aksi, belki de kötü bir adam olarak görünmekten korkmadığını, hatta böyle olmasını onun istediğini; ama asıl iyi olanın o olduğunu, aslında zayıf, ihtiyaç duyan kimseyi kırmadığını, ama bazı kibirli herifleri suratlarına bakmadan kapı dışarı ettiğini anlattı. Onunla oturup günbatımı seyrettiklerini, ayın o günkü halinden, hayvanlardan ve dünyadan ve biraz da mahalledeki sorunlardan hasbıhal ettiklerini; camiye de tekkeye de gitmediklerini, namazları her vakit değil ama içlerinden geldiğinde, kendi aralarında, atölyenin bir köşesinde kıldıklarını, mahallede hemen herkesin gittiği zikirlere katılmadıkları için laf işittiklerini ama Marangoz'un onları cübbeleriyle birlikte 'gösteriş budalaları' diye küçümsediğini anlattı. Sonra koca adam incecik damlalarla ağladı. "Onsuz, yoldaşsız zor bu hayat efendiler," dedi. "Onun İstanbul'da bir iki tanışı vardı eskilerden, arada gider onları görür gelirdi. Benimse tek dostum oydu. Ama demek ki önce o gidecekmiş... Şimdi, O, toprakta eriyecek; ben burada..."

Yaşamın ağırlık noktası yaşamın içine değil, 'öte'ye yerleştirilince — h i ç l i ğ e —, o zaman, yaşamın ağırlık noktası toptan kaldırılmış demektir. Büyük kişisel ölümsüzlük yalanı, içgüdülerdeki her ussallığı, her doğallığı yıkar, — içgüdülerde olumlu, yaşamı ilerletici, geleceği sağlamlaştırıcı ne varsa, artık güvensizlik uyandırır. Yaşamanın artık hiçbir anlamı yok, diye yaşamak, yaşamın anlamı olur artık...

Nietzsche[21]

XII

Marangoz, Profesör'den önceki öldürülendi. Ondan önce öğretmen, ondan önce dede vardı. Marangoz kafamı karıştırmıştı. Yalnızlık, hiçlik, anlam ve hemen arkasından din çağrışımları. Bu yol da bu macera da başıma geliveren olaylar kadar klişe aslında. Ama klişe bazen kaçmamız değil içine girmemiz gereken birşeydir belki. Belki iş çoğu zaman buralarda olup bitmektedir. Neden direnmeli ki çağrışımlara? Mesela, Profesör'ün Dostoyevski'yle gönderdiği şifre anlamlı olabilirdi. Birileri daha -kimi yalnızlıktan, kimi anlam arayışından- Tanrı yolunda ilerlemeye başlamış olabilirdi. Hatta Profesör de onlardan biri olabilir. Garaudy ya da benzeri sürüyle felsefeci vardı dünyada. Ama bundan cinayet işleyecek kadar ne anlam çıkardı ki?

Eşkişehir arkamızda kalırken Başkomiser, direksiyonu başka bir yöne kıvırdı birden. Sonra da sanki birlikte bir kaçamak yapacakmışız havasında, "Ne dersin Yazar Bey, hazır yola çıkmışken Uludağ eteklerine uzayalım mı?" deyiverdi.

Ona öylesine baktım. "Benim de aklımdan geçiyordu aslında," dedim. Sesim dertli dertli çıkmıştı.

Adamcağız kendini suçlu hissetmiş olmalı ki "Ne dersin Okan, size bir de İskender ısmarlarım orda... Tadınız yerine gelir," dedi.

Okan birşey mırıldandı ama anlamadım. Sadece her zamanki gibi gırtlaktan bir inilti yerine daha makul bir ses çıkardı. Sanırım böyle maceramsı işlerden hoşlanıyordu, Sevgili Başkomiserimin saygısız kankası.

Ama Başkomiser anlamıştı ne dediğini. "Haklısın! Sen bizim çocuklara söyle, savcıyı da ara. Bir izin alalım. Bursa'dakilere de haber verelim. Bizim Recep olacak merkezde. O halleder... Şurda — benim cepte olucak telefonu; 'Recep- Bursa' yazar... Arayıver... Akşam kalıcaz de! Hem biraz gezdirsin bizi kerata."

Yolda, benim yazarlık merakıma sardılar birara. Nerden aklıma gelmiş, bilmemne... Sıkılınca sustular; ben de kafamı cama dayayıp, akıp giden yeşillikleri, kişilikleri kaybolmuş kasabaları ve arabaları seyre daldım. Esin'i düşündüm. Sanki ben biraz hızlı ilerlemiştim ilişkide; oysa onun şüpheleri var gibiydi hâlâ. İçeride bir yerde çekindiğini, kendini tam veremediğini görüyordum. "Belki de yaşadıklarımızdan böyledir," dedim. Aslında gerçekten çok yeniydi. Ben yeni bir ilişkiye açken, kendimi hemen verebileceğimi düşünürken; doğal olarak o değildi. Kafasında kimbilir kaç bin soru vardı. En iyisi buralardan, bu kafa karıştırıcı, insanlardan herşeyin hep birlikte istendiği, bunaltıcı yerden, bir süre kopmak olurdu herhalde. Onu yurtdışına filan götürmeliydim belki de... Başka şeyler yaşamalıydık birlikte. Yakında daha sıcak olacaktı. Akdeniz'de bir yere gitmeliydik mesela. Bir turla... Bir teknenin daracık yatağında sevişmeliydik, sallana sallana... Bir Yunan adasında, beyaz duvarlar arasında...

Arabalar vızır vızır geçiyor, köfteciler, gözlemeciler ve benzin istasyonları, kırmızı kocaman tabelalarıyla, her bir köşeden bağırıyorlardı.

Evet! İkimizin de başka bir ülkeye ihtiyacı vardı.

XIII

Bursa'ya girip, eski garaj kavşağına vardığımızda akşam olmuştu. Garaj'ın yerine koca bir alışveriş merkezi çakmışlar.

Bir süre Bursa'da okumuş, büyümüş, çalışmış bir adam olarak pek sevmem bu şehri. Bana dertli bir çocukluk yaşatmış olmasını affetmediğimden olabilir ama hemen bir sürü Türk şehri gibi, abuk sabuk büyüyüp, güzel olan herşeyini kendi elleriyle talan ettiğini de kimse inkâr edemez herhalde. 'Yeşil' lakabı çoktan yalan olan, havası solunamaz, yavan, tutucu bir yer benim için. Tanpınar'ın güzelim şiirindeki zaman çoktan geçmiş halde.

Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdıyan su;
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakin bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinde gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilâhisi.

Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşıyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.
Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle.
Gümüşlü bir fecrin zafer aynası,
Muradiye, sabrın acı meyvası,
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,
Türbeler, camiler, eski bahçeler,
Şanlı hikâyesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen geçene.

Bu hayâle uyur Bursa her gece,
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin.
Başındayım sanki bir mucizenin,
Su sesi ve kanat şakırtılarından
Billûr bir âvize Bursa'da zaman.

Ahmet Hamdi Tanpınar[22]

Akşam, emniyetten katılanlarla kalabalık bir grup olmuş, Kültürpark'ta bir restorana, kebap yemeğe oturmuştuk. Gevşek erkek böbürlenmeleri devlet konuşulurken ağırbaşlılığa dönüyor, birbirlerine saygıdan kırılırken, alttan alta en edepsizinden laf çakılıyor, sonra birden 'amirim', sofranın basit, hoş görülebilir geyik dünyasını ezerek, daha yukarı dünyalara ait bir edayla, herşeyin bilmedikleri başka bir yüzünün olduğunu, onu da, ancak kendisinin de dahil olduğu üst makamdakilerin bildiğini ima eden bir laf ediyor, hem masanın nizamını hem de kendi otoritesini kuruyordu.

Kasım kasım şişinerek, karşısındakinin tepesine çıkmaya çalışmanın bin yıldır aynen böyle olduğunu attığı düşündüm. Onlarla konuşacağım birşey yoktu. Başkomiserimin attığı bir iki lafı nazikçe karşılamaya çalıştım; ama olacak gibi değildi, herkesin beni araştırdığını, ne menem birşey olduğumu düşündüğünü hissediyordum. Yabancılığım hem onlara hem bana batıyordu. Aralarında, benden hazzetmeyenler, açıkça burun kıvırarak bakıyordu yüzüme. Patlayacak gibi oldum. "Kusura bakmazsanız, biraz eski memleketimi gezmek istiyorum," deyip, sıvıştım. Ben kesinlikle onlardan değildim. Kimlerdendim peki? Ne halt etmeye onların masasındaydım?

Heykelönü'ne kadar yürüdüm. Bursa Erkek Lisesi'nde okuduğum yılları düşündüm. Oradaki arkadaşlarımı... En son yıllar önce görmüştüm yakın olduklarımdan birkaçını. O, sizi bir zamanlar birarada tutan, saatlerce güldüren, coşturan ruhun altta biryerde olduğunu bilsek de, artık ona ulaşamayacağımızı, elimizde gündemlerden kurulu genel cümlelerden başka birşey olmadığını acımasızca görüyor ve sadece ona, genel kısırlaştırıcı olana, onun diline uyabiliyorduk. Acı olan, kendimizi dışarı çıkaramadan yaşlanmaya hazır olmamızdı. Önümüzdeki yıllarda da bundan farklı konuşamayacağımızı biliyorduk. Asla bizim olma-

yan bir dili ezberletmişlerdi bize. Kendimizi anlatmayan, anlatmaması, doğası gereği, daha başından engellenmiş bir dili.

Herkes biliyor ki: biz kızgınlardandık geçmişte, şimdi ise o bastırılmış duygularımızın üzerine günlük dertlerden yapılma alelade bir örtü sermiş halde, her sözümüzden çaresizlik fışkırtarak konuşmaya çabalıyorduk. Elem vericiydi. Onlardan ayrı düştüğümde onları çok özlüyordum. Hâlâ da özlüyorum. Belki artık yurduma hiç dönemeyeceğim ve ölene dek de onları özleyeceğim. Onlara kızmayacağım elbette. Ne haddime... Hatta -artık biliyorum ki- hayatın hangi yönüne gitmiş olursak olalım, nerede durursak duralım — o büyük eşitlik vaktini anlamamız çok yakın. Yo, ölümden bahsetmiyorum. Onun öncesinde, hayatın artık ilerlemediği bir yer de var — öyle bir an da... Ya yine hepimizin içine atılacağı o büyük uçuruma yaklaşmış olmanın etkisiyle ya da bedenlerimizin ve ruhumuzun ilerdeki birşeyle ilgilenmez hale gelmesi yüzünden oluyor bu — ama yaşarken oluyor. Hepimizin, tüm bu hayatın, yani zenginliğin ve fakirliğin, sağlıklı ya da hastalıklı olmanın, hatta hertürden iyinin ve kötünün ilerisinde — ya da işte gerisinde bir yerde, aslında eşit olduğumuzu anlamamız için gerekli olan zaman, yaşarken veriliyor bize.

Velhasıl o an onları görmeye hazır değildim. Sanırım onlar da beni...

Bunun gibi şeyler düşünür, kendi kendime mırıldanırken Heykel Önü'nün arka sokaklarında yürür buldum kendimi. İçgüdüsel olarak liseme doğru yürüyordum herhalde... O anda birileri tarafından takip ediliyorum hissine kapıldım. Biraz dinledim. Evet! Arkamda birileri vardı. İçgüdülerim ya da paranoyam tıkır tıkır çalışıyordu. Benim için mi izliyorlardı bilmiyorum ama huylandım ve birden yandaki bir sokağa girdim. Baktım sesler yine geliyor. Onlar da dönmüşlerdi. Hızlandım. Az sonra dayanamayıp, koşmaya başladım. Allah kahretsin! Onlar da koşuyorlardı. Tekrar bir sokağa, sonra tekrar yukarı doğru bir sokağa daldım.

Sesler hâlâ geliyordu. Sağda bir apartmanın kapısı aralık kalmıştı. Fırlayıp girdim ve kapıyı kapattım. Az sonra, apartmanın yarısı camlı, alüminyum kapısının ardından, karanlıkta sokağa bakıyordum. Evet! Yanılmamıştım.

Çok geçmeden kapı gibi, iki adam peyda oldu sokağın başında. Uzayan gölgelerini iteleyerek geldiler ve tam önümde durdular. Sokak lambasının altında biri bıyıklı, iki iriyarı ve gergin adam — sıcağa rağmen ceketli...

Duvara yapıştım. Apartmanda biri merdiven ışığını açsa ayvayı yemiştim. Neyse ki derinlerde vızıldayan bir televizyonunki dışında hiç ses çıkmadı.

Adamlar telaşla sağa sola bakındılar ve kafalarını sallayarak gittiler. Neden sonra kendimi otele attığımda yüreğim hâlâ ağzımdaydı.

XIV

Yaşlı adamın kulübesi, Teleferik mahallesinin epey yukarılarında, Uludağ'ın eteklerindeydi. Şehrin, demirli beton kolları, ben oraları terkettikten sonra daha da güçlenerek gelişmişti. Eski, yamuk yumuk, tek katlı gecekondu yapılar, karmakarışık bir organizma halinde katlanarak önce yukarı doğru uzamış, sonra dağa doğru, acımasız devlerden kurulu bir ordu gibi yürümüş, dağı tümüyle ele geçirmeden önce yaşlı adamın kulübeciğini nefessiz bırakmışlardı.

Bursa Emniyet'inden katılanlarla beş kişi olmuştuk. Biri yine resmi polisti. Elinde dosyalar...

Beklediğim gibi, yemyeşil küçük bir bahçesi vardı kulübenin. Bahçenin, ortadaki toprak yürüme yolu hariç, tümü çeşit çeşit bitkiyle doluydu. Yanlarına dikili çubuklara tırmanışlarından anladığım kadarıyla domates, biber, marul, fasulye filan... Arka köşeye doğru, ağıl olduğunu sandığım, küçük bir kapama vardı. Keçiler orada olmalıydılar zamanında.

Dosyayla Bursa'da ilgilenen komiserin dediğine göre: evde yaşlı bir çift yaşamaya başlamıştı. Galiba adamcağız öldükten sonra yurtdışından çıkıp gelen oğlu yerleştirmiş onları, korusunlar, diye...

"Yakında uğradım," dedi, Bursalı komiser. Ablak, yer yer kırmızılık basmış beyaz bir yüzü vardı. Bana fazladan heyecanlı gelmişti. Ya da ben de alışmıştım bu işlere... "Hiçbir şey bilmiyorlar," diye devam etti. "Ama geldiklerinden beri bir sürü insan kapılarını çalmış, yaşlı adamı sormuş. Ta dağın öte yanından, başka şehirlerden gelen de oluyormuş. Öğüt alsınlar diye... Halbuki, etraftaki esnafa ya da kahvedekilere göre, yaşlı adamın evine davet edip ağırladığı çok az olurmuş. Genelde terslermiş insanları. Hatta durduk yerde, olmadık şeyler soranlara 'Git ba-

şımdan, biraz işinle uğraş, ellerinle birşey yap, iyi gelir,' der, açıkça kovalarmış."

"Aksi bir ihtiyarcık," diye düşündüm.

Kapıyı, şişman, örtüsü başında hafifçe kaymış bir kadın açtı. Bizi görünce utandı ve bir eliyle örtüsünün ucunu ağzına çekti. İçeri döndü, "Baksana bey!" dedi.

Çok geçmeden, altmışlarında, hafif sakallı, bakımsız bir adam gözüktü kadının arkasında.

Polis durumu anlattı.

Adamcağız iki büklüm, "Halimizin kusuruna bakmayın," deyip, içeri, kulübeye buyur etti bizi.

Tek oda bir yerdi kulübe. Girişin sağında yeni eklenmiş gözüken tuvalet vardı. Yere dökülen, ince beton şap çatlamış, yer yer de çukurlaşmıştı. Ama tertemizdi... Sağda, camın yakınında, yere yakın, uzun bir seki vardı. Karşıdaki, üstünde televizyon, altındaki rafta çay bardakları filan duran büfe, içine pirinç mozaikli betondan bir lavabonun yerleştirildiği, yine betondan mutfak tezgâhına yapışık duruyordu. Tezgâhın altı, bir ipe gerilmiş, rengârenk pazen bir perdeyle kapanmıştı. Setin bitiminde, köşeye yerleşmiş bir buzdolabı bembeyaz sırıtıyordu.

"Hâlâ bu kadar yoksulluk var mı?" diye düşündüm. Sonra da "Var işte!" diye, kendimden utandım.

Biz etrafa baktıkça insancıklar da sıkılmışlar, hallerinden utanmışlardı. "Hikmet Amca'nın oğlu Ahmet Efendi, pek birşeyi değiştirtmedi. Şuraya tuvalet yaptık zorla... Dışarıda zor oluyordu. Bizim de halimiz yok pek... Allah rahmet eylesin, Hikmet Amca, buzdolabı bile kullanmazmış. Buzdolabını da zorla koyduk," dedi adam, mahcup mahcup.

Hikmet Dede, kendisi ve bahçesi için dağdaki minik bir kaynaktan su hattı yapmış zamanında. Elektriği de evin dibine geli-

veren gecekondulardan oğlu çektirmiş. Sonradan eklenen herşeyi söyleyen, tek göz bir odaydı zaten.

Kim, ne ister böyle bir adamcağızdan?

"Camiye gelmiyor, diye, laf ederlermiş," dedi kadın, gözümüze bakmadan. Biz ona bakınca, yanında duran adamı dirseğiyle dürttü; o konuşsun diye.

"Ama herkes de canı sıkıldığında onu bulurmuş," dedi, Başkomiserim.

"Öyleymiş komiserim. Ama kahvedekiler, yabaniydi, hiç insan içine karışayım demezdi, diyorlar hâlâ," dedi kadının kocası, görevini yerine getirip.

"E, napsın adam? Yalnız yaşamayı seviyormuş işte," dedim ve Başkomiserimle bakıştık.

Orada daha başka birşey yoktu bakacak. Çıkarken bahçedeki yalağa damlayan suya baktım.

"Biraz azaldı son zamanlarda ama pek lezzetlidir beyim," dedi adamcağız.

Kadın koşturup bir bardak getirdi.

Gerçekten güzel suydu. Bu suyu nasıl getirdiğini merak edip, kaynağa bakmak istedim.

Komiser, merakımı anlamsız buldu. "Ben bahçede beklerim," dedi.

Okan da "Bu adamı sen buldun," manalı mimikler yaptı — yine göstere göstere.

Kiracı adamla, eve su getiren boruyu takip edip, yukarı doğru yürümeye başladık. Az sonra pek kolay aşılamayacak kayalıklara geldik. Gözüm yemedi, döndük.

Adamın anlattığına göre, yukarıda iki noktada daha, depo gibi su birikecek yerler yapmış dede. Ne güç!..

Depolarda gelen geçen insanlar için bir musluk, hayvanlar için de yalakçıklar inşa etmiş üşenmeden. Hatta arada gider yalakların yakınlarına yem, ekmek, tuz filan bırakırmış. Vahşi hayvanlar gelsin, içsin diye...

Etraftakiler, vahşi hayvanları yakınlara çekiyor diye, bu huyundan da hoşlanmazmışlar. Özellikle bir iki tavuğun kaybolmasından onu sorumlu tutuyorlarmış, hayvanları kümeslere çekiyor diye; ama kimseyi dinlemeyen biri olduğundan yüzüne laf eden olmazmış pek. Orada özel olarak beslediği bir tilkisi olduğunu söylüyorlarmış. Tavukları da o tilkinin yürüttüğünü düşünüyorlarmış.

"E," dedim, "haketmiş gerçekten. Etraftakilerden birinin kafasına takılmış olabilir bal gibi. Ne bu şimdi? Adamcağızın, kendi başına gitmesini bekletmeyecek kadar sinir bozucu bir karakteri varmış. Ayrıca, yastık altında parası vardır diye de canına göz dikmiş birileri olabilir."

Şimdi bunları tekrar yazarken, o zaman da şimdi de çok naif gelen, bu Dersu Uzala öyküsünün yaşanır yanı kalmamış olduğunu görüyorum. Bu dünyayı fazladan düşünen inceliğin, eskiyip zavallılaştığı gibi bir izlenim var kafamda. Sanki asıl olanı atlayıp, detaylarda boğulmamızı isteyenleri sevindirecek bir durum. Biz hergün daha çok nimet peşinde hızlanırken, adamın biri dağ başına hayvanlar için yiyecek bırakıyor. Hem de sakin sakin... Bir de yalak yapıyor. Bunu kimseye de söyleyip böbürlenmiyor. İnanmak gelmiyor insanın içinden. Ancak birşeye, zamanımıza inat olarak yapılabilir bir hareket bu bence. Tek dengeleyen şey: vahşi hayvanların gecekonduların bahçeciklerinde beslenen tavukları uçurması. Gönül, keşke sitelerin organize bahçelerini de talan etseler istiyor. Öyle ya! İnsan ya vahşi hayatın yanındadır ya da evcil olanın. Öyle vahşi olanı evcil evcil beslemek de ne?

İstanbul dönüşü kafam iyice karışıktı. Cesaret edip sordum. "Bu adamcağızı neyle öldürmüşler, peki?"

"Onu da telle," dedi, Okan acımasız bir soğuklukla. "Hepsini aynı adam yapıyor bence... Solu önce çekiyor, ya da sağ dirseğiyle maktulun omzuna bastırıyor, sol daha güçlü kalıyor. O taraftа-

ki izler hep daha belirgin. Muhtemelen biri -ya da bence- iki kişi de elini ayağını tutuyor, debelenmesin diye."

Yine midem kalktı. Bu iş can sıkıcıydı. Aklıma kopuk kopuk birşeyler geliyor; ama hiçbir düşüncenin kuyruğundan tutup ilerleyemiyor, derinleşemiyordum. Herşeyden önce, bana aşırı düzgün gelen bu insanları boğazlayan adamların, nasıl bir ruh haletiyle bu işi yaptıklarını aklım almıyordu. Amatörlük bu olsa gerekti. Ruhum daralmıştı. "Benim onlarla hiçbir işim olmaz," dedim kendi kendime... Sonra da Başkomiserime dönüp, "Benim biraz kafa dinleme vaktim geldi komiserim. Çok çalıştım. Bildiğiniz gibi, yazar geçinmenin, en büyük, hatta belki de tek avantajı, kafana göre takılmak istediğinde; insanların bunu makul karşılamalarıdır. İzin verin, ara verip kendime geleyim," dedim.

Güldü. "Ben amiriniz değilim Hüseyin Bey. Nasıl isterseniz. Yalnız yakınlarda olursanız sevinirim. Hani yalnız olmadığımı hissedeyim diye."

Yine o berbat esprilerinden birini yapmış, o gereksiz memnun gülüşünü göstermişti. Ayrıca bir siz oluyorduk bir sen... Bu ülkede herşey yorucu mu olmak zorundaydı?

Bense sevişmek, üzerime yapışan şu ağırlıktan kurtulmak istiyordum. Mastürbasyona bile razıydım. Bir canlılığa ihtiyacım vardı.

Arabamız, şu görünce şaşırmamamız gereken Gemlik denizini geçip Yalova'ya doğru yönelmişken Profesör'ün alıntı kağıtlarını karıştırmaya başladım. Tekrar aynı cümle... İlahi Dostoyevski,

"Tanrı yoksa herşey mübahtır.!"

"Varsa?" dedim. "Varsa ne oluyor?"

XV

Bütün bunlar, acayip bir dünyada yapayalnız olduğumu hatırlatmaktan başka bir işe yaramamıştı. Bir de bu yüzden öldürülebilirdim. Gerçi, duruma bakılırsa, ben o öldürelenlerin tırnağı olamazdım. Bu da pek iyi gelmedi aslında. Doğru dürüst bir bok yapmamıştım hayatta. Arkamdan ağlayacak bir dostum yoktu. Ardımda ne kalacaktı benden? Dünyanın 'kendini sakla'sını okumuş, nehrin, o büyük suyun çağlamasından büyülenerek, içine, onun akışına bırakmıştım kendimi... O da bütün doğallığıyla, beni bir oraya bir buraya vurarak dağıtmış, paramparça yapıvermişti. Yakında da adı sanı bilinemeyecek bir kum tanesi olarak sonsuzluğun içine — muhtemelen kaynağımdan çok uzakta bir yere, bırakıverecekti.
Tonla insan tanımıştım oysa. Amca'nın dediği gibi:

> *"...kişi insanların arasında yaşadığında unutuyor insanları..."*[23]
>
> *"Zehirli sinekler tarafından sokularak ve sayısız kötülük damlasıyla taşlar gibi oyularak oturdum onların arasında: "Küçük olan hiçbir şeyin kendi suçu değildir, küçük olmak!" dedim bir de kendime.*
> *Kendilerine "iyiler" diyenlerin en zehirli sinekler olduklarını gördüm; tüm masumiyetleriyle sokar, tüm masumiyetleriyle yalan söylerler; nasıl başarabilirler ki bana karşı — adil olmayı!"*[24]
>
> *"Kendimi ve zenginliğimi gizlemek — işte bunu öğrendim orada, aşağıda..."*[25]

Fakat böyle düşünmeye devam etmemeliydim. — Aslında şimdi de etmemeliyim. Ama o zaman daha sağlam bir nedenim vardı: Böyle davranarak sevgili komşumun yine bir işaret

gibi yuvama yolladığı Esin'i kaçırabilirdim. O, beni daha oturaklı, sağlam biri sanıyordu. Onun yarım bakışlı gözlerini, kendince dağılan saçlarını, bana dokunuşlarını düşünmeye çalıştım. Ot içtiğimiz akşam geldi aklıma, yüzümün esnediğini, gülümsediğimi hissettim. Profesör'e sevgi dolu bir selam gönderdim. Gülümsememi kaybetmeden, bir zamanlar içime sığmayan coşkumu besleyen gücümü toplamaya çalıştım. Zorlanarak da olsa, bir süre öyle durdum. Zordu. Hayatımı dolduran hayal kırıklıkları sonunda ruhumu ele geçirmiş, onun çocuksu, pervasız sesini boğmuştu. Olsun! Esin'i bırakmamalı, onunla, şimdilik yanımda olan bu tek umutla, neşemi tekrar kazanmaya çalışmalıydım. Bunu, sadece bunu istiyordum. Bir an önce eve gitmeli, hazırlanmalı, sonra onu aramalıydım. "Güzel bir yerde bir yemek yeriz," diye düşündüm. Sevgili komşum, yalnızlığımı bölsün diye, güzel birşey göndermişti bana; bunun kıymetini bilmeli, kısa da olsa yaşamanın tadını çıkarmalıydım. Jaspers, yarılmış olabilir, yalnızlık kalıcı bir şey olmayabilirdi.

Nah, olmayabilirdi... Maalesef haklıydı. Hayatın -her zamanki gibi- kendine göre başka planları vardı.

Daha komiser kankalar beni evime bırakmadan mesaj geldi. "Slm. Sana bugün mail attım. Polislerin yanında aramak istemedim. Ben annemlerin yanına gitmek zorundayım. Ararım sonra. Sevgiler."

Neydi şimdi bu buz gibi mesaj?

Ben de karşı mesaj attım. "İyi misin? Yapabileceğim birşey var mı?"

"İyiyim. 2-3 gün kalırım. Ben seni ararım."

"Anne babana birşey mi oldu?"

"Yo, benimle ilgili. Ben seni ararım."

"Anlaşıldı! Sen ararsın..."

Komisere, "Beni bara bırakır mısınız? Barmeni özledim," dedim.

Dağınık evime girdiğimde sabaha karşıydı. Dut gibiydim. Ama kafayı vurup yatamadım. Asla yapamam. Radyo... Ella... Ella Fitzgerald... Benim tüm manasız çırpınmalarıma karşın, şu boktan dünyada, herşeyin ama herşeyin anlaşılabileceğini hissettiren, onun buğulu ama aydınlık sesiyle koltuğa yayıldım. Hayat akıp gidiyordu. Ve ben bok gibiydim. Böyle olmamalıydım. Biraz olsun anlayacak kadar büyümüş olmalıydım. İçgüdüsel olarak polislerin verdiği — komiserin sayesinde yanımda New York'lara kadar gelen- meşhur fotokopi tomarına uzanmak istedim. Tomar yere dağıldı. Toplarken tekrar etrafa saçıldı, dalgalana dalgalana... Elimde kalanların en üstündekinde, 'Marcus Aurelius — düşünceler' yazıyordu. Bu bir işaret olabilirdi. Şimdi de yanımdadır o kağıt.

"Koşullar seni kaygılandırıyorsa hemen kendi içine çekil; gereğinden çok ölçüyü kaçırma, çünkü uyumu koruduğun sürece daha egemen olursun ona"

Marcus Aurelius[26]

İşareti anladım ve hemen orada, kanepede uykuya bıraktım kendimi.

Sabah — yani öğlen, Dean Martin'in hafiflik dolu sesi 'Just in time' diyordu açık kalan radyoda. Kalktım. Önce masayı temizledim sakin sakin. Sonra yerlerden kağıtları toplayıp masaya yerleştirdim. Yanına Profesör'ün kitaplarını, araya laptopumu, öteki yana da kendi bulduğum kitapları yığdım.

Hazırdım. Bilgisayarı açtım. Esin, ben yokken hazırladıklarını mail atmış olmalıydı. Alet dızırdadı ve az sonra da florasan maviye boğulup öyle kaldı. Ekranda başka birşey gözükmüyordu.

Telaşla içerilere, dökümanlara filan baktım. Yok!.. Dosya filan bulamadım. Hatta hiçbirşey bulamadım. Bomboştu. Şiirler, son yazdığım roman, hikayeler, senaryo çalışması, ıvır zıvır notlar, hatta bazı özel resimler... Zamanında ne vardıysa şu an ortalıkta değildiler. Canım sıkıldı. "Mutlaka boktan birşey yapıp sildim herşeyi," dedim. Hepsini çöpe atmış olmalıydım bir kriz anında. Hayır! Orası da cillop gibi tertemizdi. Maillerime baktım. Kutu bomboştu.. Sadece masaüstü değil, herşey, herşey silinmişti.

İşte o zaman panikledim. Hemen Esin'i aradım. Telefonu kapalıydı. Mesaj attım "Beni hemen ara!" diye. Bekledim... Cevap yok... Bilgisayarı kurcaladım. Belki başka bir halt olmuştur da herşey bir yere girmiştir, diye. Anladığımdan değil ya! Hiçbirşey bulamadım. Telefon defteri bile silinmişti.

Kalkıp Esin'in evine gitmek istedim. Gittim de... Kimse yoktu elbet. Bir daha aradım. Bir daha mesaj... Yok!.. Çıldıracağım.

Sonunda alay edilme pahasına komiseri aradım.

XVI

Komiser kapımda belirdiğinde, telaştan kuduracak hale gelmiştim. Merhaba, bile demeden "Esin'i bulamıyorum. Başına birşey geldi mutlaka," dedim, nerdeyse bağırarak.

Son derece sakindi Başkomiserim. Birşeyler bildiği kesindi. Elindeki torbayı uzattı. "Hadi oturup konuşalım biraz," dedi, insanı delirtir gibi, sakin sakin içeri geçti.

"Birşey mi oldu? İyi mi?" diye, yine bağırdım arkasından — sinirlenmiştim.

Salonda o çok sevdiği kanepeye yayılırken; ağzına bakıyordum.

"Şu biraları açacak mısın?" dedi, yorgun yorgun.

"Ne birası, söyle Allahaşkına! Ne oldu kıza?"

"Sakin ol! Yok birşey."

Bir şeyler bildiği belliydi. Kızın sağlığına birşey olmadığını anladım. Biraz sakinleştim. Mutfağa gidip, biraları açtım. Esin iyiyse bu acayip tavır neydi? Kızı içeri mi almışlardı? O an bilgisayardan ve maillerden bahsetmemeye karar verdim. Çünkü Esin'in gönderdiği mail hâlâ oralarda, yani benim bilgisayarın içinde bir yerdeyse ve onun içinde Esin'in onlara söylemediği şeyler varsa; kızın başı belaya girebilirdi. Birayı eline tutuştururken, "Hadi çıldırtmayın beni komserim... Ne oldu?" dedim. "Yoksa içeri mi aldınız? Onun bu işle bir ilişkisi yok. Olamaz da... Biliyorsunuz değil mi?"

"Esin Bodrum'da"

"Ben de öyle biliyordum. Ama ulaşamıyorum."

"Onun başka bir adamla ilişkisi var."

Gırtlağımdan en içime asit dökülmüş gibi oldu. Herşey elimden alınıvermişti yine.

"Ona aşık olduğunu biliyordum."

Onun üzerine fırlamak, bu ukala kendini bilmez komiseri dövmek istiyordum.

"Size o mu söyledi?" dedim, gırtlağım yanarak.

"Biz öğrendik."

Yıkım, midemin üstünden bütün bedenime halka halka yayılıyordu. Ellerim titriyordu.

"Beni biraz yalnız bırakır mısınız komiserim? Ben sizi ararım sonra."

Bana iflah olmaz biriymişim gibi baktı. Hiçbirşey demeden kalktı. Onunla kapıya kadar yürüdüm.

"Takma kafana! Fazla kaptırdın belki de... Hem sen benden büyüksün, halledersin. Ne zaman istersen ara, laflarız... İş için değil hani... Ne bileyim, ben de kendimi suçlu hissediyorum biraz."

Bu suçluluğu anlamamıştım ama onunla uğraşacak değildim.

O gidince koltuğa yığıldım. Uzun ve bomboş bir iki saat geçirdim. Ona ulaşmalıydım. Bana birşey söylemeliydi. Böyle olmazdı. Böyle olmazdı...

Tekrar aradım. Bu sefer çaldı ama açan olmadı. Daha kötü oldum.

"Bana neden söylemedin, hayatında biri olduğunu?" yazdım mesaja. Küfür etmek, onu aşağılamak istiyordum aslında. Ama her zamanki gibi kendimi tuttum.

Cevap yok...

Neyse ki içmek, kendini kaybetmek diye birşey var. Hemen sonrasında da: burayı, bu ülkeyi terketmekten, başka ülkelerde başka yalnızlıklar, başka sokaklar, başka barlar edinmekten, o güne kadar hiç bilmediğin bir dilde anlaşmaya çalışmaktan bahseden sayıklamalar var. Hiç büyümedim.

Bara girdiğimde, kafam, içmeden ağırlaşmıştı bile. Bir iki masaya yayılmış birkaç kişi vardı. Berbat birşey çalıyordu fonda. Duvar dibindeki masadan iki kişi dönüp bana baktı. İçimden küfür etmek geldi. Ama onları ilk defa görüyordum burda. Bursa'daki kovalamaca geldi aklıma. Benziyorlardı da... "Hah!" dedim. "Onlar olsa ne olacak?" Ne yapacaklardı ki bana? Boğazımı ortalık yerde sıkıp, barın ortasına yatıracak değillerdi herhalde. Gittim bir tabureye yerleştim barda... İnadına, onlara yakın... Barmen Burak, belli ki bana pek yanaşmak istemiyordu. Az ilerimde, kendi başına içen benden biraz daha genç biri vardı. Yanaştım. Laf açtım. İçki ısmarladım. Konuşmak istiyordum. Konuştum. Anlatmaya başladım. Bir içki daha ısmarladım gitmesin diye. Güçlüymüş, ne yapacağına karar vermiş gibi "Bu kez kesin gideceğim, öylece kaçacağım! Bitecek bu iş sonunda," dedim, birkaç kez.

Fakat çocuk, anlayamadığım birşey deyip kalktı. Yokoldu.

Benim ikili oradaydı ama... Kafalarını eğmiş, aralarındaki minik masaya bakıyorlardı dimdik.

Ben de onlara baktım. Sonra da "Gidicem!" dedim, Burak'a dönüp. "Kesin gidicem. Siz de bu lanet olası barda çürürsünüz." Sanırım bir tepki umuduyla, aynı cümleyi bir daha ve daha yüksek sesle tekrar ettikten sonra gücüm kalmadı — sustum. İçime döndüm. Sonra da mırıldandım kendi kendime, "Öyle birşey olmayacak biliyorsun. Evinde, toz, nasıl üzerine konduğu nesneleri silikleştiriyorsa giderek, senin bu sayıklamaların da ruhunu kaybedecek... Cek? Kaybetti bile... Şimdi, dünyanın sana gönderdiği minicik bir hediye bile senden apar topar kaçıyorken; sen yine sonuçsuz sayıklamalarına dönmüşken, buraya, bu siktiğimin barına, yanındaki tabureye nasılsa düşmüş bir adamcağıza tüm bunları, başka, daha derin konular gibi anlatmaya çalışsan da, o hareketsiz bırakan çaresizlik ensene acımasızca bastırmaya devam edecek... Umudunun olmadığını tekrar göreceksin. Gidip vahşi hayvanlara yem verecek gücün yok senin. Senin şu an hiçbir gücün yok. Bir iki resim olsaydı bari dönüp baktıkça gülümseyeceğin."

Sanırım epey içtim. Burak küfürlerime karşın içki vermeyi kesince, direnemedim kalktım. Gitmeden, hâlâ orada olan ikiliye bakmak istedim dönerek, ama dengemi kaybettim. Ve iyi bir sarhoş gibi yavaşça devrilmeye bıraktım kendimi. Ama yere ulaşamadım. Şaşkınlıkla farkettiğim gibi biri kolumdan tutmuş, ayağa kaldırmaya çalışıyordu. Sonra öteki kolumdan da tutuldu. Kafamı çevirip yüzlerine baktım yangözle, teker teker...

Onlardı. Hiçbirşey demiyorlar ama yüzlerine bakılırsa, benden iğreniyorlardı.

Doğrulup, kollarımdan silkelemek istedim onları. Hafifçe dikleşmeye çalıştım ama devam edemedim. Hiç gücüm yoktu.

Onlar, beni sürükleyerek dışarı çıkardılar ve bir taksiye atıp kayboldular.

Ne garip, iki tane şimdi var yazarken. Şimdi, İspanyolca Nuevo York'ta malum otel odasında, sakalları salmış, bunu yazan ben; bir de o bardaki şimdide sonsuz hayalkırıklıklarıyla sonsuz daralan ben... O şimdi de sonsuz herşeydi, bu oteldeki şimdi de...

XVII

Evde başım ağrıyarak uyandım. Metalik Bach, kulağımın dibinde beynimi deliyordu.

Komiser...

Açmadım.

Sustu.

Yine uyudum. Yine çaldı. Yine açmadım.

Yine uyudum. Yine çaldı. Yine açmadım. Sonunda telefonu tümden kapattım. Öylece bunalımıma saplanıp, bilemediğim bir süre geçirdim. Midemin ağrısı dayanılmaz olana kadar da sadece çiş için yatağı terkettim. Herşey darmadağınıktı. Elime gelen herşeyi dağıtıyordum. Evin içinde geziniyor, kendi kendime söyleniyor, "Şu kız... Onu ben çağırmadım ki evime. Baktı ve 'Bu adam da geçici,' dedi. 'Bundan koca olmaz,' dedi. Ve gitti... 'Bu yeteri kadar erkek değil,' dedi, belki... Ya da... Bu kadar basit mi yani? Bilmiyorum. Tamam... Benim gelecek planları için pek de güvenilir biri olmadığımı herkes görebilir. Ama ben dürüstüm. Neysem oyum. Ortadayım. Eyvallah! Mağazalarda gördüğü ya da durup durup karıştırdığı dergilerdeki, o her yanı başka parıldayan şeyleri ona alamazdım. Belki de alırdım; biraz sıkışıp... Ama almam mı gerekiyordu? Ne oldu felsefe filan? Hem niye geleceği düşünüyorum ki? Ya da o düşünüyor? Herkes neden sadece geleceği düşünüyor sahi? O asla olamayacak geleceklerini, o çoktan ipotek altına alınmış, belirlenmiş, bu yüzden de içi dışı silinerek yok edilmiş, siktiminin geleceklerini..." filan diyordum. Sonra kağıtları bulup, alıntılar okuyordum yüksek sesle... "Ne demiş, Marcus Amca?" deyip, *"Üçbin yıl ya da bunun on katı bile yaşasan, hiç kimsenin yaşamakta olduğu yaşamdan başka bir yaşamı yitirmediğini, yitirmekte olduğu yaşamdan başka bir yaşam yaşamadığını aklından çıkarma; Aslında hiçkimse ne geçmişi ne geleceği yitirir, çünkü sahip olmadığı şeyi kim alabilir ondan?"*[27] alıntısını, defalarca, kelimelerin hakkını vererek, yarı başımdaki kendini bilmez ha-

yaletlere okuyor, sonra da böylesine, kesin haklı çıkmanın guruyla, tekrar içkiye başlıyordum.

Sonunda bir öğlen kapı çaldı. Başkomiserim...

"Çayın var mı?" dedi, bezgin bezgin.

Yüzüme, ne olmuş bu adama, gibilerinden bakınca, günlerdir traş olmadığımı, bir haftadır üzerimdeki tişörtle yatıp kalktığımı, belki de fena halde kokuyor olabileceğimi düşündüm. İçeri buyur ettim. Oturması için malum kanepeyi gösterdim ama o beni kolumdan tutup banyoya götürdü.

"Bir yüzünü yıka istersen," dedi. Polis, polis işte!..

"Tutuklandım mı?" diyecektim, "Peki!" dedim, onu anladığımı belirten yarım gülüşle. "Çay oradaki kutulardan birinde olacaktı."

"Ben hallederim."

Yüzüm berbat gözüküyordu. Traş kremini fırçaya en isteksiz halimle sürerken sıkıntılı sesini duydum:

"Çaydanlıklar kaç yıldır yıkanmıyor? Küflenmiş lan bu!"

Fırça, yüzümü köpüğe boğarken, elim kendiliğinden yavaşlıyor, herşeyi olduğu gibi bırakmak, az önceki halime dönmek istiyordum. Ama kibarlıktan devam ediyordum, "Sende bir nötron kadar Cengiz Han tohumu yok," diye kendime söylene söylene...

O yine bağırdı. "Biri daha... Kayseri'de..."

Köpürmeyi bırakıp kapıyı açtım. "Aynı mı?"

"Evet, boğulmuş, aynı yöne uzatılmış, eller göğüste çarpraz, kafa sola dönük. "

"Ben ellerin çarpraz olduğunu bilmiyordum," dedim.

"Hepsi... Ölü resmi görmekten miden kalkıyor diye resimlere bakmadın."

"Bu birşeydi," dedim, bulanık kafamın içinde, kendi kendime.

Ama beynim hâlâ hiçbir akıl yürütmeyi yapmak istemiyordu. Ellerim de bu traşı bitirmek, vücudum da yıkanmak...

Herşey elimden düşsün istiyordu. Ellerimi gereğinden uzun süren traş sonuna kadar idare edebildim ama vücudum yıkanmayacaktı. Belli ki benden bir süre daha hayır beklenmezdi.

Yüzüme su vurup çıktım.

Komiser, camın yanındaki sandalyeye tünemişti. Işığa boğulmuş bir siluet, hayaletimsi birşey gibi gözüküyordu.

"Yazar kısmısı böyle olur derlerdi de, inanmazdım. Hava olsun diye, kusura bakma — artistlik yaptığınızı düşünürdüm. Ama yine de şanslısınız biliyor musunuz? Ben hayatta bir kere olsun böyle bırakamadım kendimi. Yıllardır orada hergün beni bekleyen bir masa oldu. Karım, beni sap gibi bırakıp annesine gittiğinde bile sabah kalkıp traşımı oldum. Ve sabahın köründen gecenin dibine kadar hiç ara vermeden karşıma dizilen soysuzlar, cinnet geçirenler, istemeden katil olmuş cahillerle, talihsizlerle sohbet etmeye devam ettim. Hep güçlü olman gereken biryer orası..."

İlk defa onun hayatına ilişkin birşey duyuyordum ondan. Ama kime üzüleydim şimdi, ona mı bana mı?

"Çay vereyim mi?" dedi.

"Neden başka birşey içmiyoruz? Bira var orda," dedim, içeriden yakaladığım bir sandalyeyi camın yanına sürüklerken.

O çay getirdi.

Oturdum. Enfes şekilde yorgun ve isteksizdim. Öyle bir yüzyıl kalabilirdim.

Çaylar elimizde karşılıklı bakıştık.

Camdan vuran yaz ışığı, pislik içinde yüzen evimi nura boğuyordu.

Komiser, ne kadar olgun ve sert ve yaşlı ve de hüzünlü gözükmeye gayret etse de, taze güneş, genç hatlarını ele veriyordu. Benden genç, biraz patavatsız, berbat espriler yapan biriydi. Hayatta en nefret ettiğim işi yapıyordu. Ama onu seveceğim bir yanı

vardı. İkimiz de dünyaya atılmış, muallakta kalmış aptallardandık. Düzgün olmak zorunda olan aptallardan...

İnsan aptal olsa da seçim için bir hakkı var mıydı gerçekten? Şimdi, buralara kadar gelecek yolu tek başıma ben mi seçtim? Herşey içiçe girmiş olamaz mı? Sevdiğim, saygı duyduğum insanlar, çevremdekiler öyle istedi diye yapmış olamaz mıyım çoğu şeyi? Dışarının etkisi hiç yok mu yani? Hatta hiç görmediğim, kitaplarından sevdiğim yazarları kırmayayım diye... İnsanları kıramıyor diye 'zavallı' kalmış olanın seçimi hangi noktada başlıyor acaba? Ben istemediklerimi hayatımdan çıkarırken bu kadar yalnız kalacağımı biliyor ve bunu mu istiyordum? Yoksa hayal kırıklıklarıyla dolu her türden ilişkiyi ben mi kurdum? Nereye kadar katlanmak, nerede seçim yapmak zorundaydım? Yaptığımız seçimler mişiz, tasarlayıp kuruyor muşuz kendimizi... Kusura bakma Sartre Amca, tek laf var: o da öteki amcada, yanlış hayat doğru yaşanamıyor; yanlışın da nerede başladığı belli değil.

"Aşık oldun değil mi?" dedi.
Yüzümü yamulttum, yapacak birşey yok manasına.

"Kızı, daha ilk senin evine getirttiğimde anlamıştım aranızda birşeyler olacağını. Siz artist kısmı bize pek prim vermezsiniz ama bizim de kendimize göre yeteneklerimiz var. Ukalalık olacak ama ben, insanlar, hatta eşyalarla insanlar arasındaki bağları görürüm, olacakları da — olmuşları da... Bir yerde sırt sırta durup başka yerlere baksalar da, yanyana geçip gitseler, bambaşka insanlarla konuşsalar da o altın bağ gözüme ışıldar. Aşk bağını da görürüm, örgüt bağını da... Belki o yüzden başkomiser yapmışlardır. Aslında aranız olsun da istedim. Sende tüm ruhuna, hareketlerine sinmiş derin bir hayal kırıklığı var. Bu insanı hüzün duymaya zorluyor; onda da ne yapacağını bilmez, tüm o cafcafına karşın sığınacak yer arayan bir hal... Eve, buraya geldiğin-

de gördüm o bağı. Hoşuma gitti. Bırakınca oluverecek kadar da güçlüydü. Kusura bakma ama oyun gibi... O sabah senin evine gelince, sonra da siz buluşunca, tamam, dedim; kendi kendime — güldüm yani. Hatta Okan'a 'Herifin işi bitti!' dedim. Ee! Erkeğe yakışır o yollar. Bağları takip etmeli erkek — kaderine sahip çıkmalı. Karım beni niye terketti sanıyorsun?"

O an merak etmiyordum aslında. Anlatmasa da olurdu.

O da anlatmadı zaten. "Bakacak mıyız şu işe?"

Ne diyeceğimi bilmiyordum. "Bana gerçekten ihtiyacınız var mı?" diyebildim.

"Bilmiyorum. Belki de bir arkadaşa ihtiyacım vardır," deyip, çayından bir yudum aldı. Sonra da ellerini dizlerine vurarak kalktı. "Yarın bir uğrarsan sevinirim."

Dudağımı büküp, umutsuzca baktım komisere.

Yüzüme ciddi ciddi baktı komiser. Sonra bir çocuğa gülümser gibi gülümsedi. "Güzel bir gün aslında. Yürüsen açılırsın."

İçimden "O işler öyle olmuyor Nevzat..."dedim. Komiser Nevzat? Olmadı... Saçma bir ad...

O gidince biraya döndüm. Profesör'le konuştum kendi kendime... Esin'i sordum ona. Ne yapmam gerektiğini... Yüzüme baktı sadece. Uzun uzun... Sonunda telefonun elimde olduğunu ve Esin'i aradığımı gördüm. Cevap yok... Tekrar aradım. I- ıh!.. İçim çok fena oldu. "Onun, o herifin yanında, birlikteler... O yüzden açmıyor," dedim. Kendimi küçük düşürmek pahasına bir daha denedim. Hayır! Tık yok... "Eğer önümüzdeki dakikalarda bir yanıt gelmezse, tekrar, sonsuza kadar tekrar yalnızım," dedim. "Bir daha böyle bir duruma düşecek ne zamanım, ne halim olur."

Sonunda bir mesaj yazmaya karar verdim. Bütün kızgınlığımı kusacak, onun onca felsefeye rağmen nasıl sıradan biri olduğunu yüzüne vuracaktım. İlişkimiz o kadar da uzun sürmemişti

aslında, neden öyle düşmüştüm acaba? Saatlerce yazdım sildim, yazdım sildim. Galiba en son vınlayarak giden mesajda "Biraz kötüyüm, seni çok özledim, " yazıyordu.

Cevap gelir diye, azıcık bekledim. Gerçekten azıcık... Elimdeki bütün olanakları bitirmeden tümüyle bekleme durumuna düşmek istemiyordum. Şimdi de bu zavallı notu kendime yakıştıramamıştım. Yazarlığıma yaraşır bir mektup yazmalıydım. Birden mail kutusu geldi aklıma. Tekrar panikledim. Benim bilgisayardaki ve mail kutumdaki dosyalar sadece silinmemiş de başka yerlere aktarılmışsa onun yazdıkları da başkalarınca okunmuş olabilirdi. Hatta kesin...

Tekrar bir mesaj attım. "Evet özledim ama ortalıkta bir tehlike durumu var buluşmalıyız. Geliyorum. Bana mail atma! Tüm mailler silinmiş. Arama da... Gelince ben ararım seni."

XVIII

Ertesi gün Bodrum'da limanda bir kahvede oturuyorduk...

Birbirimizin yüzüne bakamıyorduk. İstanbul, Bodrum havalarından konuştuk. Aşık olanın küçük düşmesi ne ağırdır. Hâlâ direnmesi, arkada bıraktığı, ondan haksız yere alındığını düşündüğü şeyi geri almak için umutsuzca çırpınması ne elem vericidir. Ve başka bir bakışa göre ne komik...

Ben dayanamadım. "Çok mu seviyorsun?" dedim. Sesim kılçıklı çıkmış, ikimiz de bunu farketmiştik.

"Alışkanlık sanırım."

"Sanırım ben pek hoşuna gitmedim."

"Hayır! Düşündüğün gibi değil."

"Ne düşünüyorum ki ben? Senin için yaşlı ve gelecek vaat edemeyen biri olduğumu düşündüğünü."

"Hiçbir şey anlamamışsın. Yaş da değil, gelecek de umurumda olan... Sadece, şimdiye kadar bir oyun gibiydi yalnızlık. Yalnız, öyle ayrı olan insanlarla takılmak filan... Kendine 'yalnız' diyen bir sürü insan vardı etrafımda... Ama önce Profesör'de gördüğüm sonra da seninle olunca anladığım şey değilmiş onlarınki. Profesör, bana kapalı ve biraz uzakta gelirdi. Onunla daha da yakınlaşmak gibi bir isteğim yoktu. O başka bir dünyadan birşeyler söylüyor ben de dinliyor ya da yazıyordum. Ama sen... Seninle sevişince, seni tümüyle istedim. O zaman da korktum işte! Çünkü seninki gibi kristalize olmuş bir yalnızlığın beni ezip geçeceğini, dünyayla bağımın kalmayacağını, mutsuz olacağımı gördüm. Bununla başademezdim. Kadın, bağlanmayı ve çoğalmayı sever. Ancak bazı erkekler gerçekten kopkoyu yalnız kalabilir. Bizim yalnızlığımız kimseyle görüşmediğimiz vakittir. Sizinki kimsenin kalmaması ve başkasını istememeniz. Sana bağlanılamaz. Gerçek yalnızlara ulaşamazsın da bağlanamazsın da... Bu nasıl yorucu biliyor musun? Ben bağlanmazsam, mutlu olamam, kendimi bulamam."

Doğrusu, kendime göre, gayet anlaşılabilir, hatta sıradan bir aşk acısı çekerken, bu garip felsefi tartışmaları beklemiyordum. Ben de bununla başedebilecek halde değildim. Yine de, bir yandan içimin yangını ve yıkımıyla uğraşırken bir yandan da onun dediklerini düşünmeye başlamıştım. Sonunda, birden tüm kadınlarla yaşadığım sorunu gördüm. Onlar, çocukluğumdan beri, kendi kendime kurduğum, iç konuşmalarla duvarlarını ördüğüm yalnızlık evimin duvarlarını aşıp içine yerleşmek istiyorlardı. Gayet dişi bir istekle... Bense onları, bir içgüdüyle ve sonsuz bir inatla hep ayrı bir odada tutuyordum. Tutmuştum. Haklıydı... Esin'i tümüyle anlamıştım. Anlayan affeder. Sustum. Yapacak birşey yoktu. Ben buydum — ya da bu olmuştum işte. İçimdeki terkedilme acısına, hiçbir zaman olmayacak duygusu da karıştı. O adam olsa da olmasa da olmayacaktı. Esin bunu daha önce ve doğru yerden görmüştü. Ben sonsuza dek yalnızdım. Bu böyleydi. Gözlerim yaşardı.

"Evlenecek misiniz?" diye, kekeledim.

"Bilmiyorum."

Burnumdan acılı bir nefes çıkararak güldüm. "Evleneceksiniz, yani... Hayırlı olsun!"

O konuyu değiştirmek istedi. "Seni de, Profesör araştırmasını da bıraktığım için üzgünüm gerçekten. Ama..."

"Şimdi geliyorum," deyip, ayağa kalktım. Bir nefes almaya ihtiyacım vardı. Hazmetmeye... Hazmetmek önemli... Esin'in dediğine göre, Profesör de böyle söylemişti.

Neden sonra, tekrar yerime oturduğumda, ben de başka bir gezegendeydim artık. Ona oradan -sanırım acıyla- gülümsedim.

O da ait olduğu yeryüzünde, konuşmasına kaldığı yerden devam etti: "Gerçekten seni de o cinayet araştırmasını da bıraktığım için üzgünüm. Özür dilerim. Ama olması gereken buydu. Sanki birden beni aştı bu işler. Hayatım elimden kaçıyor gibi geldi. Bir karar vermem gerekiyor gibi hissettim. Belki 29 yaş sendromudur. O eski erkek arkadaşımdı zaten. Seninle olduğumuzda yeni ayrılmıştık. Ben istemiştim ayrılmayı. Evet, benimle evlenmek istiyor. Sana çaktırmadım ama sürekli arıyordu. Bir bilgisayar firmasında müdür. Lafın gelişi değil, gerçekten düzgün biri. Hayata sahip, beni sıkmaz. Hem babam birden fena hastalandı. Ölmeden benim evlendiğimi görmek istediğini söylemiş anneme."

Soracağım herşeyi cevaplamıştı. 'Düzgün biri...' Ne kadar çok duymuştum şu lafı. Daha fazla durup, onun gözünün önünde titreşen perçemini seyredip acı çekmeye devam etmenin manası yoktu. Hesabı istedim.

"Hemen gidiyor musun?" dedi.

Diyecek pek bir söz kalmamıştı. O ağır aşk romanlarındaki gibi böğrümden hançerlenmiş olarak kalkacak, hiçbir şeye ger-

çekten bağlanmadığım, hiç kimsenin de bana bağlanamadığı, Esin'in dediği gibi kristal yalnızlığıma, kümesime dönecektim.

"O kitapta yalnızlık ve din üzerine çalışıyorduk. Sana o mailde de yazmıştım. En başta söylemek istemedim. Birden korktum çünkü. Senin için de... Halen de korkuyorum. Bu seri cinayetler filan bizi aşacak, hayatımız, kimse birşey bilmeden, anlamadan yok olacak gibi geldi. Çeşitli mezhepleri, tarikatları inceliyor, notlar alıyorduk. Ama henüz bir eksene oturmamıştı. Onun kafasını, nereye varmak istediğini bilmiyorum. Kafası karışıktı zaten... Sana mailde attığım notlar bu usb'nin içinde; belki işine yarar, ya da işlerine... Bu ikimizi de aşıyor sanırım. Ver bırak... Bence yani... Sanırım bizim gibilerin geri çekilmesi gerekiyor. Bunu anladım artık. Bu başedilebilecek bir şey değil. Sizin zamanınız gibi değil. Belki de 'Başka yere gitmek!' diyorsun... Ne bileyim. "

Beni düşünüyor gibiydi. Ama acıdığı için... Daha da kötü hissettim. O an cinayetlerle de bütün bu işleri başıma açan Profesör'le de ilgilenecek halde değildim. Onun da dikkat etmesini söylemeliydim ama kızgın, acılı bir kilit içindeydi dilim de ruhum da... Konuşamadım. Çünkü konuşmak değil, bir iki tokat atmak istiyordum. Hem sadece ona değil, etraftaki herkese... Elime tutuşturduğu usb'yi cebime attım. Yüzüne son kez baktım.

Evime gelip yüzüme derinlemesine baktığı o an ile bu benim biraz yargılar gibi olduğunu düşündüğüm bakışım arasında ne kadar zaman geçmişti ki?

XIX

Ey yalnızlık! Ey yurdum yalnızlık! O kadar uzun süre yabanıl yaşadım ki, yaban ellerde, sana dönerken gözyaşı dökmemek mümkün değil!

Nietzsche[28]

Uçakta kendi kendime söylendim durdum: "Felsefeye n'oldu? Hani dünya değişitiriliyordu, kimse dinlenmiyordu?"

"Gençler, 'genç' yani öteki söyleyişiyle 'yetersiz' olduklarını, asıl dünyaya hakim olanların — büyükler, sözümona olgunlar olduğunu, en sonunda onların sözlerini dinlemenin herkes için iyi olacağını düşüneliberi dünya daha kötüye gidiyor," dedim.

Sonunda gençlerden umudum kalmadı. Dostlarımı düşündüm: "Zamane Eyüp'leri... Eh! Belki onun kadar 'düzgün' değiller, ama dostlar açısından ondan çok daha talihsizler. Günlerce tek laf etmeden Eyüb'ü dinleyen dostlar nerede şimdi?" dedim.

Sonraki birkaç gün, yatak - bar ve boş boş bakılan televizyonla geçti. İçacısı önce kızgınlığa evrilmiş, sonra da beklendiği gibi, sıkılmaya dönmeye başlamıştı. Hâlâ yorgun ve bezgindim. İçimdeki umutsuz boşluk büyümüş — ama kendimi tanıdığım topraklara da girmiştim. Yaşlılık, en azından bu topraklardaki deneyimimi artırmıştı. Bununla başedebilir, tekrar güçlenebilirdim. Bu düşmüş, nedensizce sürünen halden çıkmalıydım. Birara "Aylar önce yazmaya başladığım kitaba döneyim, unuturum bu hikayeleri," diyerek masanın başına oturdum. İçimden hiç gelmediği halde, kendimi birşey yapmaya zorladığımda olduğu gibi, açıkça midem bulandı. Açmadan kapattım. Evi toparlamaya çalıştım. En azından ortalıkta duranları bir kenara çektim.

Evde günlerdir Charlie Haden'ın aynı albümü döne döne çalıyordu.

"Bir konserden aklımda kalan 'Yalnızlık' diye, bir müzik parçası vardı sanki," deyip; Google'a 'yalnızlık' yazdım. 0.13 saniyede 4.340.000 sonuç buldu. İngilizce, 'loneliness' yazdım: 0.24 saniyede 28.700.000 sonuç buldu. Onların daha yalnız olduğunun ispatı... Ama buldum, Schubert'in bir lead'i... Tekrar tekrar dinledim. Liriklerin enfes de bir çevirisini buldum.

Yalnızlık

Bir bungun bulut gibi
Geçer aydınlık göklerden
Çamların doruklarında
Esiverince bir yorgun yel:

Ben de öyle çizerim yolumu
İleri ağırlaşmış adımlarla,
Pırıl pırıl, neşeli yaşamda,
Yalnız ve selamsız.

Ah, hava nasıl da dingin!
Ah, dünya nasıl da ışıklı!
Daha fırtınalar azıttığında
Bile bunca sefil değildim.

Wilhelm Müller[29]

Sonra, yaz öğle sonrasının hafif esintisi penceremdeki sararmış tül perdeyi kendince oynatırken yerimden kalktım ve Bodrum dönüşü, girişteki anahtar çanağına atıverdiğim usb'ye uzandım. Sanırım işin ikinci yarısı o zaman başladı benim için. Parça parça notlardı bunlar. Okudukça benim de birşeylere bakmamı gerektiriyordu. Bazen, roman yazarken girdiğim o sakin araştırmacı havasına bayılırım. Kendimi, o her bir adımda daha ileriye kaçan bilginin peşinde, hiç huzursuzlanmadan ömrünü feda

eden, asla onlar gibi olamayacağım insanlara, kısa süre de olsa, yakın hissederim. Tabii kısa bir süre...

Hem Esin'in notlarında söylediği hem de ne zamandır aklımı kurcalayıp duran şeylere bakmak için kitaplar arasında dibildendim, birkaç gün — notlar aldım.

Birbirini çağıran kelimelerin, konuların ve işaretlerin, dünyanın neresinden gelirse gelsin, giderek bir noktada toplanması beni heyecanlandırdı. 12. Yüzyılda İbn Tufeyl'in Hayy Bin Yakzan'ından günümüzde Michel Tournier'in Cuma ya da bir Pasifik Arafı'na kadar nerdeyse anlam düşümüne uğramadan uzanan bir felsefe, edebiyat, deneme zinciri ile; bu topraklarda binlerce yıldır, eller, nefesler vererek yürüyen tasavvufun arayışları arasında, yakın, nerdeyse aynı yeri işaret eden duruşlar, sözler vardı. Anlamlar birbirine gidiyor, kapılar birbirine açılıyor gibiydi.

Birkaç gün sonra komiseri aradım. Kayseri'deymiş; yarın dönecekmiş... "Gelince müsaitseniz, konuşalım mı?" dedim.

XX

Sonunda yine emniyet müdürlüğünde, komiserin malum odasındaydık. Camlar yine tozdan perdeyle kaplanmıştı.

Okan, her zamanki dinamizmiyle beni görmediği tüm zamanlar için derinlemesine süzüyordu. Kalktı, kapıdan bağırarak, çay söyledi hepimize.

Komiser beni gördüğüne sevinmişti.

Ben de onu gördüğüme... Onu tekrar, o yarısı uyduruk modern, yarısı köhne ofisin ortasında, o masanın arkasında görünce, aramızda dostluk benzeri birşeyin geliştiğini anladım. Bir polisten dost! Beni gençliğimin en toy ve güzel zamanlarında, karlı bir Şubat gününde, gözlerimi bağlayıp, çırılçıplak soyan, tuvaletlerde, hortumla buz gibi sularla yıkayıp, beynime ve çüküme elektrikler vererek işkence edenler de polisti. Evime gelip, içkimi içen, benim durumuma kafa yoran, anlamaya çalışan şu adam da...

Kimbilir, belki daha önceleri o da o yollardan geçmişti. Zamanla yaptıklarını içi kaldırmaz olmuş iyi tarafı her nasılsa baskın gelmiş, şimdi de hayatın başka yönleri, bakışları olduğunu düşünerek yumuşamış; hatta şununla şunun arasında aşk olacak mı, diye meraklanan biri olmuştu. Mümkün mü? Hayır!.. Dünyaya öylesine, bile isteye acılar vererek, yıkımlar dağıtarak yaşayan biri, sonsuza kadar başka biri olma olanağını kaybetmiştir.

Şeytan, Eyüb'e çektirdileri için pişman olmuş mudur? Belki buna izin verdiği için Tanrı olmuştur.

Güneş, belki hergün herkes için doğacak ama ben ölene dek benim için başka, işkencecim için başka doğacak...

Tabii zaman diye birşey var. Yaşlanmak, başka türden bir anlayışı da geliştiriyor içinde... Kimilerini aniden kümeleştirip önyargıyla -ki çoğu önyargı, tıpkı çoğu klişe gibi doğrudur- bir kenara atarken, bazen içlerinden sadece birini ötekilerden ayırabiliyorsun.

"Eskişehir'deki Marangoz Melamiydi," dedim.

Komiserler bakıştılar.

"Öldürülenlere, burdan bakabiliriz gibi geldi bana," diye de ekledim.

"Melamilik?" dedi, büyük komiser. "O bir mezhep değil mi?"

"Bir mezhepten çok bir düşünce, yaşama şekli gibi."

"Sonuçta mezhepsel birşey diyorsun yani. Din işi, başından beri benim de aklıma geldi ama Profesör'ün, Öğretmen'in filan ilişkisi yok diye düşündüm."

Çaylar geldi.

Karşısındakinin ne diyeceğini biliyor gözükmek, mesleklerinin doğasında olsa da, ilk kez benden daha heyecanlı gibiydiler.

Bense, kitaplar arasında dibildenirken üzerime sinen huzur yüzünden olsa gerek, sakindim. "Öğretmeni bilmiyorum ama Profesör, son zamanlarında sadece yalnızlık üzerine değil aslında yalnızlık ve din ilişkisi üzerine çalışıyormuş. Özellikle iki mezhep ya da düşünce biçimi etkilemiş onu..."

Biraz gerilmişler miydi ne?

Devam ettim: "Hristiyanlarda Quakerlar, bizde Melamiler..." Quakerlara ben de yeni, bu iş için, yalnızlık üzerine neler vardı, diye karıştırırken rasgeldim. (Esin'den duydum demek istemedim.) Michel Tournier diye bir felsefecinin Robinson Crusoe hikayesini başka şekilde yazdığı bir roman var. Sağlam, harika bir iş... Orada, Robinson'un anne babası Quaker mezhebine mensuplar. Baktım biraz: Quakerlar, Tanrı'ya kılavuzsuz ulaşılabileceğini, insanın kendi iç deneyimleri ile manevi yükselişini tamamlayabileceğini savunuyorlar. Kiliseyi, o ruhban taifesini, ilk günah sendromunu filan reddediyorlar. Tanrı'yla aralarına girecek her türden aracıyı da reddediyorlar. İncil'in tahrif edilmiş Tanrı sözü olduğuna inanıyorlar. Kendi inanış şekillerini tamamen barışçıllık ve insan sevgisi temelinde yaymışlar. Anglikan Kilisesine karşıymışlar. Tabii zamanında merkezi tutan öteki

mezhepler de onlara... Uzun süre takip, zulüm görseler de zamanla kendilerini kabul ettirmişler. Onlar da evlenmiyorlar pek. Ama içlerinden fizik konusunda dahi adamlar çıkaracak kadar da dünyanın işleyişiyle ilgililer. John Dalton diye biri var mesela, hem inanılmaz alçakgönüllü hem de atomun yapısı üzerine konuşacak bilgiye sahip.

Eskiden müslümanlıkta da öyle zamanlar var aslında. O meşhur Endülüs zamanında, yani İbn Sina zamanlarında dünyanın bilgisi Kuran'la çatışmıyor. Neyse, konu o değil.

Quakerların bakışı, garip bir şekilde Melamiliğe benziyor. Tabii her zamanki gibi biri Batı'nın öteki Doğu'nun mantığı içinde... Melamiliğin, bir mezhep değil bir düşünce olduğunu söyleseler de sonuçta alevî-sufî kaynaklardan gelen bir tasavvuf akımı. Öyle namazda şöyle yap, böyle yapma farklarıyla oluşan mezheplere göre çok ayrı. Bir elin verdiğini öteki görmeyecek ayetinden yola çıkıldığı söyleniyor. Tasavvuf ve tarikat, Tanrı'ya ulaşmak için bir yolsa, Melamilere göre bu yol, birtakım gösterişli merasimler yapıp, halktan kopuk, ayrıcalıklı bir sınıf oluşturmakla geçilmez. Bu yüzden, gittikçe katılaşan birtakım şekli davranışlar ve gösterişli zikirlere dönüşen tarikat olayına açıkça karşı çıkıyorlar; 'tasavvuf içinden, tasavvufçulara karşı çıkan zümre' diyorlar onlara... Zikir değil, fikir önemli, Melamilere göre... 'Adab-erkana boğulmuş zikir meclisleri, kıyafet ve törenlerle Allah'a ulaşmak mümkün değil,' diyorlar. Allah'a ulaşmak, ancak Hakk'a bağlanmak, halkın içinde, ekmeğini yaptığın işle kazanarak, yaşayarak, halka hizmet ederek, tevazu ve aşkla gerçekleşiyor. Tabii merkezi iktidarlar ve onların mezhepleri -tıpkı zamanında kiliselerin Quakerlara davrandığı gibi- onları da baskı altına almışlar. Bazen epey de kanlı olmuş bu baskı. Kanuni zamanında baştan bir ilgilenilir, konuşulur olmuş, fakat sonra, 1530 larda filan, çoğu öldürülmüş Melamilerin. Tıpkı Marangoz gibi boğulmuş, asılmış ya da kelleleri vurulmuş. Sağ kalanlar da, zaten gizliliği isteyen

düşünceleriyle, iyice yeraltına çekilmişler. Büyük ihtimalle bu yüzden, nesil iki kere kopmuş, çok sonraları yeni şeyhlerle yeniden başlamış. Şimdilerde üçüncü nesil Melamilerin devam ettiği söyleniyor. Şimdi, sanki birileri, tekrar bir tasfiye hareketine girmiş olabilir, diye düşündüm," dedim.

Büyük komiserimin ilgisini çekmişti anlattıklarım. "Ne yapıyor bunlar yani?" dedi, gözlerime bakarak.

"Ben de çok derin şeyler bulamadım aslında ama... Marangoz'u düşünün... Remzi'yi... Marangoz, Remzi'nin mürşidi ama önden gidip yol göstereni değil, birlikte kapıları açıyorlar. Zaviye, tekke, dergâh ve hangâh gibi tarikat durakları yok. Bazen biryerlerde toplanıyorlar elbette. Fakat merasim yok. Zikri de merasimden saydıkları için, bundan tamamen vazgeçmişler. Zikir, Allah'ı düşünmek şekline, O'nun kudretini ve büyüklüğünü anlamak, idrake çalışmak şekline dönüşmüş. Hak'la halk arasındaki tasavvufi bağın gereğini yapmak için de halktan ayrılmayı, kopmayı, halkla aralarına bir duvar çekmeyi doğru bulmuyorlar. Halkın içinde, halk nasıl kazanıyorsa öyle kazanmak, fakat özellikle çalışarak, emeğiyle kazanmak ve yaşamak melamiliğin esaslarını oluşturuyor. Şeyh, derviş, hoca gibi sıfatların ardına saklanarak başkalarından geçinmek, Melamilikle bağdaşmıyor. Gösterişten, öyle müslüman müslüman gözükmekten asla hoşlanmıyor melamiler. İçmeseler de önlerine şarap koyarlarmış ki öyle bilsinler diye. Camiye illa gidilecek diye birşey de yok.

Yani bizim Marangoz tam da o bence... Biri öbürüne vaaz edip ne yapması gerektiğini söylemiyor. Belki bir yol gösteriyor, dostu, yoldaşı oluyor — Remzi'nin dediği gibi, kapılardan birlikte geçiyorlar."

"Şimdi bir dakika, iyi güzel de bir ara birlikte olmaları, haberleşmeleri gerekmiyor mu, bunların. Nasıl buluşup anlaşıyorlar?"

"Öğrendiğim kadarıyla bazı tekkeler olmuş; toplanmak, görüşmek için. Yine de -tahminimce- onlar birbirlerini tanıyorlar herhalde. Siz iyi bilirsiniz başkomiserim, insanlar birbirlerini konuşmadan da tanırlar. Sadece, başka bir göz gerek insana... Belki de öyle bir tanımadır. Yine de bazı yerlerde buluşuyorlardır tabii. Marangoz'un arada İstanbul'u bu olsa gerek, diye düşündüm. Sarıyer'de, Beyazıt'da bazı tekkelerden bahsediliyor ama ben bir yer aramaya çıkmadım, doğal olarak.

Siz, bana son geldiğinizde, ellerin göğsün üzerinde çapraz bağlanmasından söz edince; 'Dinsel işlere daha derin bakmak lazım' dedim, kendi kendime. Çünkü, Mevleviler, Aleviler semanın bir kısmında, hatta bazen cenazelerde öyle yaparlar. Başka tarikat ya da inanışlarda da var bu. Ama onları katledenler neden öyle yapıyorlar? İşaret ne? Bilemedim... Yani öldürülenlerin işareti mi, öldürenlerin mi? Ayrıca bir şekil olsun, diye de yapıyor olabilirler. Törensel bir son hazırladıkları çok belli... Şimdi, böyle bakınca İmam da Melami olabilir. Hatta çok benziyor. Çünkü dinin üzerinden değil, halkın arasında bizzat kendi yaptıkları işlerden para kazanıp hayatta kalmayı, doğru buluyorlar. Dervişler gibi bir lokma bir hırka misali, insanların gönlünden kopanlarla yaşamayı sevmiyorlar.

Buraya kadar tamam. Bekleneceği gibi, devlet ve öteki mezhepler zamanında pek hazetmemişler Melamilerden. Bilinen Melamilerden İsmail Maşuki 12 müridiyle Atmeydanı'nda asılmış, Hamza Bali idam edilmiş, Sütçü Beşir Ağa boğularak cesedi denize atılmış. Ondan sonra da hep izlenmişler. Yakın zamanlara kadar bilinenler var yine de. Mesela benim çok ilgimi çekti. O da sanki Melamilerin John Dalton'u, Beyazıd kütüphanesinin müdürü İsmail Saib Sencer... Acayip bir adam. Yedi dil konuşan, bazılarına göre kütüphanedeki her kitabı satır satır bilen, bilgi küpü ve sonsuz alçakgönüllü. Bazı konularda yardım isteyenlere kimseye söylemeyeceği konusunda yemin almadan yardım etmezmiş. Onu bile nelerle suçlamışlar zamanında. Neyse uzun konu...

Diyeceğim, bilmiyorum neden şimdi ama — sanki yeniden bir karşı hareket başlatmış olabilir birileri. Eğer öyleyse benim gibi birinin yapabileceği hiçbir şey yok. Ben hiçbirinden değilim, anlamam da aslında. Umarım sizin vardır."

"Bir dakika! Profesör'ün işi ne burada? Dindar filan değil. Çapkın hatta. Onu niye öldürsünler ki?" diye, sert bir çıkış yaptı Okan.

"Haklısınız," dedim. "Bilmiyorum. Ben aklıma gelen, takılan birşeyi anlattım. Aslında dede de Melamiliğe yakın... Ama Öğretmen ve Profesör'ü bilmiyorum. Bir de şu son söylediğiniz, Kayseri'deki bakkalı... Profesör'ün bir inanış ya da bir tarikat içinde olduğunu zannetmiyorum. Ama araştırmaları birilerini rahatsız etmiş olabilir. Sonuçta o da Melamiliği filan araştırmış. Tanrı ve yalnızlık arasında bir bağ kuran alıntılar daha da ilgisini çekmiş. Kız size söylemedi, başına iş açmasın diye; ama bilgisayarda kayıp bir dosya varmış. Sizin aradığınız defterler de o konu üzerine olabilir. Şu usb içinde yazmış ne araştırdıklarını..."

"Hüseyin Bey'ciğim," diye lafa girdi başkomiserim. Mesafeliydi, 'siz' olmuştum yine... Gidişat belliydi. "Valla çok ilgi çekici... Burda hikaye dinler gibi dinledik. Ben sizin öteki kitapları da okuyayım. Ama kimi işaret ediyorsunuz şimdi? Bana suçlu söylemiyor daha da dağıtıyorsunuz herşeyi. Böyle bir çıkarımdan gidip koca koca mezhepleri gözaltına mı alalım? DNAlarını mı karşılaştıralım?"

"Bence geriye dönüp bakalım. O zamanlar kim onların üzerine gitmişse şimdi de aynı tarikatların ya da iktidarın uzantısı olabilir," filan diye, geveledim.

Ben kendi kendime konuşmaya devam ederken etrafımda bir sessizlik olduğunu hissettim. Yanlış birşey söylemiş olmalıydım.

Ben de sustum. İçimde ilk defa ürkütücü bir rüzgar esti sanki. Neler dediğimi düşününce adamları haklı buldum.

Okan, başlangıçtaki gibi ters ters bile bakmıyor, başka yerlere takılı bakışlarla duruyordu.

Komiserse dalgın dalgın, alıntı dolu sayfaları karıştırıyordu. Bir süre sonra durumun tamama vardığını belirten bir kalkış yaptı dönen sandalyesinden. Konuyu değiştirmek için olsa gerek, samimiyetsizce gülümsedi ve "Bir kahveye ne dersiniz? Vakti geldi," dedi.

"Sağolun! Böyle iyi," dedim.

Kimse birşey söylemiyordu. Herşey bir boşluğa düşmüş gibiydi. Duygulanımızın beynimizin içinde yankılandığı bir boşluğa.

Orada fazla olduğumu hissettim. "Benim işim bitti burada galiba," dedim, ellerimi tıpkı Başkomiser gibi dizlerime vurup kalkarken.

Yüzüme gülümseyerek baktı, Başkomiserim. Gülüşünün arkasının düşünce dolu olduğunu görüyordum. Elini uzattı ve teşekkür etti.

Elini sıkarken, "Umarım yanlış bir şeyler yumurtlamadım. Ama benim anladığım bu," dedim. "Yazar kısmısını karıştırmayacaksınız bu işlere, bulamazsa uydurur işte!" diye, gülümsedim.

"Yok canım, gayet yararlı oldunuz. Çok teşekkür ederiz. Bir sürü de zahmete soktuk sizi. Bundan sonra takıldığım bir yer olursa, ben sizi ararım. Ama kitaplarınızı, söz — okuyacağım," dedi. Olası dostluk da uçup gitmişti sanırım. Kendisinin de dediği gibi, o masanın arkasında oturan güçlü olmalıydı. Çünkü güçlü devletin uygulayıcı — temsilcisiydi. Onun işi buydu, fazlası değil.

Okan, ilk defa elimi sıktı. Ama parmak uçlarındaki gevşekliğe bakılırsa pek isteyerek değil...

XXI

İçim karmakarışıktı. Araştırırken üzerime sinen huzuru polislere satmış, huzursuz ve bitkin halde, şefkat dolu, sevgili sefaletime dönmüştüm. Yine yürüdüm. En sonunda nedense yine Bebek koyunda buldum kendimi. Aynı adamlar balık tutuyordu. Ne yapsam dönüp dolaşıp aynı yere, aynı boşluğun kapısına dayanıyordum. Bir kafenin güneş alan terasına oturdum. Yaz, sıcak geçecek gibiydi. Işıltılar... Suyun üzerinde o yana bu yana kayan tekneler, sandallar... Güneş gözümü aldı bir an. Gençliğimden beri her bu haldeyken olduğu gibi Orhan Veli geldi aklıma. Ve elbette, gençken, o zamanki gerçek Galata Köprüsü'nün altında, habire, karınları simsiyah zift dolu istavritler tutarken, birbirimize ezberden deyiverdiğimiz 'Galata' şiiri... "O köprü yok artık. Eksenini kaybetmiş İstanbul bizi buralara kadar attı," diye düşündüm. "Oraları başka birşey kapladı. Bu şehir benim şehrim değil artık. Ama başka şehrim de yok..." Fena oldum. Her yanımdan yalnızlık akıyordu. Kendime acıdım ve herkese kızdım. "Eskiden beri bildiğin, sende anısı olan bir yer de insanın yalnızlığını alabilir aslında," dedim. Şiiri düşündüm tekrar, hesabı ödeyip kalktım.

Sahil boyunca, Rumeli Hisarı'na doğru yürüdüm. Sonra birden, yanımda kimse olmadığını farkedince koyverdim.

Dikilir köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya,sıya;
Kiminiz midye çıkarır, dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;
Kiminiz kuştur, uçar şairane;
Kiminiz balıktır, pırıl pırıl;
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;
Kiminiz bulut havalarda;

Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,
Şıp diye geçer köprünün altından;

Kiminiz düdüktür öter;
Kiminiz dumandır, tüter;
Ama hepiniz, hepiniz..
Hepiniz geçim derdinde.
Bir ben miyim keyif ehli içinizde?
Bakmayın, gün olur ben de,
Bir şiir söylerim belki sizlere dair.
Elime üç beş kuruş geçer,
Karnım doyar benim de...

Orhan Veli[30]

O zaman da zırıl zırıl ağladım, şimdi elin tepeleme bina şehrinde ezberden yazarken de... Sonra hem ağladığımı kimse görmesin, hem de olur da arkamdan biri de "hişt hişt" derse, artık onu kaldıramam diye, bir taksiye attım kendimi. Akşam oluyordu.

"Bourbon içmeliyim," dedim barmen Burak'a... Ne kadar içtim bilmiyorum.

Laf atacak, iç dökecek kimse yoktu barda. Zamanında bara bıraktığım diskten Roger Waters çaldırdım zorla. Amused to death'den Bill Hubbard'ın baladı... Birkaç kez... "Hadi Burak, yap bi kıyak daha!"

Kimse yok diye, bir iki katlandı çocuk. Sonunda o da pes etti.

Orda öyle der: "put me down, put me down, I'd rather die, I'd rather die, put me down..." "I can't go any further, let me die."*

* İndir beni yere, indir beni yere
Öleyim daha iyi, öleyim daha iyi
Daha fazla gidemeyeceğim, bırak öleyim.

Babam, hastanede ölmek üzereyken, çocukça bir kafayla "Bir iyileş; bak nerelere gidicez baba," diyordum, avucunda cansız duran elini sıkarak, "Şuradan gemiye atlar, hadi İtalya.."

O, bir an benim coşkuma katılıp, "İzmir'den kalkıyor, değil mi?" demişti. Sonra da yanlış birşey söylemiş, yanlış bir heyecan içindeymiş gibi, kelimenin tam anlamıyla sönüvermiş, yatağın içine gömülmüştü. Sanki o heyecan onun son coşkusuydu hayata dair. Olmayacağını, artık yapamayacağını, dahası yapmak istemediğini o an anlamıştı. Bana "Çok yaşlı bir tilki varmış, birgün açlıktan ölmek üzereyken, 'Gel bak!' demişler 'hemen şu tepenin dibinde bir kümes var — kapısı da açık...' O, onlara bakmış ve gülmüş... Ben de o tilki gibiyim oğlum," demişti.

Gümüsemiş miydi bilmiyorum. Ama ben anlamıştım — anlamam gerekeni.

"I can't go any further, let me die."

XXII

Eve gelince bir bira açtım cila niyetine ve Zerdüşt'ü buldum. Cam kıyısına oturdum. Camı açtım. Sokak lambasının ışığında bir gölge geçiyor sonra kayboluyordu. Evimin tozlu, bana has kokusu, yaprakları hışırtıyla kıpırdatan rüzgarın ferahlığıyla karışıyordu. Çok şey yaşamamıştım belki ama çok yorulmuştum.

Müzik? Beethoven olmazdı, Mozart fazla gelirdi. Schubert?

"Yaşlanıyorum galiba," dedim. Yaşlandıkça, yorgunluklar geçmişin tüm dinlenmemişlikleriyle beraber geliyor insanın üstüne... Birisi içindeki gücü yavaş yavaş çekiyor. Yorgunluksa herşeyi affettiriyor insana. Yok... Başkalarını kaldıramıyordum artık. Malum kitabı açtım. Orayı buldum.

Yalnızlığına kaç, dostum! Seni büyük adamların gürültüsünden sersemlemiş, küçüklerin iğneleriyle de delik deşik olmuş görüyorum.

Yalnızlığın bittiği yerde, pazar yeri başlar; pazar yerinin başladığı yerdeyse, büyük oyuncuların gürültüsü ve ağılı sineklerin vızıltısı başlar.
Gösterişli soytarılarla doludur pazar yeri, - ve halk övünür büyük adamları ile! Bunlar onlara göre, anın efendileridirler.
Fakat an onu sıkıştırır, o da seni sıkıştırır. Ve senden 'evet' ya da 'hayır' ister. Yazık, '...yana olma' ile '...karşı olma' arasına mı koymak istiyorsun iskemleni?
Yeni değerler yaratanların çevresinde döner dünya: -görünmeden döner. Oysa oyuncuların çevresinde döner halk ve şan : 'dünyanın gidişi' böyledir.

Pazar yerinden ve şandan uzakta yer alır büyük olan herşey; hep pazar yerinden ve şandan uzakta barınmıştır yeni değerler yaratanlar.

Yalnızlığına kaç dostum; görüyorum ki her yerini ağılı sinekler sokmuş. Sert ve sağlam bir havanın estiği yere kaç!

Yalnızlığına kaç! Sen küçük ve acınacak kişilere pek yakın yaşadın. Onların göze görünmez öçlerinden kaç! Onlar sana karşı öçten başka bir şey değildirler.

Artık el kaldırma onlara! Sayısızdır onlar, hem senin yazgın sinek kovmak değil ki.

Sayısızdır küçük ve acınacak kişiler, nice mağrur yapıların yıkımı olmuştur yağmur damlaları ve yabanıl otlar.

Sen taş değilsin, ama sayısız damlalar seni şimdiden oymuşlar. Sayısız damlalardan yarılıp parçalanacaksın daha.

Senden kan isterler tam bir suçsuzluk içinde; kansız canları kana susamıştır, ve sokarlar bundan ötürü, tam bir suçsuzluk içinde.

Yalnızlığına kaç dostum, — ve oraya, sert ve sağlam bir havanın estiği yere. Senin yazgın sinek kovalamak değildir.

Nietzsche[31]

XXIII

Ertesi gün uyandığımda öğlendi. Esin'den mesaj yoktu. Kimseden hiçbir şey yoktu. Ama buna takılmadım. Kendimi o kadar da kötü hissetmiyordum. İyi uyumuş olmalıydım. Ya da bütün bu hay huyda bana iyi gelen birşey vardı. Efendi komşum Profesör, öte tarafa giderken bana vefasız bir aşk, karışık, karanlık bir hikaye bırakıp canıma okusa da onun notları ve o notların işaret ettiği kitaplar arasında dibildenirken aldığım tat, bozulmamış bir güzellik olarak duruyordu içimde.

Keşke sadece öyle olabilseydim: İnsanlara hiç bulaşmasam ama onların üzerine, hayat üzerine, neden burada bu çileler içinde olduğumuza dair kitaplar karıştırsam, yazılar yazsaydım. Bu da beni doyursaydı; yetseydi... Ama öyle değilim. Onlara bulaşmayı da seviyorum. Onlar da bir kere bulaştın mı yakandan düşmüyorlar. Halbuki kendiliğinden olgun hazlarla dolu bir sakinliğe hep içim çekilerek baktım. Sanırım bakmaya da devam edeceğim. Arada, hayat beni darmadağın ettiğinde, yazının mırıltılı mağarasına koşacağım, orada kendi kendime konuşup biraz toparlandım mı da, bir bok varmış gibi, insanların, sineklerin arasına dalacağım yine.

O sıra, mağara vaktim çoktan gelmişti. Evde boş boş dolanırken, zamanında masaya yığdığım kitapları, notları karıştırmaya başladım. Aklıma gelen başka kitapları da önce kendi kitap yığınlarım arasında aramaya, o an bulamadığım kimini de bizim kitapçı İbrahim'e ısmarlamaya...

Profesör, dairesinde bize birşey, bir ipucu bırakmış olmalı dediğim şey buydu. İşaret Esin'le gelmiş, ortalıktaki kitaplar yol göstermişti. O yola girmekten başka çarem yoktu.

Bir süre sonra kendiliğinden temizlenmiş bilgisayarın başına oturmuş, yeni bir sayfa açmış, öylesine yazmaya başlamıştım.

Profesör'ün neler düşündüğünü az çok seziyor ama tam dile getiremiyordum.

Herkesin masasında, temelde buraya atılmış o 'insan' değil 'çağdaş -modern insan' vardı artık. Öteki 'insan' başka zamanlarda kalmıştı. Neden burada varız, değildi iş... O bir soru bile değildi. Buradan bu içine düştüğümüz 'çağdaş insan'dan bir çıkış olmalıydı.

İnsan ya belirsiz bir boşluğa doğru, bir özgürlüğe sıçrayacak ya da içeriye, bağlılıkla dolu bir huzura yönelecekti.

Aslında her birimiz birer Robinson Cruose gibiydik artık. Ve hep ertelediğimiz bir karar anı, gözümüzü ne kadar başka yönlere çevirsek de, Kubrick'in 2001'deki taşı gibi hemen tam karşımızda duruyordu. Ya Tournier'nin Robinson'u gibi, bir yerde -bir adada- aslında kendimizden başka kimsenin olmadığını ve olamayacağını, üstüne üstlük, hiçbir fiziksel kaçış çabasının bizi kurtarmayacağını anladığımız andaki büyük depresyonun etkisiyle, kendimizi, benliğimizi emerek bizi çamurlaştıran bataklığa atacak ya da işte -neyse o- medeniyetimizi tekrardan kuracaktık.

Kendi medeniyetimizi en baştan ve sadece kendimiz için kurmak.

Benim yapacağım belli olmuştu: Yalnızların bir başka olası yalnız için yazdıkları arasında kendi medeniyetimin izlerini aramak... Sonra da notlar alacaktım. Hiçbir yere, hiçbir şeye ulaşmasa da sadece kendim için... Yapabileceğim başka birşey yoktu. Bir daha, tümüyle hareketsiz kalıp, arasında eriyinceye kadar, çamurdan kalkmalı, elimdekileri yoklamalı ve devam etmeliydim hayatımı kurmaya.

Bu insan ormanı, makine gölleri ve bina dağlarıyla dolu adada ne yapabilirdim kendimi kurtarmak için? Bunun kişisel konforla ilgisi olmayan bir yolu olmalıydı. Çamaşır makinesi değildi mesele, ruhum için birşey...

Profesör'ün parça parça peşine düştüğü şeyin yüzyıllardır insanın peşine düştüğünden farkı olamazdı: Ruhumuzu kurtarmak... İnsan bir adada ruhunu nasıl kurtarır? Yine de bir din kurarak. Ama herkes için değil. Mecburen tek kişilik. Sadece o yalnıza ait olan, sadece onun kurduğu, müridi sadece onun olduğu bir din. İmamı da, cemaati de sadece o olan, dininin kitabını kendi yazan...

Olabilir miydi böyle birşey?

İnsan dini tek başına kurup, tek başına yaşayabilir miydi? Word dokümanına koca puntolarla yazdım: 'Tek kişilik din...'

Profesör'ün ve Esin'in notlarında da olan, 12. yüzyılda yaşamuş İbn Tufeyl'in çamurdan var olan insanı Hayy Bin Yakzan'ında bal gibi olabiliyordu. İbn Tufeyl, doğanın ıssızlığı içindeki bir insan, kendi kendine, kılavuzsuz olarak, gözleyerek, aklını kullanarak Tanrısal bir bilince erebilir, diyor — bunu kendince test de ediyordu. Hayy'ın bulduğu — kurduğu Tanrı; sonradan adaya gelip, ona yukarıdan gelen vahyin bilgisini anlatan Sufi meşrep Asal'ın dedikleriyle nerdeyse aynı çıkınca Hayy görüyordu ki, kendi çabası sonucu vardığı bilgiyle, Tanrı kelâmı arasında fark yok. Yani: "Gittiğimiz her yol yaratıcıya ulaşır ve biz her durumda yaratıcıyı bulabiliriz. Dinlerin dikte ettiği, akıllı bir insanın yaşamından çıkardığından farklı değildir," diyordu. Hatta Tufeyl, Hayy'ı, Asal'dan daha yüksek mertebelere, katmanlara layık görürken, Asal'ı az biraz daha aşağıda tutuyor, kâmil insana doğru yükselmenin bireysel bir çabayla da olabileceğini, evrendeki kozmik düzenin mutlak yaratıcının bütün sıfatlarıyla ve bilgisiyle tam bir uyum içinde bulunduğunu ortaya koymak istiyordu.

Ama işte! O din, iki kişiye çıktığında aynı din olmuyor artık. Tek başına bulduğun — anladığın — kurduğun gerçeklik, ötekinin kişiliğiyle ezilen, dağılan ve başkalaşarak özünden, daha doğrusu bulunan Tanrı'dan adım adım kopan birşeye dönüşüyor.

İbn Tufeyl, Spinoza'nın da ilgisini çekmiş. Profesör'den gelip komiserin ağzından çıkarak bizi şaşırtan Spinoza lafı, belki de ta burdan geliyordu.

Bilmiyordum. Ben de yalnızdım ve içtiğimde kapıyı zor buluyordum. Bu cinayetlerin ne kadar devam edeceğini de bilmiyordum. Akşamları bardan sonra eve gidiyor, kafamda hâlâ takat kalmışsa, bulabildiğim kitaplara dalıyordum. 'En el Hakk' diyen Mansur'dan, Gölpınarlı'nın Melamilerine, oradan Quakerci, fizikçi John Dalton'un hayatına...

Hallac-ı Mansur'un "Ben bir ağacım," demesiyle Buddha'nın "Ben şu Baylan ağacıyım," demesinin aynı olduğunu düşündüm; bu yoldaki binlerce insanın yapacağı, yaptığı gibi... Vecd'in, kendini yok ederek erimenin, bir şey, başka bir zamanın başlangıcı olduğunu sezdim. Vecd'in akılla ama sonunda onu oraya taşıyan aklı da kaybederek kurulmasının gerekli olduğunu anladım. Gerçek bir sevişmenin olmadığı boşalmanın yalan olduğunu, sadece kendini kaybedenin ancak bir boşluk bulabileceğini düşündüm. Belki bir süreliğine haz içindeydi ama boşluktu. Tekrar geriye dönüldüğünde, bu kez daha büyük bir boşluğa düşerek korkuyla doluyordu insan. O acıdan kurtulmak için hemen, tekrar kendinden geçmenin yolları aranıyordu. Oysa akılla çözdüğünde korku başka birşey oluyor olmalıydı. Öyle olmalıydı. Bunları önümdeki florasan ışıklı sayfalara yazacak kadar yakından hissediyordum ama yaşayacak kadar cesaretim yoktu. Herşey bir yere doğru uzanıyor ama ben kendi etrafımda dönmekten başka bir şey yapmıyordum. Müzik dinliyordum: Bach çalıyordu, Rostopoviç... Döne döne aynı yere geliyordu müzik... İçeride bir yer boşalıyor ama o boşluğu iplemeden yürüyordu arşe, yayların üzerinde... Daha yukarıda, daha yukarıda birşeye ulaşmak için sonsuz sabır ve maharetle yol alıyordu.

Bazen yine de orada, yanımda biri olsun istedim işte! Birisi... Tıpkı, Tournier'nin Robinson'u gibi... Yine de kimsenin kapısını çalmak istemiyordum. Kimseyi görmeden başka bir yol bula-

bilmeyi umarak geçiyordu hayatım. Sanki tüm bunlar arasında sonsuzluğa uzanan bir yol varmış gibi, oradan oraya hızla atlayarak, bir cümlede derin bir şeyi çözecekmiş gibi, nefesim yetmediği için birden iç geçirerek, saatlerce bir kitap sayfasına bakarak, günler ve tonlarca içki tükettim. Aklıma gelenleri, aklıma geldiği gibi bilgisayar ekranına yazdım durdum. Tıpkı şimdi şu boktan gökdelenin dibinde, taştan bir çukurda beyhude kazınan bir böcek misali, kağıtlara dökülmem gibi.

Ne kadar okursam okuyayım, bir şeyi, az ilerimde duran bir şeyi seziyor, ama asla o an dile getiremiyor, duruma tam olarak hakim olamıyordum. İçimden gelen nedensiz ürpermelere ve 'hayatla bağlantım kopuyor, hafiften kafayı yiyorum' korkusuna rağmen etrafında dolanıp duruyordum, Rilke Amca'nın dediği gibi "Tanrı denilen kulenin..." Sonra birden, herşey benim erişebileceğimden daha derin bir sırla örülüymüş gibi geliyor, kendimi bütün bunların karşısında değersiz buluyordum.

Tanrı? Onu hiç bilmiyordum. Ortada bir Tanrı vardı. Ama Nietzsche Amca'nın dediği gibi — 'boyunduruk altında bir Tanrı.' Onun yolunu bildiklerini söyleyenler tarafından insansı bir yola sokulmuş Tanrı. Bunun içine bırakamıyordum kendimi. İçimden gelmiyordu o Tanrı'yla birşey paylaşmak. Başka, benimle birlikte yaşayan bir Tanrı olmalıydı benimki. Birlikte şaşırabildiğimiz bir Tanrı, bu yüzden de daha neşeli, daha arkadaş bir Tanrı... Bilmiyordum. Hâlâ da hiç bir şey bilmiyorum.

Bir tek sonuç vardı tutunduğum, en önemli olan da oydu bence, hâlâ da o: benim kendi başıma kurduğum dine saygılı ve bağlı olmam. Onun da kuralı şu olabilirdi: istemediğini yapma! Sorusu da şu: nasıl yaşıyorum? Bunun dışındaki bütün o gizli ve uhrevi derinliklerin çok da kafaya takılacak şeyler olmadığını düşünüyordum. Önemli olan yaşamımı, şu günlük gözüken hayatımı kurmaktı. Gelecek yoktu; Marcus Amca'nın dediği gibi — hatta geçmiş de...

Bu yüzden, önce kendimi ve dünyayı yerine koymalıydım, yapabildiğim kadar. Tıpkı kimsenin bilmediği bir adada çamurdan peyda olmuş Hayy gibi. Hayy, dünyayı anlamak için, hayvanların kalplerini yararak onları hareket ettiren enerjiyi aramış, sonunda onun o yakalanmaz, değişmez, başkalaşmaz ve herşeyin içinde olduğu büyük bütünlüğe, büyük ruha ait olduğunu düşünmüştü. Herşey, o bütün olana aitti. Yani her parça da o bütündü. Mansur'un ya da Buddha'nın deyişiyle O'nun aynı zamanda O olduğunu görmüştü. Sonra O ruha hayran olarak O'nu sevmiş, O'nun hoşuna gitmeyecek, dolayısıyla sevgisini hırpalayacak olandan uzak durması gerektiğini düşünmüştü. Bu yüzden dünya üzerinde olan hiçbirşeyi yok etmemesi, zarar vermemesi gerektiğine karar vermişti. Ta ki kendisinin hayatta kalıp kalmaması için karar verme aşamasına gelene kadar. O zaman canlı kalması gerektiğini, O'nun da bunu istediğine karar vermişti. Sadece bir sınır vardı. Canlı kalacak kadar yemeli, arda kalan herşeyi de canlı kalabilmeleri için korumalıydı.

Bir hayvanın kendiliğinden yaptığını yeniden bulmak için, kalpleri yarıp, üzerine düşünmesi gereken bir türden gelsek de bu sonuç iyiydi. Ben de bunu bir kenara koymalıydım. Ama neyi, nereye koyacaktım ki? Benim, Cihangir'in bir sokağında, binalarla, marketlerle çevrilmiş haldeyken doğa üzerinde bir tasarrufta bulunacak halim mi vardı? O ağaç ben değildim ki artık. O da ben...

Onu bıraktım. Benim gibi olanlara, hayatıma baktım. İnsanlar... Beni sevmese de, hatta görmeseler, yok saysalar da olacak milyarlarca insan... O panayır yerine inecek, onlarla cambazlık yaparak, onların karşısında kendimi kendim olarak ortaya koymaktan çekinerek, tümüyle alttan alıp, onları selamlayarak, benim bir hiç olduğumu söylesem ne olacaktı? Sonunda yine de sevecek birşey, kendimi vecd içinde eritebileceğim bir ruh bulabilecek miydim? Yine de kendimi affedecek şekilde durabilecek miydim?

Kimsenin canını acıttım mı? Hakkını gasp ettim mi? Kimi sömürüyorum? Kime ihanet ettim?leri ayıklayabilecek miydim? Bilmiyordum. Ayrıca bu kadar düşünmeli miydim? Çünkü bir yandan da okuduğum herşeyde, o ekrana yazdığım her bir cümlede, benden çok daha önce, bütün bu yollara girmiş binlerce insanın tekrarladıklarını tekrarlamaktan başka birşey yapmadığımı, yapamayacak olduğumu biliyordum. Sakallarım uzuyor, günler böyle sürüp gidiyordu. Ta ki bir gece yine bardan çıkıp evde uyanmayışıma kadar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GERÇEKLER

I

Uyandığımda yüzüstü yatıyordum. Bunda şaşıracak birşey yoktu; yatağımda da hep böyle uyanırım. Sadece bu kez ağzım nemli bir toprağa basarak yamulmuştu. Ağzımın kenarlarında ve anladığım kadarıyla içinde de toprak parçaları vardı. Hareket etmeye çalıştım; o an tepeme yakın bir yerde peyda olan felaket acılı bir ağrı, kafatasıma saplandı. Kımıldayamadım. Ve sanırım sıkı bir inledim. Ortalık nem, küf ve toprak kokuyordu.

Ne olmuştu? Hiçbir şey hatırlamıyordum. Vücudumu kıpırdatmadan, hatta ağzımı topraktan ayırmaya cesaret edemeden, bakabildiğim kadar ileri baktım. Pek az bir ışık vardı. Ancak toprak bir yerde yattığımı anladım. Az ilerisi karanlıktı. Biraz kımıldadım. Bu hareketime bütün bedenim isyan etti ve her yerini kaplayan, acımasızca sızlayan, ağrıyan noktaları tek tek belli etti. "Fena bir dayak yedim ya da bir yerden düştüm," diye düşündüm. Biraz daha kımıldadım. Neyse ki kımıldayacak yerim vardı. Kafamı sağlamına vurmuş olmalıydım. Ağrının merkezi tepeme yakın bir noktaydı. Doğrulmaya çalışıp, o noktaya dokunmaya cesaret edemeden, ensemi ovuşturdum. Saçlarım, terden olsa gerek, yapış yapıştı.

"Bir bu eksikti," deyip iyi bir küfür ettim. Ayağa kalkmaya çalıştım. Olmadı. Tekrar yayıldım oturduğum yere. Ne olduğunu hatırlamıyordum. En son evden çıkıp taksiye binmiştim. Sanırım yayınevine gidiyordum. Evde boğaza atacak zırnık kalmamıştı. "Sonunda üç kuruş vereceklerdi. O da gitmiştir şimdi, erteler dururlar," diye düşünüyordum.

Kemiklerimin herbiri ayrı havadaydı. Belim de fenaydı. Oradan da bir tekme yemiş olmalıydım. "Buraya kendiliğimden düşemeyeceğime göre, beni sıkı bir dövdüler galiba... Sonra da buraya attılar," dedim, kendi kendime. Sesim, nemli boşlukta ya da zonklayan kafamın içinde yankılandı sanki. Sonunda zorla ayağa kalktım. Tepede, sağa sola yavaş yavaş sallanan -ya da ben sallanıyordum- ampulün oldukça ilerisinde bir noktada, çizgi halinde bir ışık var gibiydi. Bir kapının altından gelen ışığa benziyordu. Orada bir kapı olmalıydı. İçgüdüsel olarak oraya doğru hareketlenmek istedim. İşte o an bir ses duydum karanlıktan. Yerimde sıçradım tabii.

"Sağında bir sandalye var. Oraya otur!" dedi o ses. "Evet, biraz sopa yedin ama abartılacak kadar değil." Çok sert olmasa da, duruma hakim, buyurgan bir sesti.

Bense pek o durumda değildim. Kendiliğinden emre uydum. Hem biraz daha kendime gelmem lazımdı. Sağımdaki sandalye, ışığın sınırında iki ayağıyla sırıttı. Emre uyarak oraya yöneldim. Sanırım inledim ve "Başım..." dedim. Sonra da aklıma başka birşey gelmediği için "Nerdeyim? Ne yaptınız bana?"yı ekledim.

"Uzatma! Başının ağrısı geçer. Otur biraz konuşalım."

Kendinden emin sesin idareyi çoktan ele aldığı belliydi. Ben standart 'kaçırılan' olarak sonraki soru "Benden ne istiyorsunuz?"a geçtim. Klişeler devam etmelidir.

"Sandalyenin ayağına yakın bir şişe su var. Al iç biraz."

Büyük pet şişe... Aldım, içtim. Ağzım yandı sanki. Toprak taneciklerini hissettim. "Yerde de sürümüş olmalılar," dedim kendi kendime. Nedense onun konuşmasıyla korkum azalmıştı. Yine de bilindik sorulara devam ettim: "Bana ne yapacaksınız?"

"Önce dinle ve anlamaya çalış. Seninle bir işimiz yok bizim. Senin gibiler zaten hayatın dışına düştünüz. Bize, bir şey lazımsa da, senin gibi, ne olduğu belli olmayan posaları üretmeyen bir toplum olabilir o."

"Ne diyorsunuz siz ya?" diyebildim. Anladığım kadarıyla Profesör'ün açtığı yoldan ilerleyerek buraya kadar gelmiştim. O an birşeyler hatırladım."Tamam," dedim içimden, "taksi, ben bindikten az sonra durdu ve solumdaki açık camdan içeri biri uzandı. Sanki birşey soracak gibi. "Ne diyecek bu adam?" diye bakıyordum ki, benim tarafımdaki kapı açıldı; düşer gibi oldum. O anda biri elimi tuttu. Aynı anda, şoför de uzanıp yakamdan tutup, beni koltuğa bastırmaya çalıştı. Biraz debelendim. Kafama birşey geçirmeye çalışıyorlardı. Sanırım benim tarafımı açana iyi bir diz geçirdim. O yıkılınca bir şekilde dışarı çıktım ama bu sefer üçü birden tepeme bindiler. Sopayı orda yemiş olmalıyım. Pes ettiğim bir anda da o lanet çuvalı kafama geçiriverdiler." Sonra... Oradaydım.

"Ah komiser ah!" dedim içimden ve "Ah! Profesör, Esin!"

"Şimdi!" dedi, emredici ses, "Yazar bozuntusu... Senden isteğimiz bütün bu saçma sapan araştırmalardan filan vazgeçip paşa paşa bar hayatına dönmen ve abuk sabuk kitapları yazmaya devam etmen. Yani bildiğimiz rezil hayatına."

"Araştırma yaptığımı nerden biliyor bu herifler?" der demez, nasıl bir gerzek olduğumu anladım. "Bilgisayarıma zaten girmişlerdi. Ortalıkta ne var ne yok boşaltan onlardı. Tekrar yaptılar," dedim. O kadar ağrı sızı içinde de olsa, hayatımın böylesine küçümsenmesi canımı sıkmıştı. "Siz benim hayatımı ne biliyorsunuz ki?" deyip, ayağa kalkmaya kalkıştım. Niyetim konuşanı görmekti. O zaman daha korkutucu başka bir ses çıktı ortaya. Klişeler ...

"Biz kalk diyene kadar kımıldama! Yoksa oracıkta zindanlarda boğuluverenlere katarım seni."

Solu kuvvetli olan cellat?...

Tekrar ilk buyurgan ses konuştu; bu daha iyiydi: "Bizde gerekmeyen için ceza vermek yoktur ama — yolumuzu kesmeye, bizi cahil ve mağlup duruma sokmaya çalışana vah olsun!"

Oturdum. Ağrı yüzünden dikkatimi veremediğim için mi, yoksa bütün herşeyden artık çok sıkıldığım için mi ne, o kadar da korkmuyordum. Kafam durumu anlayacak kadar işliyor, içimde hiç de dayanılmaz bir panik duygusu uyanmıyordu. "Peki," dedim içimden, "onların istediği gibi oynayacağım. Boynumda bir tel iziyle bu çukurda kaybolmak, böyle aptalca ölmek istemiyorum. Ayrıca hiç ölmek istemiyorum. Çünkü şu an hiçbir şeye inanmıyorum. Lafı değiştirmeli zaman kazanmalıyım."

Ne zamanı kazanacaksam? Kendi kendime gülümsedim. -Çenem de ağrıyordu- Yine de gülümsedim. Çok iyi hatırlıyorum o gülümseme duygusunu. Beni o andan sonra yükselten, bütün bu oyunun içinde kendi içimde de oyun kurduran duyguydu o. Herşey boştu bir yandan da. "İşte buradayım," dedim. "Bu klişeler oyunu içinde buraya geleceğimi görmeden eşindim durdum. Geri zekalı!.."

Hem, beni neden buraya kadar sürüklemiş, oracıkta, âdetleri olduğu üzere, çalışma odamda öldürmemişlerdi? Bilemedim. "Belki ortalığın dağınıklığı yeterince törensel davranmalarını engellemiştir," diye düşünüp, yine içimden gülümsedim.

"Neden o kadar insanı öldürdünüz?"

"Neden daha çok öğrenmek istiyorsun? Ne değişecek senin artık senden başkasını ilgilendirmeyen zavallı hayatında?"

"Sadece anlamak istiyorum. Ah! Sırtım çok kötü... Haklısınız ben hiçbir işinize yaramam." Böyle deyince de canım sıkıldı. Adamın dediği doğruydu ve ben, şu aşağılık davranışa hak vererek kendimi iyice yok ediyordum. Daha ne kadar sürecekti böyle? Ne zaman adam gibi adam olacaktım, Profesör'ün zannettiği gibi... Biraz sinirlendim sanki. "Anlarsam yerine koyarım ve belki içimde de araştırma hissi ve bu yüzden suçluluk duyma kaybolur. Ben yalnız yaşıyorum ama koca bir vicdanım var ne yazık ki."

"Vicdan?"

Şaşırmış gibi gelmiş, bu hali hoşuma gitmişti.

Ama sanırım o daha çok kızmıştı. "Tanrı'ya inanmayanın vicdanı ne işe yarar? Peki ne öğrenmek istiyorsun? Niye öldürüldüklerini mi? Onlar senden önemliydiler de ondan," dedi, azarlar gibi.

"Yapayalnız insanların sizi rahatsız edecek ne önemleri olur ki?"

Şimdi de onun hoşuna gitmişti sanki "Evet, yalnız insanlardı. Ama senin gibi kaybolmuş, inançsız, yararsız değildiler. Yalnızlık kötümser ve bencildir. Onlar ikisi de değildiler."

Başım daha fena zonklamaya başlamıştı sanki. Biraz boynumu ovuşturdum. "Anlamadım," dedim, " Ne biçim iş bu? Siz Melamileri öldürüyorsunuz. Bu bir mezhep çatışması. Tarihte de hep olmuş. Beni aşar bu işler. Zamanında da yapılmış... Bunu anladım. Zaten bıraktım da. Ben hiçbir işinize yaramam. Profesör de yaramazdı aslında. Yoksa o da mı Melamiydi? Olur a! Bense istememe rağmen hiçbir şeye inanamıyorum. O yüzden mi buradayım? Biraz daha su içebilir miyim?"

"Hiçbir şey anlamamışsın. Peki o zaman Öğretmen, Bakkal ne oluyor? Biz de seni kafası olan bir adam sandık."

Hâlâ hiçbir şey anlamıyordum. Birara "Profesör, onların sırrını buldu; ifşa edecek diye korktuklarından öldürdüler adamı," diye düşünmüştüm. O da uymuyordu aslında. "Neden?" dedim, "O zaman neden? Yalnız insanlar ölünce ne oluyor ki?"

"Yazık!... Bu kadar hiçbir şey göremiyor olamazsın. Tabii o kadar alkol-zıkkım bedeninizi de yiyor, beyninizi de... Bir de oturmuş İbn Tufeyl'ler, Hallac-ı Mansur'lar okuyorsun. Yetmiyor gibi de yazıyorsun. Sana ne? Git Cihangir kafelerinde kız kes! Ne mezhebi? Ne kavgası? İşin mezhebi mi kaldı? Mezhepler de dinler de çoktan dağıldı; görmüyor musun? İşte bunu Profesör görmüştü.

Dinle!.. Biz, senin gibi, kapı aralarında görmedik Profesör'ü — gidip tartıştık. Bu konu üzerine çalıştığını biliyorduk. Biz, 'Yalnızlık, hiçliğin bağrına bırakılmaktır,' diyorduk; o, 'Hiçliği ancak

yalnızlık bozacaktır. Yalnızlık olmazsa insan da Tanrı da olmaz,' diyordu. İnatçı bir adamdı. Ona saygı da duyardık. Ama sonunda buraya dayandı işler."

Demek kapıyı o açmıştı. Hiç olmadı tartışarak ölmüştü.

Birden derinlerde bir yerde bir vızıldama duyuldu, ardından da benim metalik Bach'ın tıngırtısı yükselmeye başladı, zindanın kuytu sessizliğinde. Elllerimi ceplerime attım. Onu unutmuştum. Ama telefon ceplerimde değil, karşıda çalıyordu. Ayağa kalktım ve telefona ulaşmak için, sesin geldiği yere doğru hamle ettim. Olacak iş değil tabii... Telefonlarımız çalmaya görsün insan aklını kaybediyor. İki adım attım atmadım; salondaki gölgelerde hareketlenme oldu. Ve siyah kar maskesi gibi birşey takmış bir adam, resmen üstüme atladı. Devrildik. Dur demeye kalmadı, sağlı sollu iki tane de sağlam yumruk yedim. Herşey klişelere uygun ilerliyordu. Normal olarak bayılmam ve uyandığımda kendimi bir sandalyeye bağlı bulmam gerekiyordu. Bayılmadım — ama sürüklenip o sandalyeye oturtulmam kısmı gerçekleşti. Kendimi kaybetmemiştim ama kafamı kaldıracak halim de kalmamıştı. Sandalyede oturamayacaktım. Tıpkı sarhoş zamanlarımdaki gibi sağıma doğru yavaşça devriliyordum ki yine yakaladılar. "Kesin bardaki adamlar," dedim içimden. Zorla oturttular, bir iki tokat daha yedim; bir de kafama az bir su döktüler. Eh! Daha iyiydim sonunda. Ne telefonmuş!..

Ben toparlanırken; birileri mırıl mırıl konuşuyordu karşıda. Telefonla sanırım...

Derken sessizlik hasıl oldu. Ve bir kağıt hışırtısı duydum. "Defter!" dedim içimden. Birden başka türden bir heyecan bastı içimi, korkunun yanına merak, kendimi koruma duygusuna adam gibi hareket etme duygusu karıştı.

Biri, -sanırım, o ilk, duruma hakim ses- gırtlağını temizledi ve okumaya başladı: *"Bir süredir başka bir çağ var dünyada. Çoğunuz*

farkındadır — en başta geleneksel olanları olmak üzere, dinler, insanları yönlendiren en önemli silahlarından birini, gizemi kaybetti. Bir düşünün, bütün o gizli yeraltı buluşmaları, o acayip antik kurban törenlerini sözümona ağırbaşlılıkla taklit etmeler, hep birlikte nefes nefese yaşanan vecd ayinleri, garip uhrevi dillerle yapılan yücesel havasındaki tapınmalar... Hele şu kardinallerin yüksek tavanlı, soğuk ve loş kilise salonlarında, pelerinleriyle, tütsüler ardında kasılarak yürümeleri filan... Tüm bunlar, şöyle salim kafayla bakınca, insana saçma gelmiyor mu? Tıpkı çok eskiden, giderek daha kanlı olan kurban törenlerine olduğu gibi, boşluğa — yani manasızlığa düşmüş değiller mi, hep birlikte? Nesillerce, -nerdeyse sonsuz kere- giderek, hemen hiçbirşey hissedilmeden, üstüste tekrar edilen tüm törenler ve duruşlar, bir zamanlar bir yerde -belki de bir filmde- görülen bir görüntünün, ruhsuz, kaskatı bir tekrarı artık. Her an, daha da derin bir boşluğu-anlamsızlığı çağırarak, biraz daha parçalanıyor — bütün o başından sonu belli duruşlar. Bu yüzden de, kendine göre, insanlığı ayakta tutmaya çalışan koca dinler ve onların manasızlaşmış ritüelleri, gerçekte herkesin orada olmasının dışında bir anlam taşımıyor. Herkes orada ama inanan yok. Kötüsü inanmayan da... Herkesi uyanık kalmaya çağıran hayat karşısında, inanarak kendinden geçme de yasaklandı.

Opus dei'ler, bilmem ne cemaatleri, büyük tafralarla gezilen manastırlar... Sanki, çoktan oynanıp bitmiş ve zorla oturup onları izlemek zorunda olan seyircilerin -yani görevlilerin- dışındakilerin çoktan terkettikleri bir oyunu, tekrar tekrar, kendilerine de bıkkınlık gelmiş olarak oynuyorlar. Yüzlerdeki katı, anlamsız somurtuş, anlamın ağırlığından değil, sıkıntıdan... Sonuçsuz bu. Bütün o giysiler, o garip mabetler, başka başka, sözümona uhrevi dillerden çıkarılan acayip sesler, bütün o afra tafra çoktan parçalandı. Hem de bizzat, en önce o boşluğu, yanyana durarak doldurmaya çalışanların gözünde böyle bu.

Beklenmedik birşey yok. Ölüm, çoğunlukla giydiği hiçlik elbisesiyle, elini kolunu sallayarak geziyor yanlarında. Şimdi hep birlikte bu parçalanmanın halka halka uzaya yayılışını izliyor, içimizdeki sıkıntıyı ne yapacağımızı bilmez halde, çarpma dağılma seslerini dinliyoruz. Bizi

oyalayan tek şey, az sonra oluşuverecek çılgınlığımızla neler yapabileceğimizi planlamak.

Zamanında, dinlerin anlaşılabilir yanlarından biri, insanları sağlıklı üremeleri için hizaya sokmasıydı. Yoksa aslında bir çılgınlık projesi olan bu yeryüzündeki yaşam, gerçek bir kargaşaya dönüşürdü yüzyıllar, binyıllar önce. Kargaşa ise önlenemedikçe daha da büyür ve tüm insanlık çoktan yokolmuş olurdu. Ya da çok daha rezil bir yaşam sürerdi toprağın üstünde ve altında.

Demek ki sınırlar vardır. İnsanların bu sınırlar içinde tutulmaları gerekir. Ama yüzyıllardır cemaatler ya da kurumlar halinde yapılan bu sınır artık korunamıyor. Onlar başkalarının eline geçti. Geçmeseler de dünyaya egemen olan hiçlik, onları da birer değersiz paçavra haline getirdi."

Burada okumaya ara verdi. Tok, az önceki okuma sesinden farklı bir sesle, "Biliyorsun! Hiçlik, şeytanın en büyük silahıdır," dedi. Heyecanlanmıştı.

"Beni önemsiyor ya da bunu anlatmaya ihtiyacı var. Yoksa niye okusundu ki bunca şeyi?" gibi şeyler düşünüyor, az önce beni kimin aramış olacağını merak ediyordum. Esin aramazdı. Komiser? Neden arasındı ki? Başka? Annem? Alacaklı banka? Yayınevi? Hepsi bu... Canım yine sıkılmış, son sopayla birlikte artan baş ağrım iyice dayanılmaz olmaya başlamıştı. Ama kendimi bırakmamalı, dikkatimi o ana vermeliydim. Karşımdaki birşey yapmaya çalışıyordu, ne olup bittiğini anlamalıydım.

O, benim gibi sopa yemediği için gayet heyecanlıydı, devam etti: "Anladın değil mi? Bizim ne zamandır üzerinde konuştuğumuzu Profesör de farketmişti. Sınırlar korunamıyor... Ama o ne diyordu? O garip hümanizması, sinikliği içinde — dünyayı, sözümona özgür bırakmaya çalışarak: *'Bütün dinler ve birlikte çeşitli törenler yaparak ayakta durmaya çalışan kurumlar birer karikatürdür artık. İnandırıcılıkları çoktan kaybolmuş, bu yüzden de sözümona amaçladıklarının tam da tersine, bu dünya üzerinde hiçliğin daha fazla egemen olmasına sebep olan kurumlara dönüşmüş haldeler.*

Ama hiçliğin beni parçalamasına izin vermemem gerekir. Yoksa insan yaşamı, medeniyeti yokolur. Evet! Tanrı yoksa herşey mübahtır. Bizim burada, ayakta durmamız için, tekrar değer yaratmaya ve inanmaya ihtiyacımız var. Evet! Yeni bir dine ihtiyacımız var. Bu din, tüm öteki dinlerin aksine, insanları ona katılmaya çağıran bir din olamaz artık. Bütün o katılımlar, o devasa cemaatler, bütün o dinsel tasvir ve hareketler gerçek değil artık. Onlar yok. Çünkü hepsi biraraya gelince, bütün o çoğalmış insan grupları, ilk önce özü yokediyor sonra da hiçliğin egemen olmasını sağlıyor. Bu yüzden yeni din tek kişilik olacak.'

Bunu Profesör'ün notları arasında bulduk. Bu defter, derste anlatacaklarını yazdığı defter. Aynı zamanda hazırladığı bir kitabın parçaları. Evde bulamadınız. Böyle şeyler yazdığını biz biliyorduk. Herkes birşeyler yapıyor. Sen de son zamanlarda buna yakın şeyler yazdın, biliyoruz. Bu çok önemli değil. Ama böyle birşeyi, öyle bir adamın yapmasına, öğrencilere, onu seven insanlara yaymasına izin veremezdik. Bütün notlar böyle. Herkesin kendinden sorumlu olduğu, kendi kendisine kurduğu bir ahlak sistemiyle kurtulabileceğini düşünüyordu. Bu umutsuz, yıkıcı yoldan başka bir kurtuluş görmüyordu. *'Quakerlara, Melamilere bakın,'* diyordu. *'Bir cemaate, herşeyde birlikte hareket etmeye ihtiyacınız yok.'*

Ne zayıf bir düşünce... Öyle bir kafa nasıl olur da anlamaz, insanların nasıl birarada tutulduğunu, yönetildiğini göremez. Halbuki, tam aksine, dediği bütün o yollar, dağılmaktan başka bir işe yaramamıştır. Neden Quakerları da, Melamileri de, Hallac-ı Mansur'u da, o yollardan gidenleri de yok ettiler durmadan? Sadece onları sevmedikleri ya da onların kötü olduklarına inandıkları için mi? Hayır! Bunlar, toplumun birarada yaşamasını parçalayan, birlikte bir güç oluşturmasını, hatta çıldırmadan yeni nesiller yetiştirmesini engelleyen inançlar da ondan. Bak şimdi! Senin de üzerine vazifeymiş gibi, son zamanlarda araştırdığın bütün bu mezhep ya da düşünceler, insanın özgür bırakılmasını, Tanrı'yı, o özgürlüğüyle, nerdeyse kendi kendine bulmasını

söyler. Ki bunları Profesör gibi, dinin, basit, sıkıcı ve anlamsız ritüellere indirgendiğini, için için herkesin hissettiği bir dönemde değil, tümüyle güçlü olduğu dönemde söylemişlerdi. Dinini tek başına kurmak... Hayy bin Yakzan!.. En yüksek mertebeye o çıkar değil mi? Çamurdan olur ve adım adım Tanrı'yı ve sırrı bulur. Sonra? Sonra Asal gelir ve toplumla tanışır. Onlara anlatmaya çabalar bulduğu sırrı; ama olacak gibi değildir. O zaman, Hz. Muhammed (SAV) efendimize hak verir. Bunlar için öyle basit, zekat, hac, namaz gibi şeyler söylemekten, onları o şekilde denetlemekten ve yolda tutmaktan başka bir yol olmadığını görür. Bu hiç hoşuna gitmez ve tekrar yalnızlık adasına döner. Senin Nietzsche'n de dağına... Tanrı'yı tek başına bulmak, dinini tek başına kurmak... Çok güzel, çok asil değil mi? Peki, kaç kişi bunu yapabilir? Kaç kişinin buna gücü ve aklı yeter? On bin? Yüz bin? Bir milyon?... Ya geri kalan milyarlarca güçsüz ne olacak? Onların açlık ve karmaşa içinde yokolmalarını kabul etmek mi Tanrı'nın yolu oluyor? Bunun toplumun dirliğini, sonunda da insanlığı yokedecek bir nifak olduğunu görmüyor musunuz? O yüzden, geçmişte o tip düşüncelerin açık açık yaşanmasına izin verilmedi. Gelecekte de verilmeyecek... Profesör de biliyordu ama kırılgan humanizması, o zayıflığı, bunu söylemesine izin vermiyordu. Toplum, tam da adında olduğu gibi, ancak topluca bir yola sokulabilir. Tek tek, sadece daha çok şeytana hizmet edilir. Şimdi anladın mı, yazar efendi? Durum çok açıktı. Yapmamız gereken öteki yolu yoketmekti. Bu konuda geçmiştekinden daha hassas olmamız gerekiyordu. Öyle de yapıyoruz. Çünkü geçmişte dağ da vardı ada da. İsteyen, sırrı açıklamaya çalışmayacak olan oralara çekilir, kimseyi de etkilemezdi. Ama artık dağ da yok ada da... Herkes içiçe... O yüzden daha derin bir temizliğe ihtiyaç var. Daha ince bir elek kullanmalıyız. O yüzden, o yoldan sayılabilecek olanlar toplumun bütünlüğünü daha fazla bozmadan ortadan kaldırılmaya başlandı. Yalnızlık yokedilmelidir. Kanımız birlikteyken doyar ve huzur sadece oradan geçer."

İlk defa gerçekten korkmuştum. "Acaba, projenin büyüklüğünü Esin anlamış mıydı?" diye düşündüm.

"Tabii bir de garip yalnızlar var. Şu yabancılar. Senin gibi olanlar. Onlar, o zaten atılmış olanlar, umurumuzda değil. Onlar, dışarıda kendi temerküz kamplarında rahatça intihar edebilirler. Onların yaşadığı yalnızlığın, düşkünlüğün, çirkinliğin gözükmesi, bizim, yani sağlıklı bir toplum isteyenler için — iyi bile... Afrika'daki açların herkese ders olması gibi, yalnız kalmamak için iyi bir örnek onlar."

Bir yudum su daha içtim. Yaptığım, düşündüğüm herşey pek zavallı kalmıştı onların karşısında. Diyecek laf yoktu. "Sağlıklı bir toplum için zararlı olanlar, derken uyandım — ben değildim, beni o yüzden öldürmediler. Öte yana geçmediğim sürece de dokunmayacaklar. Biraz kurcaladığımı gördüler, "Dur!" diyecekler. İkna etmeye çalışacaklar. O yüzden buradayım," diye düşündüm. "Çünkü bir ahlakları var, yine de... Profesör'le de tartışmışlar." Ama biraz daha kurcalamak istiyordum. "Tamam birlikteyken karınları doyacak ama ruhlarını doyurabilecek misiniz?"

Kahkahalarla gülmeye başladı. Yanındakiler de yarım yarım katıldı ona. En az dört kişiler diye düşündüm. "Ha ha ha! Bunu sen mi soruyorsun? Seni iknaya kalkmak boşuna geldi şimdi bana... Sen de değersizsin... Karnı doyan insan ne yapar? Haklısın, inanacak birşey arar hemen. Ama insanlar tek tek değil, hep birlikte büyüklüğüne inanacakları, önünde eğilecekleri bir şey arar. Camii'nin dışında gezinip, arada kendi kendine Tanrı'yla konuşan, eski imam bozuntularını değil. Tarih, hep birlikte tapınmak için, birbirlerini boğazlayan insanların tarihidir. Bu yüzden, mutsuz ulusların altında huzur bulacakları bayrağı tutanın öteki elinde, Sezar'ın kılıcı olmalıdır. Bunu bir tek kişi görmüştür. Gücümüz de ondan gelir. O milyonlarca, hatta yaşamak isteyen bütün insan yavruları için, altında toplanacağımız büyük bayrağı açandır."

Bunu da dedikten sonra sustu. Diyecek birşey kalmamıştı. Hava ağırlaşmış, nefes almalar duyulur olmuştu.

Tekrar lafa başladığında benim için bir hüküm verileceğini düşünüyordum. Benim de diyeceğim birşey yoktu. Vardı aslında da karşımda olanın büyük gücünü görmüş, tümüyle çözülmüş, nerdeyse dilim tutulmuştu. Bütün toplumla tek tek ilgilenen ve arada ürünlerinin istedikleri gibi yetişmesini engelleyen zararlı otları tek tek ayıklayan bir organizmaydı bu. İçimde bütün bu cinayetleri duyduğum zamankinden büyük bir çöküş, boşluk oldu. Ellerim sandalyenin iki yanına sarktı.

Oysa ona, beni susturmak yetmemişti."Ama başka türden yalnızlar da var," diye, devam etti. Karanlığın içinde, sağa sola gezindiğini duyuyordum. "Tıpkı şu sizin Profesör gibi. Hem içimizdeler hem de örnek gösterilecek kadar huzurlu ve yararlılar. Toplumun çözülmesini durdurmak istiyorsak onları yok etmeliydik. Bunun başka yolu yok. Profesör haklıydı. Din ve o bütün ritüeller birer komedi haline geldi. O garip tekrarların kimseyi vecde sürüklediği yok artık. Ama toplum ancak o şekilde güvenli ve huzurlu olabilir. Onu birarada tutmak, onun bütünlüğünü sarsacak herşeyi zaman geçirmeden yoketmek, şimdi çok daha önemli ve acil."

"Ama peygamberler de yalnızlıktan geçtiler. Oralarda topladılar güçlerini ve diyeceklerini. Hazreti İbrahim, Yusuf, Musa... Hepsi yalnız kaldılar bir süre. Sonra uzlet, halvet, çile var. Eflatun'un mağarası, tüm dinlerdeki inziva..." gibi birşeyler dedim, konuşmayı beyhude zorlayarak.

Neyse ki o ciddiydi. İnançlı ve coşkuluydu. Benim gibi dağılmıyor, girdiği alanın doğruluğuna beni inandırmak istiyordu. Demek, hiçlik adına değil, hiçliği yoketmek içinmiş herşey.

"İnziva ayrı. Bak haklısın. Bunu Profesör de söylemişti. Kötü dönemde uzlete çekilen makbuldü. Halvet de vardı çile de... Ama

o vakit içinde bile, mümkünse namazda cemaate iştirak edilirdi. Orada toplumdan kopuktular ama toplum için hazırlanıyorlardı. Panayıra inmek için dağdalar. Dağda kalmak için değil. Ama artık inzivaya ihtiyaç yok. İnsan, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir. Halife, vazifesini insanlardan uzaklaşarak yerine getiremez. Aslolan celvet, yani topluma iştirak etmektir. Dinler gelecekleri yere geldi. Yeni bir dine, yeni bir kapanmaya ihtiyacımız yok. Artık, 'inzivadan uzlet edin,' der, büyüklerimiz. Bir hedefe, hep birlikte yaşayan insanlar olarak ilerlemeliyiz. Toplumun birlikte olmaya, üremeye ihtiyacı var. Şeytan, yalnız olanla beraberdir. Ama onlar, kötümser de değildiler bencil de... Ayrıca huzurluydular da. Bu örnek ortada olmamalıydı. Haşa! Onlara kızmıyoruz. Hatta saygı da duyuyoruz. Senin bilmediğini biliyoruz çünkü. Onların inancını ve yolunu da anlıyoruz. Ama onlar, toplumun ihtiyacı olan ve böylece bizim de isteğimiz olan, dünyada durmadan büyüyen dağılmayı, yalnızlaşmayı durdurmanın önünde gerçek birer engeldiler. İnsanın başka yolu yok ilerlemek için. Yeni bir din değil lazım gelen; bazen toplumun tüm kurallarına uyamasa da onunla birlikte olmaktan başka birşey düşünmeyen insanlar..."

"Bunun tek sebebi seçilmiş yalnızlık değil ki. Sistem yalnızlığı üretiyor farkında değil misiniz? Birbirimizi başı sonu belli nesneler olarak görüyoruz. Yaşanan koca sistem, bütün bu alışveriş, şimdi sizin de sisteminiz," dedim bıkkınlıkla. Sesim güçsüz, kısık, bir acayip çıkmıştı.

"Güzel. Yine haklısın. Bu iyi... O kadar da boşa konuşmamışım demek. Bak! Dinle, zavallı adam."

Yine bir kağıt hışırtısı... "Yine defter," diye düşündüm. Herşeye baştan başlayacaktı. Ne azim!.. Daha ne istiyordu ki benden? Bu tartışmadan birşey çıkmayacaktı ama konuşmaktan başka birşey de yapamazdım. Yine zaman kazanmak... Kımıldandım.

"Sakın!" dedi, o korkunç ses.

"Su!" dedim. "Su içeceğim."

"Çağdaş insan, yaptığı işe, yarattığı şeye, bütünüyle veremez kendini. Onun -belki de en derindeki- bir parçası her zaman bağımsız, uyanık ve nöbette kalır, efendisine karşı casusluk yapar. Çağımızın tek tanrısı olan iş güç, kazanç tutkusu, artık yaratıcılığını yitirmiştir. İş güç, başı sonu olmayan bir uğraşıyı ve çağdaş toplumun amacı belirsiz yaşamını simgeler. Ve de iş hayatının yol açtığı yalnızlık -otellerin, büroların, koca mağazaların ve sinemaların o kalabalıktan taşan yalnızlığı- ruhu güçlendiren, arındıran yerler ya da yaşantılar değildir. Çağdaş dünyanın yalnızlığı, dünyanın çıkmazını yansıtan bir aynadır.

Çağlar boyunca, kurallardan ve törelerden oluşan karmaşık ve katı bir yasaklar düzeni, toplumun bireylerini yalnızlığa karşı başarıyla korumuştu. Topluluğun üyesi olan birey, dirlik ve sağlığın tek güvencesine de kavuşmuş demekti. Yalnız insan ise, bir sakat ya da kötürüm, gövdeden kesilip ayrılması, yakılması gereken kuru bir dal olarak görülmüştür. Çünkü öğelerinden biri hasta olunca toplumun bütünü bunalıma düşerdi. Buna karşılık, dinsel törenlerle ölüm olgusunun sürekli olarak duyumsanan varlığı, bağımsız -bireysel- eylemi sınırlayan bir ilişkiler düzeni yaratıyor, bu yolla da hem bireyi yalnızlıktan koruyor hem de topluluğun çözülüp dağılmasını engelliyordu."[32]

Ne yaptığımızı artık anladın herhalde. İkisini bir yere koy. Dediklerin boş laflar... Sistemi kontrol altına alabiliriz. Büyüklerimiz ne işe yarıyor? Biz, cemaatlerimizde, toplumumuzda yaşlılarımızı dinleriz. Onları, mal satacağımız gençlik uğruna köşeye atmayız. Yeter ki bizimle yaşasınlar, bilgilerini aktarsınlar. Biz bir yandan da en geleneksel toplumuz. Kalabalık ailelerin içinde, hepimiz görevimize göre yaşarız. Sistem dışarıdaki bir oyundur. Onun yalnızlaştırıcı oyununu tersine çevirecek tek hareket biziz. Senin hayatın için bile... Keşke uyanıp görsen. Dün başkaydı bugün böyle. Ne gerekiyorsa o yapılır. Onun herşeyi kullanılır ama ona biat edilmez. Cemaat önderlerimize, yani içimizden insanlara inanırız biz; dışarıdan söylenenlere değil. O yüzden, bu türden, yani içimizde, hemen kıyımızda duran, kötüleyemediğimiz ama cemaate katıl-

mayan adamlar tehlikeli bizim için; kredi kartları ya da bilmemne şirketlerinin pazarlama oyunları değil.

Şunu anla zavallı, düşkün adam! En sonunda Tanrı'ya inanmak bile önemli değil; cemaatle birlikte hareket etmek önemli. Geleceği karıncalar gibi kuracak olanlar o cemaatlerdir."

Başım dönüyordu. Hiçbirşeyi anlayamaz haldeydim. Artık tek soru kalmıştı kafamda "Bana ne yapacaklar? Bütün bu kaçırma zahmetine bu söylev için girişmiş olamazlardı. Ayrıca anlamıştım. Ne zamandır kendi kendime vardığım sonuçtan farkı yoktu: buralardan gidecektim. Tabii beni sağ bırakmaya karar verirlerse... Onları görmeye çalışmamalıydım. Artık uğraşmak da istemiyordum. Kimsenin beni affedeceği ya da benim kendimi affedeceğim bir hayat yaratacak gücüm yoktu. Şu anda belli ki güçlü olan onlardı. Hem de sadece burada değil, tüm dünyada.

"Bana ne yapacaksınız?" dedim, klişe 'kaçırılan soruları'ma dönerek...

"Başkomiserle, son, o Melamilik anlatmandan sonra buluştun mu?"

Son buluşma? Nerden biliyorlardı. Okan? O olmalıydı. Peki benim komiserle buluşmam onlara ne diyebilirdi ki? Son zamanlarda yaptığım araştırmalar, kendi kendine mırıldanmaktan, yüzlerce yıldır onlarca insanın konuştuğundan başka birşey değildi. Dönüp duruyordum odamın içinde. Acaba buluşup komiser bana birşey söylemiş ya da birlikte ilerlemiş olabiliriz, diye mi korktular ve öğrenmek istiyorlardı? Ya da Profesör'ün dediklerinden ne kadarını bildiğimizi ve kimlere ulaşmış olacağımızı mı öğrenmeye çalışıyorlardı alttan alta.

"Hayır! Bırakın komiseri — nerdeyse bakkal dışında kimseyi görmedim."

Önce sessizlik sonra mırıldanmalar... Sanırım hakkımda karar veriliyordu. Birazdan boğazıma bir tel geçecek ya da beni salacaklardı. Daha çok tel gibi gözüküyordu. Ağzım kurudu. Fena bir yutkunma duygusu geldi. Ve en çok o sessizlik anında korktum.

Yine de, kurtulacağım duygusu içimin en derininde halen duruyordu.

"Ayağa kalk!" Öteki, ağır ve korkunç sesti bu. Onun vakti gelmişti demek.

İnleyerek kalktım.

"Sırtını dön ve yüzün duvara doğru dizlerinin üzerine çök! Kafanı önüne eğ! Sakın bu tarafa bakayım ya da başka birşey yapayım deme!"

Dediklerini yaptım.

Birden iki yarımda iki kişi peyda oldu. Biri kafama çuval benzeri birşey geçirdi. İçimde bir çökme oldu. Buz gibi bir ter başımdan aşağı aktı. Titredim. Hatta bağırsaklarımda bir hareketlenme bile oldu. Bu sırada öteki, omuzlarımdan sıkıca tutuyordu.

Karanlığın içine düşünce kendimi iyice bırakmıştım. Birşeyler düşünmeye çalışıyordum. "İşte! Senin de başına geldi!.. O an bu anmış... Son buymuş... En sonuncu son," dedim, kendi kendime. Sakinleşeyim, doğru dürüst hareket edeyim istedim ama içimden gelen titremeyi durduramıyordum. Başıma geçirdikleri bez torba leş gibi kokuyordu. Ağır bir koku. Kan? Birden öğürdüm. Ama tuttum kendimi, kusmadım. Torbanın dibindeki aralıktan alabildiğim kadar derin bir nefes alıp, sonuma hazırladım kendimi. Birden bir tekme yedim yandan... Nefesim kesildi. Kalbim her yerimde birden atıyor, bağırsaklarım çalışıyordu. Profesör ne yapmıştı acaba? "Adam gibi adamlar ölürken böyle titremiyorlar herhalde," dedim. En azından daha sakin olmalıydım. Ama olamıyordum. Birden, bütün kaslarım hep birden kemiklerimden ayrılıp, sarkarak döküldüler gibi geldi. Benimle birlikte hareket etmekten ilk onlar vazgeçmişti. Bayılacağımı düşündüm. Fakat o an başka birşey oldu. Sanki aniden tavana doğru yükseldim ve kendimi -asıl kendimi- orada dizlerimin üzerine çömelmiş, kafamda bez bir torba ve yanımda iki izbandut gibi adamla birlikte oradan gördüm. Şaşkınlık ya da acı duymuyordum. Başka türden daha derin bir korku vardı. O da, sanki şimdi değil de

birazdan hissedeceğim bir korkuydu. İşte ben, onlarla orada duruyordum. Ama aynı zamanda da oradan görebiliyordum herşeyi. Loştu... Arkada başkalarının olduğunu da hissediyordum ama ben oraya değil sadece kendime bakıyordum. Yüzeyleri kırpık kırpık dökülmüş tuğlalardan, arkamda omuzlarımdan tutan esmer herifin açık alnına kadar herşeyi görebiliyordum. Acı değil ama dayanılmaz bir boşluk duygusu oluştu içimde. Sadece "Hayır! Daha değil!" dediğimi hatırlıyorum. Ne olduysa o an, o duygu, bir sarsılmayla geçti ve tekrar bez torbanın karanlığında uyandım. Yere yığılacağımı hissettim. Ama tuttular. Gözlerimi kapatıp açıp, alabildiğim kadar nefes alıp, kendime gelmeye çalıştım. Pis kan kokulu torba, ağzıma yapışıyordu. Yine de baştaki kadar korkmuyordum ama yaşadığım olayın şaşırtıcı sarsıntısı bütün ruhumda duruyordu.

Bir tekme de belimden yedim. Yana doğru yamuldum. Yine tuttular. Darmadağın olmuştum ama "Hâlâ aynı durumda, aynı yerdesin," dedim, içimden. "Ölmedin. O malum tel boynuna geçmediğine göre başka şeyler oluyor." Kendimi toparlamaya başladım, midem ve bağırsaklarım başka, canlı bir korkuyu haber veriyordu. Galiba o an öldürülmeyecektim.

Şimdi, otel odasındaki minibarda kalan son votka şişeciğini lüpletip son yazdığım yerleri okurken, "Amma karışık ve çeşitli korku duymuşum," dedim. Öyleydi de... Aklıma Poe'nun girdap hikayesi geldi. Adam girdaba düşer, çok korkar elbette, çırpınır kurtulsun diye ve bir süre sonra artık kurtuluş ümidinin olmadığını anladığında o ana kadarki korkusu uçar gider. Kaderiyle uzlaşır, sakince bırakır kendini sonuna. Dönerek düşüşü seyreder huzurla. Fakat birden inanılmaz bir korku basar içini. Çünkü yuvarlak cisimlerin aşağıya değil yukarıya doğru fırladıklarını görür. Kendini oradaki fıçılardan birine bağlayıp kurtulma umudu belirir kafasında. Öyle yaparak kurtulur da... Fakat bunu, yani kurtulabileceğini, yaşayabilecğini farkettiği ilk anda, o müthiş korkuyla birlikte saçlarının tümüne ak düşmüş, bembeyaz olmuştur.

"Ayağa kalk! Ve ellerini duvara daya!"

Anlaşılan boğmayacak, belki de yeni usul, kurşuna dizeceklerdi. Ama komiser kurşunu sevmediklerini, daha geleneksel, sanki Osmanlı tarzı takıldıklarını söylemişti.

Dediklerini yapıp, beklemeye başladım.

Az önceki kadar da korkmuyordum artık. Tamamdı. Az önce en fenasını yaşamış, bir nevi ölmüş, hatta o korkuyla -nasıl olduğunu bugün bile anlamadığım şekilde- kendimi dışarıdan görmüştüm. Bekledikçe daha da sakinleştim. "Ne olacaksa olsun," deyip, kendime döndüm. Bağırsaklarım telaştan vazgeçti. "Tamam işte buraya kadarmış. Bu hayattan da bu çıkıyormuş," dedim, mırıldanarak.

Nasıl bir iz kalacaktı geride? Annem geldi aklıma. Evliliklerini düşündüm — biraz da zorla. Kadınları, başka ülkeleri görmüştüm... Birkaç da kitap yazmıştım neyse ki. Bir süre sonra var olup olmadıkları kimsenin aklına gelmeyecek kitaplar. Giderek hiç yazılmamış kitapların arasına katılacaklardı. Benim de hiç yaşamamışların arasına katılacağım gibi... Ayrıca kendi kitaplığımdaki tonla kitapla birlikte, ya yakılacak, ya da bir eskiciye verilip yok olacak, küçük büyük not kağıtları, defterler vardı. Bir de dünyadan topladığım ıvır zıvır. İki de kıymetsiz tablo... Biri Küba'dan...

"Biraz daha geri gel! Şimdi tekrar duvara daya ellerini! Daha yukarı.. Daha! Hah! Öyle kıpırdamadan dur!"

> *"Bütün toplumsal hayaller uçup gittiğinde, insanoğlu 'dinsel ihtimallerin... kendisi için tamamen geçersizleştiğini' gördüğünde, öze ilişkin ne çıkar ortaya? Beden."*
>
> *Milan Kundera*[33]

Yaptım. Başta kolay gibi gelen bu hareket, iki dakika bile geçmeden dayanılmaz bir eziyet haline geldi. Arkada fısıldaşmalar ve bazı hareketler olduğunu duyabiliyordum. Sanki telefonla konuştular biriyle. Yine de içimdeki 'bana birşey olmayacak duygusu' olduğu yerde duruyordu. Bilanço yapmayı bıraktım. Zaten o kadardı. Kafamı az daha eğdim. Şimdi çenemin ucundan göbek küreciğimin tepe noktasını ve ayakkabılarımın ucunu görüyordum. Etrafta gölgeler vardı.

Sonra birden bir an süren -şimdi birşey olacak tipinden- bir sessizlik ve metalik bir ses... Sanırım kapıyı açmışlardı. Kapı açıldığı gibi tangırdayarak kapandı. Yankısı kulağımda epey bir dınlayan kapanışı, ağır itilen bir sürgü sesi izledi. Sonra sessizlik...

O arada kollarım kopacak gibi olmuştu bile. Daha fazla dayanamayacaktım. "Ellerimi indirmek istiyorum," dedim, başıma gelecekleri göze alarak...

Sesim, az çıkmasına karşın boşlukta asılı kaldı gibi geldi. Zaten cevap gelmemişti karanlık taraftan. Biraz daha öyle durup, tekrar ettim. "Dayanamayacağım, ellerimi indiriyorum." Yine ses yoktu. Tedirgin tedirgin yavaşça indirdim ellerimi. Aniden sıcak kan yürüdü kollarıma. Bekledim. Yine sessizlik... O zaman yavaşça dönmeye başladım. Bana "Dur!" diyecek bir ses bekledim. Yoktu. Kafamdaki torba — çuval parçasını çıkarıp yere attım. Ve az önce onların olduğu yere bakmaya çalıştım. Karanlık tarafta bir kımıltı sezerim belki diye, uzun uzun baktım. "Kimse var mı?" Yoktu. O zaman "Beni burada bıraktılar, ara verdiler," dedim kendi kendime. Sandalye ışığın altında duruyordu. Kendimi onun üstüne bıraktım.

II

Bir süre, az önce bana ihanet eden uzuvlarım yerlerine dönene kadar dinlendim. Ağrılar ve sızılar, can telaşına düşüp onları unuttuğum yerlerde olduklarını tek tek hatırlattılar. Sağımı solumu yokladım. Bazı yerler fenaydı. "Az sonra tekrar gelirler," diye düşündüm. "Benden almak istedikleri birşey olmalı! Ve daha, zavallı ömrümün birkaç yılı dışında, pek birşey almadılar."

Şubede sorgu sırasında öyle olurdu. İşkenceye bir nedenle ara verdiklerinde... Seni bir süreliğine hücrene bırakırlar, oradaki arkadaşların seni az biraz toparlar; sonra cellatlar yine gelir, seni alırlardı.

Adını, soyadını koridorda bağırırlardı. Sen de asla ikiletmeden, o cehennem çağrısına cevap verir, kaç numaralı koğuşta olduğunu, o sonsuz korkuna karşın tüm gücünle bağırırdın. Bir de bu yüzden ayrıca eziyet çekmemek için bağırmak zorundaydın. Az sonra koridordaki çiğ beyaz florasan ışığının sızdığı, yarı açık mazgala gölgesi düşerdi, duygusuz bir zebaninin.

Ama o an dışarıdan çıt çıkmıyordu. Biraz daha bekledim. "Yoksa beni tümüyle buraya terk mi ettiler?" dedim ve kapıya doğru fırladım. Ayağım küçük bir tabureye takıldı, yuvarlandım. Yarısı dolu pet bir şişe yan yatmıştı. Demek okurken orada oturmuş, o sudan içmişti. Tekrar bağırdım: "Kimse yok mu?" Bir yerlerden esen rüzgarın uğultusunu bile duyuyordum ama başka türden hiçbir ses yoktu. Beni böyle bırakamayacaklarını düşündüm. Daha yüksek sesle bağırdım. Bir daha... Kapıyı zorladım. İtekledim, omuz vurdum. Kalın demir kapı, boşluğunda olsun titremedi. Kilit yerini filan aradım. Yok... Dışarıdan sürgülü olmalıydı. Tekrar bağırdım. Sonraki bağırmalarım kaç dakika daha sürdü bilmiyorum ama sonunda yorgunluktan bitap düşüp, soğuk demir kapıya sırtımı dayadım. Orada bekleyecektim. Beni yoketmediklerine göre buraya terk de etmiş olamazlardı.

Gerçekte ne olduğunu -yani terk mi, ara mı? Neye karar vermiş olabileceklerini- bilemeden birkaç saat öylece durdum. Saatler geçtikçe umudum azaldı. Arada kapıyı zorladım. Vurdum. Olacak gibi değildi. Buraya bu nemli, eski zaman zindanına terk edilmiştim. Bunu iyice anladığımda yorulduğumu da hissettim. Sanki tüm hayatımın yorgunluğuydu omuzlarıma çöken. "Demek böyle yapayalnız bir sonmuş," dedim. Bir türlü kabullenemesem de... "Demek onca hayat, onca ilişki, onca düşünce, İstanbul'un bir zindanında kimsesiz yokolmak içinmiş," dedim. "Profesör bile daha şanslıymış."

Kalbimi sıkıştıran korku giderek azaldı. Hâlâ dipte dursa da içimde, giderek büyüyen kızgınlık daha fazlaydı. Beni buraya hapsetmişlerdi. Belki yokedeceklerdi. Ya da birşey olmuş, kendi kendime yokolmam için terketmişlerdi. Buna nasıl hak bulabiliyorlardı? Nasıl? Bir insan, bir başkasını, -hele kendini masum hisseden birini- nasıl tutar bir yere tıkabilirdi? Onun güneşi, bulutları, gökyüzünü görmesini engelleyebilirdi. Bu nasıl bir güçtü? Kalkıp demir kapıyı tekrar yumruk ve tekmelerimle dövdüm.

Sonunda duvar dibine çöktüm.

Şimdi, şu otel odasında içim yine kızgınlık dolu. Kızgınlığım, onları yok etmeye değil -çünkü hem bitemezler, hem ben bilemiyorum o işleri- onlardan kaçmaya dönmüşken bile, kusacak gibi oluyorum. Gençken, on yedi yaşındaki cılız bedenimi, benzerim birsürü çocukla birlikte açıkça yoketmek için -asla eğitmek ya da sistemlerine kazandırmak için filan değil- zindanlara atmıştılar. Şimdi o yıkımın üzerine, otuz yıl, gık! bile diyemeden, ne olduğuyla ilgili tek gerçek soru soramadan, başka birileri, onlardan da eski zindanlara tıkmışlardı beni. İnsan nasıl bir iktidar kumkumasıdır?

Bütün bu ve benzeri düşünceler, beynimi birsüre oyaladı. Sonunda çişim geldi. Duvar dibine işedim. Yarımşar da olsa şişeler de su vardı. İdareli olmam gerektiğini düşünüp, azıcık dudaklarımı ıslattım. İnsan hep umutlu aslında. Hep yalandan bir zaman kazanma hikayesi. Ne içinse?...

Tekrar duvarın dibine oturup, ayaklarımı uzattım. Her yanım ağrıyordu. Son -belime yediğim- tekmenin yeri ise aynı canlılıktaydı. "Böbreğime çalıştı, orospu çocuğu!" Sesim yankılandı. Ürktüm sanki. Neyse ki çıt yoktu.

"Şimdi kimin aklına gelirim?" diye düşündüm. "Kim telaş eder, benim için?" Aklıma birkaç isim gelir gibi oldu. Tek tek herbirini düşündüm. Neler yaşamıştık. Bin tane anımız vardı. Evet de, neden arasınlardı ki beni? Olur da akıllarına düşsem bile hemen hiçbiri elini telefona bile atmaz, "Ne yaptı şu yahu?" diye aramazdı. Ben de öyle yapardım. Çoktan ara vermiştik günlük görüşmelere. Eski aşklar? Onlar da aynı...

Adam haklıydı. Beni öldüreceksin de ne olacak? Ama onların yanında, yani bir cemaatte olsam, çoktan ararlardı beni. Yapacağım işler, görevler olurdu. Onlar beni bulur, ben de onlar arasında, o coşkunun içinde, kendime bir yer bulur, güvenlik içinde yaşlanırdım. Evet ama, neden tam olarak bunu istemiyordum? Bana tatsız gelen şey neydi?

Aslında iki tarafta da tatsız birşey vardı. Dışarıda olmak bir nevi erken ölümdü; içeride olmak seni sen yapan hemen herşeye yasaklı olmak yani, adamın dediği gibi — olmamaktı. Burada eremezdim de; yolumu öyle seçmemiştim. Kendimi sakına sakına buraya gelmiştim. Ve ilk kez, kendimi korumayı boş verdiğim, adam gibi adam olmaya özendiğim için buradaydım. Ama bunun katmerli bir zindan olmasını önceki yalnızlığıma borçluydum. Hep sınırlar vardı. Birbirimizi kırarak koptuğumuz eski bir dostumun dediği gibi... Yalnız kalmanın da bir sınırı vardı. Hatta Profesör'den ve diğerlerinden anladığım kadarıyla bir de

hedefi... Ben buralarda yaşayabilirdim belki. Burada bu zindanın içinde farelere yem olsam da yalnızlığımı bir cemaate girerek onlara terk edemezdim. Öyle bir makineyi düşünmek, midemi kaldırıyordu.

Şimdi burada bu zindanda daha da kimsesizdim. Bu yalnızlığın benden başka kimseye ne yararı, ne zararı kalmıştı. Bir ada da değildi ki bu göt kadar zindan; kendi medeniyetimi kurayım. Bir adada değil bir zindandaydım. Özgürlük, medeni olmaktan daha büyük birşeydi. Hatta medeniyet osuruktu. Ama özgürlüğümü elimden alacak denli örgütlü bir osuruk.

Özgürlük... Cennetin kapısından sızmasını dilediğimiz umut o olabilir sadece. Dışarıda, onlardan ayrı, biraz garip bir yalnız olabilirdim. Onların beni attıkları kadar, benim seçmiş olduğum kısımları da vardı o yalnızlığın. Elbette kimsenin özgür olduğu filan yoktu. Ancak bir başkasından doğmamış olan gerçekten özgür olabilirdi. Ama bu zindan... Benim ölmekten başka hiçbirşey yapamayacağım bu karanlık, fazlaydı.

Kendimi biraz toparlamış hissedince, kalkıp zindanımı gezdim. Her bir noktasını yokladım. Lambayı oralara döndürdüm. Duvar... Duvar... Sonra içimdeki sesleri de susturup dinledim. Tek bir tıkırtı gelmedi. Aklımı toplamaya sonra da sağlıklı tutmaya karar verdim. Hücreme ne kadar dayanabileceğimi hesaplamaya çalıştım. Mühendisliğimi hatırladım: hacim, oksijen miktarı filan. Sonra orada oksijensiz kalmanın saçma olduğunu daha öncesinde açlıktan öleceğimi düşündüm. Az enerji harcamalıydım. Sandalyeye oturdum. Profesör'ü, Marangoz'u düşündüm. Aklıma Marangoz'un dostu Remzi geldi. Onun, benim de dostum olmuş olmasını diledim. Ne demişti? "O orada, o toprakta; ben de burada onsuz eriyeceğim." İkisi hep birlikteydiler aslında. Ben kiminle eriyordum? Yürümek, uzun yollara çıkmak, düşünmek istedim. Hayatımı nasıl bu hale getirdiğimi düşündüm. Ama

başka ne yapabilirdim ki? Tanrı'yı düşündüm. Yalnızların tanrısını. Çünkü mutlaka büyük kitlelerin tanrısından farklı olandı O. Galiba biraz kendime acıdım. Tanrı'nın da bana acıdığını düşündüm. Bu yüzden bana yardım edeceğini kurdum. Burada 'açlık ve yoklukla imtihan edilerek' ne olurdu ki benden? Ben onlar kadar ciddi bir adam değildim. Evet yalnızlığıma çekilmiştim ama dünyayla başedemediğim içindi bu; ermek, dünyaya güçlenerek dönmek için bir inziva değil. Onların panayırlarında, yüksek bir yere çıkıp doğruları söyleyecek, onları bir yerlere çağıracaklardan değildim.

Aslında bir kere -on altı yaşımda- bir belediye otobüsünde denemiştim. İki genç telaşla içeri dalmış, birimiz bildiri dağıtırken, birimiz -yani ben- konuşma yapmıştık. Elleri torbalı teyzeler, sert bakan amcalar ve meraklı çocuklar arasında kendime bir yer açarak, "Halkımız!" demiştim, çıkmasını istediğim en kalın ve gür sesimle "Sırtındaki kambur hergün daha da büyümekte..."

Yaklaşık bir yıl sonra, ben karlı bir Şubat soğuğunda, çırılçıplak ve ıslatılmış halde, beynime elektrik yerken, onlar muhtemelen aynı otobüsün içinde, üstüste, malum kamburlarıyla birbirlerini ittirerek evlerine ulaşmak için çabalamaya devam ediyorlardı. Sanırım o zaman, yani o otobüste, bizi sağlam bir sopalamak gerektiğini düşünen amcalar dışındakiler biraz acımışlardı halimize...

Ben böyle manasız manasız düşünürken, kapının altında bir ışık oynaması oldu gibi hissettim. Nefesimi tuttum. Ses yoktu. Tekrar bağırdım. Bağırdım. Kendimin acınası bir korkak olduğuna emin olana kadar yardım istedim. Ama niye yardım istiyordum ki? Zaten günün birinde ölecek değil miydim? Ha şimdi olmuştu ha birkaç yıl sonra... "Bunu gençliğimde daha kolay düşünmüştüm," dedim kendi kendime. Artık sesimi kontrol etme gereği duymadan konuşmaya başlamıştım. "Öyleyse ne bağırıyorsun eşek herif? Ne istiyorsun?" Elbette göğü görmek, kim-

senin beni hapsetmediğini bilerek, dışarıda olmak istiyordum. Hepsi bu... Bu da en temel hakkımdı.

Galiba biraz ağladım. Çünkü annem geldi aklıma. İşte o beni merak ederdi. Aramazdı ama merak ederdi. Sonra tekrar Tanrı'yı düşündüm. İçimdeki boşluk kapanacak gibi değildi. Herşey havadaydı yine... Bir müzik sesi duymak ve açık havada yürümek istedim. Galiba biraz fazla ağladım. Kalkıp sandalyeyi parçalamak istedim. Ama hiçbir şeye gücüm yoktu. Dünya tüm gücümü almıştı işte. Sonunda babam gibi hareket edemez hale giriyordum. Çünkü hareket tek başına birşey değildi; o hareketi görecek bir başka şeye ihtiyaç vardı. Hareketin referansı başkasıydı. Öteki olmadan yoktum ben. Hareket sonraki adımdı. Bir canlıya ihtiyacım vardı. Yaptığım şeyleri özgür olarak yargılayacak birine. Çok zorlarsan bir tanesine daha ama tecrübeyle sabit — asla yüzlercesine değil.

Birden oturduğum yerden bağırmaya başladım.

"Yalnızlık olmazsa, nah varolur sizin toplumlarınız. Aksine! Yalnızları yok ederek, en son umudu da yok edeceksiniz. Tanrı'yı dar kafalıların eline bırakıyorsunuz. Hiçbir zaman onu bulamayacak olanların eline. Bundan daha büyük bir ölüm olmadı yeryüzünde. Çünkü hayal gücü olmazsa Tanrı yokolur. Hayal gücünü de yalnızlık besler. Hıyarağaları!.." Bu son bağırış, iyice gücümü çekmiş, bir yandan da fiziksel gereksinimlerim bastırmıştı. Gittim uzak bir köşeye sıçtım. İçimi boşaltır boşaltmaz da zaten çok parlak bir geçmişi olmayan midem, acıyla kazınmaya, ardından da ağrımaya başlamıştı. Bir süre sonra ilk krizi geçer umuduyla, sudan bir yudum daha içtim. Açlığım için ne yapacağımı düşündüm. Böcek? Sıçan? Midem kalktı. Toprak yenir miydi acaba? Karıncalar? Proteindiler sonuçta... Lambayı kenara köşeye uzattım. Yosunlaşmış köşeler vardı. Yosun da işime yarardı. Belki böbreklerim bu işten hoşlanmazlardı ama... Başka? Bu arada buradan çıkmanın bir yolunu aramalıydım. Son saniyeme kadar yaşayacaktım. Onlara inat yapmam gereken buydu. Lambayı ayarlayıp,

kapıyı inceledim. Kalın sactan yapılmış, eski duvara bağlanmış bir kapıydı bu. Kaynak yerlerinden kimi yerler çürümüştü ama hâlâ bir iki nesile yeterdi. Kapının bağlı olduğu kasaya, onun tuğla duvara bağlanışına baktım. Duvara sokulmuş demir çubuklar olmalıydı. Kapının kasası ancak öyle bir şeye kaynak edilip yerine tutturulabilirdi. Onu aşmak çok zor olurdu. Birden Türk usulü iş yapılmış olacağını ve kapının üst tarafında ve altlarda duvara saplı demir çubuk olmayabileceğini düşündüm. Sandalyeyi çekip baktım. Haklıydım. İncecik bir şerit halinde kesilmeden gelen ışık "Bu bir Alman kapısı değil," diyordu. Eksik vida ırkıydık biz. İki yandaki demir çubuklara ulaşırsam, kapı kasasını öbür demirlerin ekseninde oynatıp altından geçebilirdim belki. Tahta sandalyeyi eklemlerinden ayırdım. Ayaklardan birini temizledim ve kemer tokamı sandalyenin ayaklarını birbirine bağlayan teli kullanıp ayağa tutturdum. Bir nevi çekiç-keser oluşturmuştum. Bir iki kere belirlediğim noktalara vurdum. Sistem çalışacaktı ama önce dinlenmeliydim. Sandalye parçalarını, ötekinin oturduğu tabureyi de alıp düzenledim. Uzandım.

Uyandığımda çişim gelmişti. Kapının üstündeki ışık şeridi kararmıştı. Köşedeki tuvaletime gittim. Karnım fena kazınıyordu. Yosunların ucundan kopardım. Işığın altında temizledim. Ağzıma attım. Berbattı. Suyla ağzımı ıslattım. Ve işime başladım. Pek ilkel ve zayıf bir medeniyet olsa da dünyamı kurmuştum işte!... Saatler sonra bir taraftaki demir çubukların izlerine ulaştım. Fakat çok yorulmuştum.

Uzandım... Kalktım... Çalıştım... Çalıştım. Işık şeridi iki kere kararmıştı geldiğimden beri. Sandalye kalıntıları üzerinde uyudum. Sonra tekrar incecik ışık şeritlerim oluştu. Ben yine çalıştım. Giderek halim kalmıyordu ama bırakmıyordum. Yere oturarak, arada uzanarak çalışıyordum. Tekrar gece olduğunda umudum azalmıştı. Ama devamdı. Daha sistemli çalışmayı planladım. Toka kırıldı. Artık bir keser gibi kullanamıyor, daha çok kazıyor, tuğlaları ufalayarak yolalıyordum. Üçüncü gün, bir taraftaki bağ-

lantı çubuklarını sokuldukları duvardan ayrılır hale getirmiştim. Yosunlara alışmıştım ama bağırsaklarım aynı fikirde değildi. İshal olmuş, acımasızca su kaybetmeye başlamıştım. İçecek su da dibine yaklaşıyordu. Suyum biterse, çişimi içmeye karar verdim.

Sanırım dördüncü gün, kapının sol tarafına geçtim. Ama umudum da, çalışacak gücüm de, aletim de kalmamıştı. Artık duvarı çok daha az tırmalayabiliyor, ikide bir sırtüstü yatarak güç toplamaya çalışıyordum. O günün akşamı şerit ışığım yavaşça zindanımdan çekilmeye başlarken sanki kalan tüm umutlarımı da götürüyordu. Ellerimi iki yana açmış olarak yere bıraktım kendimi. Değil kazacak, kımıldayacak gücüm kalmamıştı. Yaşlanmaya başlayan kötü davranılmış bedenim, ishal de eklenince pes etmişti. Kendimi yorgunluğa teslim ettim. Tournier'nin Robinson'u gibi, çamurun içinde erimeye bırakacaktım kendimi. Toprağın nemi vücuduma nüfuz edecek, nem kemiklerimi birarada tutan bağı çözecek...

O uykuyla baygınlık arası halde asla unutmayacağım bir rüya gördüm. Bir yerde yatıyorum. Sanırım odamda... Ama birden duvarlardan suların aktığı bir yerde oluyorum. Yanımda akan bir dere var. Ben yaklaştıkça — yatarken nasıl yaklaşıyorsam!- dere büyüyor ve koca bir nehir oluyor. Sonra yattığım yerde gözlerimi açıp, gökyüzünü görmek istiyorum. Olmuyor... Az ilerimde kımıl kımıl bir perde var. Korkuyorum ama açmak da istiyorum. Fakat kolum o kadar ağır ki, zorlanıyorum ama kımıldatıp, uzanamıyorum. O zaman, perdenin altından sıyrılan bir yılanın, bana doğru kayarak, küçük sesler çıkararak geldiğini hissediyorum. Kalkıp kovalamam ya da kaçmam lazım ama yine yapamıyorum. Yılan geliyor. Vücuduma sürünerek yüzüme yaklaşıyor. Ben ağzımı açıp ona birşey demek ya da bağırmak istiyorum. Ama sesim de çıkmıyor. Ve o birden ağzımdan içeri giriyor. Kımıldayamıyorum. İçimden bir ses "Isır onu!" diyor. "Isır onu!" İşte o an fırladım ve burnumun ucundaki koca sıçanı gördüm. Daha doğrusu, o önce beni görmüş, küçük kırmızı gözleriyle dimdik bana

bakıyordu. Az önce ağzıma giren yılan da onun kamçı kuyruğu olmalıydı. Bu sefer yerimden tümüyle fırladım elbette.

O da başka yöne kaçtı.

Ayağa kalkmamla öğürerek kusmaya çalışmam bir oldu. Ama başarısız bir iki öğürmeden sonra boş midem beni durdurdu. Zindan arkadaşımın kaçtığı yere baktım. Lambayı çevirip araştırdım. Evet, oradaydı. Yok olmamıştı. Köşede, ışığın haresinin ulaşabildiği noktadaki uzun, kamçı kuyruğu hâlâ görebiliyordum. Elime sandalye ayaklarından birini alıp o tarafa yürüdüm. Savaş vakti...

Tam o sıra, kapının önünde sesler duydum. Şaşkınlıktan ağzımı bile açamamışken kapı açıldı. Elimdeki sandalyenin ayağını sıkıca tuttum ve yere tüm gücümle bastım. Bu kez kolay teslim olmayacaktım. Kapıdan önce bir tabanca, sonra komiserim gözüktü.

Sanırım oraya yığılmışım.

III

Yarı baygınlık arasında, beni omuzladıklarını, dışarıya sürüklendiğimi hatırlıyorum. Güneşi görünce iyice saldım kendimi.

Bir eve taşıdılar beni.

Yarı düşün içinde gibi onlara bırakmıştım kendimi. Doktor gibi birinin geldiğini, sağımı solumu yokladığını hatırlıyorum. İğneler yaptılar. Sonra içim iyice geçmiş...

Neden sonra -sanırım bir güne yakın uyumuşum- uyandığımda; başımın üzerinde bir serum şişesi sallanıyor; Esin, başucumda uyukluyordu. Evdeki tül perdeler, zamandan ve sigaradan sararmış olmalıydı. Yatak da is kokuyordu. Üstümü kim değiştirmişti; bu pijamalar kimindi? Hiçbir şey hatırlamıyordum.

"Esin?"

Sevinçle gözlerini açtı. Uzanıp yanağımdan öptü.

Hoşuma gitti. Ama öpüş de ben de uzaktaydım hâlâ. Sağımdan solumdan sızılar gelmeye başladı. Dünyaya yaklaşmaya başlıyordum. "Nerdeyim?" dedim, klişe sorulardan vazgeçemeyerek.

"Komiserin bir tanıdığının eviymiş. Dur şimdi biraz toparlan önce. Sana ne vereyim?"

"İçki?"

"Saçmalama! Çorba içeceksin. Hazır zaten. Biraz da süt..."

Gülümsedim. Herşey komikti aslında. Klişe hayatın kendisiydi. Bu gülümsemenin zindanda sorguya başlarlarkenkiyle bir akrabalığı vardı. Herşey boştu ama bazen zevkli olabiliyordu. Benim daha mutsuz olmam gerekmiyor muydu? Bana ot kıvamında birşey mi vermişlerdi acaba?

"Sen nasıl istersen," dedim. Sanırım zindandan kurtulmak kadar onu görmek de iyi gelmişti.

"Evlilik ne zaman?" dedim, sütten bir yudum alıp, sanki başka konu yokmuş gibi.

"Hiçbir zaman..."

Sanki o böyle der demez arkada bir müzik başladı. Nasıl desem? Hani 'epik Hollywood filmi'nin sonuna yaklaşırken hafiften başlayarak yükselen ve herşeyi kaplayarak atmosferin kendisi olan ve sona kadar bize eşlik eden müziklerden. Bol yaylı, iç kanırtarak yüceleşen... Orkestra yani... Ufak ufak paltolara uzanma vakti.

Yine gülümsedim.

"Çorba?"

"Geliyor!.."

"..."

"Ne gülüyorsun? Zaten hemen evlenecek filan değildim. Hem önce sen... Sen asıl, nasıl düştün oraya? Hadi anlat. Neden adam gibi evine dönmedin de onlara takıldın? "

"Yalnız adam bir yere takılmaz. Öyle uzayda gezer durur. Ancak bir yere çarpabilir." O halimle, hem çorbayı hüpletip hem de

zevzeklik yapıyordum. Kendimden utandım. Duruma bakılırsa, hâlâ onu etkilemek istiyordum. Konuyu değiştirdim. "Peki siz beni nasıl buldunuz? Artık umudum kalmamıştı."

"Komiser beni aradı, seni sordu. Evinde olmadığını, meraklandığını söyledi. Bu sefer ben de meraklandım. Çıktım geldim. Bildiklerimin hepsini, hatta sana anlatmadıklarımı da anlattım. 'Profesör'ün mezheplerle başı belaya girmiş olabilir,' dedim. Çünkü derslerde din ve cemaat üzerine konuşmak istiyor, buna göre notlar alıyordu. 'Çocuklara bunları anlatmam lazım,' diyordu."

"Komiser, haftalarca beni aramadı. Şimdi birden böyle nerden çıktı? Hem beni nerden buldu?"

"Bilmem. Sanırım seni aramış ve telefon açılmış ama kimse konuşmadan kapanmış. O yüzden meraklanıp, başka bir kanaldan bulmuş seni. Başka birşey söylemedi. 'Sana gerekmez,' dedi."

"Herkes bu işin içinde olabilir. Haklıydın, bizi aşan birşey."

Karnım ve gönlüm azıcık doyar gibi oluyordu ki komiser geldi. Onu özlemişim garip şekilde.

Yanında yeni bir çocuk vardı. Halimi sordu. Nasıl yakalandığımı hatırlayıp hatırlamadığımı sordu.

Hatırladıklarımı anlattım. "Asıl siz beni nasıl buldunuz?" dedim.

"Bulduk ya! Gerisini boşver," dedi ve düşünceli düşünceli ekledi: "Pasaportunda nerenin vizesi var?"

Esin de ben de endişeyle ona baktık. Anlaşılan sürgün vaktim gelmişti.

"Neden? Amerika... Sanırım," dedim.

"İyi! Nasıl kalkacak gibi hissediyor musun?"

"Denerim..."

"Dur şimdi. Evden istediklerini söyle bana."

"Nasıl? Eve gitmeyecek miyim?"

"İyi bir fikir değil. Bir iki gömlek, pantalon filan alıp geliyorum. Pasaportun nerdeydi?"

"Hay Allah! Dur bir liste yapalım. Demek böyle olacakmış o büyük kaçma projem. Gerçekten kaçarak... Hem bir annemi göreyim. Üç beş kuruş olacaktı sağda solda... Hem, sahi Okan nerelerde?"

Duraksadı komiserim, yüzüme biraz uzun baktı. Bunu öylesine sorar gibi yapsam da; başka bir şey aradığımı anlamıştı. "Anadolu'da bir ilçeye, emniyet müdürü atandı," dedi ve gözlerimin derinlerine bakmaya devam ederek, ekledi: "Onu sevmediğini biliyorum. O da seni sevmezdi. Ama o olmasa seni bulamazdık. Ya da bu halde olmazdın — bulduğumuzda..."

Sadece birkaç saat daha geçirdim o evde. Arada sessiz sessiz oturduk Esin'le... Diyecek çok birşey yoktu. Sıradan laflar ettik. "Dikkat et!" "Sen de!" gibi... İçimden, "Sen de sonra gelsen — o başka ülke, orası olsa..." demek geçse de bunun olacak şey olmadığını biliyordum. 'Başka ülkede aşk' olmayacaktı. Aşklar geride kalacaktı. Evim, annem, zaten kaybolmuş arkadaşlarım...

Sonra sevgili Başkomiserim geldi, gergindi; bizi dışarıya çıkardı. Kapıda bir taksi ve annem bekliyordu. Komiser anneme olacakları anlatmıştı herhalde. Sarılıştık...

Orada ağladım işte!

Annem ağlıyordu zaten.

Ona diyeceğim hiçbir şey yoktu. "Seni ararım anne," dedim.

O, komisere baktı, ağlamaktan şişi artmış gözlerle, bir çare arar gibi...

İçimde, aslında zindanın son zamanlarında uç vererek beni derinlerde hafifleten, o garip iç ses, herşeyden ayrılma vaktinin, o hep beklediğim zamanın geldiğini söylüyordu. Yola çıkına anında, o hiçbir yere ait olmanın şaşkınlık verici boşluğunda, duygularımın bir kısmını emerek, beni rahatlatan büyük mavi suyun içinde kafamı eğip, az önce annemi getiren taksiye girdim.

Yanıma küçük çantayı itiştiren Başkomiserim, malum konuşmayı yapıp, kapıyı kapadı.

İşte böyle...

22 Eylül Cumartesi, akşam oluyor. İki gündür hiç otelden dışarı çıkmadım. Yoruldum. Sanki o zindanı bu gökdelenler arasına taşımış gibiyim. Dışarıda puslu bir hava var; ama bazen çıkıveren güneş, karşı binanın camlarını yakıp kayboluyor. Olsun çıkıyorum, taze havaya ihtiyacım var.

24 Eylül Pazartesi, New York, malum otel odası. Cumartesi gecesi, dayanamayıp, yine benim zenciyi buldum. O da sevindi. Beni tuttu, güzel caz kulüplerine, barlara götürdü. Ordan oraya gezdik. Sarılıştık. Sonra dün akşama kadar seviştik, pizza yedik ve abuk sabuk şeylere, yerlere yatana kadar güldük. Çarşaftan seksi elbiseler yapıp şarkılar söyledi, yatağın karşısında — ciddi ciddi... Onun vahşiliğini yorgun ruhumun üzerine kapadım. Nasıl iyi geldi... Bugün, burada açtığım hesaba biraz para gönderildiğini öğrendim. Anam ve komiser — sağolsunlar. Belki bir süreliğine bir Karayip adasına gideriz — caz seven, vahşi zencimle... Şimdi şu yazdıklarımı bir zarfa koyup yayınevine göndereceğim. Onlar ne yaparlarsa yaparlar. Sonra? Sonrasına sonra bakıcam... Belki yakında küçük, fazla sorumluluk gerektirmeyen bir işe girerim.

Belki son bir alıntı koymalıyım buraya.

"Uzlete çekil, bırak insanlar arasında ismin silinsin,
duvara dön ve ölene dek öylece kal."

Ebu Bekir Şibli[34]

NOTLAR

1 Søren Kierkegaard, *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk*, çev. Mehmet Mukadder Yakuboğlu, Ayrıntı, sf. 14.

2 Otto Rank, *Doğum Travması*, çev. Sabir Yücesoy, Metis. (M. Ruhat Yaşar'ın Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'ndeki "Yalnızlık" üzerine çalışmasından.)

3 Karl Jaspers, H. Haluk Erdem'in "Karl Jaspers'ın Felsefesinde İnsanın Varoluşunu Gerçekleştirmesi Olarak İletişim" başlıklı çalışmasından.

4 Michel Tournier, *Cuma ya da Pasifik Arafı*, çev. Melis Ece, Ayrıntı.

5 Ortega Y. Gasset, M. Ruhat Yaşar'ın çalışmasından.

6 Durkheim gönderisiyle.. M. Ruhat Yaşar'ın çalışmasından.

7 Octavio Paz, *Yalnızlık Dolambacı*, çev. Bozkurt Güvenç, Can.

8 III. maddedeki çalışma.

9 Vikipedi, "Yalnızlık" maddesinden.

10 Milan Kundera, *Bir Buluşma*, çev. Roza Hakmen, Can.

11 Lucien Lévy-Bruhl, *La mentalite primitivé* (Paris, 1922), Bozkurt Güvenç'in, *'Yalnızlık Dolambacı'* çevirisinden.

12 Friedrich Nietzsche, *Dionysos Dithyrambosları*, çev. Oruç Aruoba, İthaki. s. 56-57

13 Michel Tournier, *Cuma ya da Pasifik Arafı*, çev. Melis Ece, Ayrıntı.

14 Picasso, *"Yalnız olmadan hiçbirşey olmaz."* M. Ruhat Yaşar'ın çalışmasından.

15 Karl Jaspers, "*Yalnızlık varoluşsal iletişimin zorunlu bir parçasıdır.*" Haluk Erdem'in çalışmasından.
16 Jaspers için, Haluk Erdem'in çalışmasından.
17 Rainer Maria Rilke, *Saatler Kitabı*, çev. Oruç Aruoba, Tan 2, Haziran 1982, s. 54.
18 Fyodor Dostoyevski, *Karamazof Kardeşler*, çev. Ergin Altay, İletişim. s. 159.
19 Rainer Maria Rilke, *Saatler Kitabı*, çev. Oruç Aruoba Tan 2, Haziran 1982 Ankara, s. 52.
20 Octavio Paz, *Yalnızlık Dolambacı*, çev. Bozkurt Güvenç, Can.
21 Friedrich Nietzsche, *Deccal*, çev. Oruç Aruoba, Hil. s. 62.
22 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Bursa'da Zaman* şiirinden bir bölüm.
23 Friedrich Nietzsche, *Böyle Söyledi Zerdüşt*, çev. Mustafa Tüzel, İthaki.
24 Friedrich Nietzsche, *Böyle Söyledi Zerdüşt*, çev. Mustafa Tüzel, İthaki.
25 Friedrich Nietzsche, *Böyle Söyledi Zerdüşt*, çev. Mustafa Tüzel, İthaki, s. 209
26 Marcus Aurelius, *Düşünceler*, çev. Şadan Karadeniz, YKY, s.85.
27 Marcus Aurelius, *Düşünceler*, çev. Şadan Karadeniz, YKY, s.44.
28 Friedrich Nietzsche, *Böyle Söyledi Zerdüşt*, çev. Mustafa Tüzel, İthaki, s. 206.
29 Wilhelm Müller, *Die Winterreise*, çev. Oruç Aruoba. Bu harika çeviri, ricam üzerine, bu kitap için yapılmıştır. Bu vesileyle ve kullanmama izin verdiği, tüm öteki çevirileri için Sevgili Oruç'a tüm kalbimle teşekkür ederim.
30 Orhan Veli, Galata Köprüsü, *Bütün Şiirleri*, YKY.
31 Friedrich Nietzsche, *Böyle Söyledi Zerdüşt*, (Panayır Sinekleri Hakkında), çev. Mustafa Tüzel, İthaki.
32 Octavio Paz, *Yalnızlık Dolambacı*, çev. Bozkurt Güvenç, Can.
33 Milan Kundera, *Bir Buluşma*, çev. Roza Hakmen Can, s. 22.
34 Ebu Bekir Şibli, *Tezkiretü'l Evliya*, s. 269.

Notlar dışında, ayrıca yararlandığım ve bazı alıntılara kaynaklık eden araştırma ve metinler:

Selahattin Gölbaşı 'Kur'an-ı Kerîm'de Anılan Bazı Peygamberlerin Yalnızlık Deneyimleri' başlıklı yüksek lisans tezi.
M. Ruhat Yaşar'ın Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'ndeki 'Yalnızlık' üzerine çalışması.
H. Haluk Erdem'in 'Karl Jaspers'ın Felsefesinde İnsanın Varoluşunu Gerçekleştirmesi Olarak İletişim' başlıklı çalışması.

İbrahim Altuncu'nun, 'Robinson ve Cumacıl Saldırı' başlıklı, Michel Tournier'nin *Cuma ya da Pasifik Arafı* romanı üzerine metni.
Abdülbaki Gölpınarlı, *Melamilik ve Melamiler*, Milenyum Yayınları.
Metinde adı geçen Hayy Bin Yakzan gönderileri için: *Hay Bin Yakzan*, İbn Sina/İbn Tufeyl, çevirenler: M. Şerafettin Yaltkaya/ Babanzade Reşid, Hazırlayan N. Ahmet Özalp, YKY (Söz konusu kitapta 'Hay Bin Yakzan' denmekte; fakat ben, başka gönderiler ve üzerine araştırmalardan hareketle, 'hayat' kökü olarak Hayy demeyi tercih ettim. Ayrıca 'Hay!' bir nida olarak başka anlamları da çağırıyordu.)

Tek Kişilik Din, felsefi bir kara polisiye.

Yalnızlık üzerine düşünürken Kierkegaard, Nietzsche gibi felsefecilerin, Octavio Paz, Michel Tournier, Fyodor Dostoyevski gibi romancıların metinlerini kazıyan, modern dünyada "tek başınalığın" anlamını sorgulayan bir yazar...
Birbirinden tamamen farklı kişileri kurban seçen seri katil ya da katillerin peşindeki bilge ve sinik bir komiser...
Bu iki tuhaf adamın yolu bir cinayetle kesiştiğinde yalnızlığı ikisi de kendi pencerelerinden bir kez daha sorgulayacak ve hayat ile ölümün anlamlarını edebiyat, felsefe ve günlük hayatın ta kendisinden damıtarak yeniden oluşturacaklar.

Çağımızın kaotik dünyasındaki farklılaşan ilişkileri, varoluş biçimlerini ve paylaşımları resmeden bu roman, sade ve sahici sesini okura içtenlikle duyuruyor.

"Yürümek, uzun yollara çıkmak, düşünmek istedim. Hayatımı nasıl bu hale getirdiğimi düşündüm. Ama başka ne yapabilirdim ki? Tanrı'yı düşündüm. Yalnızların tanrısını. Çünkü mutlaka büyük kitlelerin tanrısından farklı olandı O."

71119
AYP
119 AYP

ISBN: 978-975-570-638-2
9 789755 706382

14 TL

www.selyayincilik.com